

แนวทางการดำเนินงานการเปลี่ยนผ่านสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ
จากศูนย์การศึกษาพิเศษสู่ระบบการศึกษา

โดย

นางเกตอรอินท์ พิทักษ์โคชญากุล
ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดศรีสะเกษ
วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

หนังสือแนวทางการดำเนินงานการเปลี่ยนผ่านสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ จากศูนย์การศึกษาพิเศษสู่ระบบการศึกษาเล่มนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ใช้เป็นแนวทางในการเตรียมความพร้อมเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษจากศูนย์การศึกษาพิเศษก่อนส่งต่อสู่ระบบการศึกษา 2) ให้เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ได้รับการพัฒนาศักยภาพทุกช่วงวัยอย่างเหมาะสม โดยการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง 3) เป็นการประกันคุณภาพในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ซึ่งเนื้อหาประกอบด้วย บทนำ เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ระบบการศึกษาและการจัดการศึกษาพิเศษ การเปลี่ยนผ่านสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ การดำเนินการเปลี่ยนผ่านสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ จากศูนย์การศึกษาพิเศษสู่ระบบการศึกษา และบทสรุป

ผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือแนวทางการดำเนินงานการเปลี่ยนผ่านสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษจากศูนย์การศึกษาพิเศษสู่ระบบการศึกษาเล่มนี้ จะมีคุณค่าและเป็นประโยชน์แก่ครู ผู้ปกครอง และผู้บริหารของศูนย์การศึกษาพิเศษ และสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพและการเตรียมความพร้อมเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ในการวางแผนการดำเนินการให้ได้รับบริการทางการศึกษาอย่างต่อเนื่องและเหมาะสม สามารถร่วมกิจกรรมและดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและมีคุณภาพ หนังสือเล่มนี้เสร็จสมบูรณ์ได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาชี้แนะ ให้คำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษและได้รับความร่วมมืออย่างดียิ่ง จากผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนจนสำเร็จจุล่ง ผู้จัดทำขอกราบขอบพระคุณทุกท่านด้วยความเคารพอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

นางเกตอรอินท์ พิทักษ์โคชญากุล

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญ.....	1
ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงในระยะเปลี่ยนผ่าน.....	3
วัตถุประสงค์.....	5
ประโยชน์ที่จะได้รับ.....	5
บทที่ 2 ผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ.....	6
ความหมายของผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ.....	6
ประเภทของผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ.....	7
ลักษณะของผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ.....	8
บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น.....	8
บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน.....	9
บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา.....	10
บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวหรือสุขภาพ.....	12
บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้.....	14
บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา.....	16
บุคคลที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรมหรืออารมณ์.....	19
บุคคลออทิสติก.....	21
บุคคลพิการซ้อน.....	22
บทที่ 3 ระบบการศึกษาและการจัดการศึกษาพิเศษ.....	23
ระบบการศึกษาในประเทศไทย.....	23
รูปแบบในการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ.....	24
แนวทางในการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษแต่ละประเภท	34
บทที่ 4 การเปลี่ยนผ่านสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ.....	42
ความหมายของการเปลี่ยนผ่าน.....	42
รูปแบบของการเปลี่ยนผ่านทางการศึกษา.....	43
รูปแบบการเปลี่ยนผ่านสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ.....	47
บทที่ 5 การดำเนินการเปลี่ยนผ่านสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ	
จากศูนย์การศึกษาพิเศษสู่ระบบการศึกษา.....	62
ระยะที่ 1 การเตรียมการ.....	62
ระยะที่ 2 การดำเนินการ.....	63

	หน้า
ระยะที่ 3 การตรวจสอบ.....	67
ระยะที่ 4 การทบทวน รายงานการติดตามหลังการส่งต่อ.....	69
บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้อง.....	71
ปัจจัยสู่ความสำเร็จ.....	72
บทที่ 6 บทสรุป.....	74
   บรรณานุกรม.....	78
   ภาคผนวก.....	81
ภาคผนวก ก ตัวอย่างกรณีศึกษา.....	82
ภาคผนวก ข การหาประสิทธิภาพและประสิทธิผลของหนังสือ.....	87
ภาคผนวก ค การเผยแพร่เอกสาร.....	99
ประวัติผู้จัดทำ.....	135

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
3.1	รูปแบบการจัดการเรียนร่วม.....	26
4.1	รูปแบบการเปลี่ยนผ่านทางการศึกษาของผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ	45
4.2	ขั้นตอนการเปลี่ยนผ่านจากศูนย์การศึกษาพิเศษสู่สถานศึกษา.....	48
4.3	ขั้นตอนการเปลี่ยนผ่านจากระดับประถมศึกษาสู่ระดับมัธยมศึกษา.....	49
4.4	ขั้นตอนการเปลี่ยนผ่านจากระดับมัธยมศึกษาสู่ระดับอาชีวศึกษาหรือ อุดมศึกษา.....	50
4.5	ขั้นตอนการเปลี่ยนผ่านจากสถานศึกษาสู่การมีอาชีพ.....	51
5.1	กระบวนการเปลี่ยนผ่านสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษจาก ศูนย์การศึกษาพิเศษสู่ระบบการศึกษา.....	70

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 มาตรา 5 กำหนดให้คนพิการ มีสิทธิทางการศึกษา โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตั้งแต่แรกเกิดหรือแรกพบความพิการจนตลอดชีวิต พร้อมทั้งได้รับเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา สถานศึกษามีระบบและรูปแบบการศึกษา โดยคำนึงถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัด และความต้องการจำเป็นพิเศษ เฉพาะบุคคล และให้ได้รับการศึกษาที่มีมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการจัดหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ การทดสอบทางการศึกษาที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษ ของคนพิการแต่ละประเภทเป็นเฉพาะบุคคล โดยมาตรา 8 ระบุว่าให้สถานศึกษาทุกสังกัดจัดทำแผน การจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ((Individualized Education Program: IEP) ให้สอดคล้อง กับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการ และต้องมีการปรับปรุงแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล อย่างน้อยปีละหนึ่งครั้งตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนดในประกาศกระทรวงศึกษาธิการ (ราชกิจจานุเบกษา, 2551: 4)

ในประเทศอังกฤษมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนผ่านสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็น พิเศษ ได้รับการดำเนินการทันทีเมื่อผู้เรียนอายุ 16 ปี หรือทันทีที่เห็นว่าเหมาะสม เพื่อเตรียม ให้นักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษที่จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายได้รับบริการ เพื่อประกันกับครอบครัวว่าเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษจะมีความพร้อมไปสู่สังคมต่อไป (Sitlington, P,L et al, 2006: 12) ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องร่วมกันดำเนินการจัดทำแผนการเปลี่ยนผ่าน ตามความต้องการจำเป็นและเป้าหมายในอนาคตของผู้เรียนแต่อย่างไรก็ตาม พบว่าการเปลี่ยนผ่าน ต้องเริ่มให้เร็วที่สุดตั้งแต่อายุ 3 ปี โดยบรรจุไว้ในแผนบริการเฉพาะครอบครัว (Individual Family Service Plan: IFSP) เพื่อช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษก้าวผ่านบริการช่วยเหลือระยะ แรกเริ่มไปสู่บริการอื่น ๆ เช่น การศึกษาพิเศษในระดับปฐมวัย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553: 5)

การวางแผนเปลี่ยนผ่านเป็นบริการที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการสร้างโอกาสให้ผู้เรียน ประสบความสำเร็จต่อการดำเนินชีวิต เป็นการเตรียมความพร้อมผู้เรียนให้สามารถเข้าสู่สังคม และพึ่งพาตนเอง เปรียบเสมือนการสร้างสะพานระหว่างชีวิตในวัยเรียนไปสู่การดำเนินชีวิต ในวัยผู้ใหญ่ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ซึ่งให้ความหมายของการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตว่า คือ การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ การจัดสวัสดิการ การส่งเสริมและพิทักษ์สิทธิ์ การสนับสนุนให้คนพิการสามารถดำเนินชีวิตอิสระ

มีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์และเสมอภาคกับบุคคลทั่วไป มีส่วนร่วมกับสังคมอย่างเต็มที่ และมีประสิทธิภาพ ภายใต้สภาพแวดล้อมที่คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553: 6)

จากพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ดังที่กล่าวมาทำให้ผู้พิการได้รับความสนใจและใส่ใจมากขึ้น จากที่เคยได้รับการให้ความช่วยเหลือในลักษณะการสงเคราะห์ จากหน่วยงานของรัฐและเอกชน ปัจจุบันรัฐบาลออกกฎหมายและนโยบายที่ให้เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ได้รับโอกาสพัฒนาศักยภาพในทุกด้าน ด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพ การศึกษา และอาชีพที่สอดคล้องและตรงตามความต้องการจำเป็นเฉพาะบุคคล รวมทั้งการได้รับสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก ลดข้อจำกัดของตนเองในการดำรงชีวิต การเรียน การร่วมกิจกรรมทางสังคม เพื่อนำไปสู่การยอมรับจากสังคม แต่เนื่องจากปัจจุบันประชากรมีจำนวนมากขึ้น เทคโนโลยีเจริญมากขึ้น จำนวนเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษมีมากขึ้น ปัญหาเรื่องเศรษฐกิจ มีรายได้ต่ำ อีกทั้งครอบครัวที่มีผู้พิการทำให้ไม่มีเวลาดูแลผู้พิการได้อย่างเต็มที่ ครอบครัวขาดความพร้อม ถึงแม้จะมีกฎหมาย นโยบายที่ชัดเจน แต่ก็ยังไม่สามารถเข้าถึงเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษได้อย่างทั่วถึงและเป็นอุปสรรค เช่น เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษไม่มีที่เรียน หรือถ้าเข้าโรงเรียนก็ไม่สามารถเรียนได้ ผู้ปกครองไม่พอใจและไม่เชื่อมั่นในการสอนของครู เป็นต้น อาจเป็นปัจจัยเรื่องเจตคติ ความรู้ความเข้าใจ วัฒนธรรม ประเพณี การทำงานยังขาดการประสานเครือข่ายมาทำงานร่วมกันในเรื่องของการเปลี่ยนผ่านในแต่ละช่วง หรือช่วงชั้นในโรงเรียนซึ่งในขณะนี้ถือว่าเป็นช่วงเวลาของการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่อทั้งของเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง และบุคคลที่เกี่ยวข้อง จึงจำเป็นต้องมีหน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่ในการประสานงานและเตรียมความพร้อมเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษก่อนที่จะเข้าสู่ระบบการศึกษา

ปัจจุบันศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ มีบทบาทหน้าที่ 8 ข้อ ได้แก่

- 1) จัดและส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาในลักษณะศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม (Early Intervention: EI) และเตรียมความพร้อมของคนพิการ เพื่อเข้าสู่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โรงเรียนอนุบาล โรงเรียนเรียนร่วม โรงเรียนเฉพาะความพิการ ศูนย์การเรียนเฉพาะความพิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- 2) พัฒนาและฝึกอบรมผู้ดูแลคนพิการ บุคลากรที่จัดการศึกษาสำหรับคนพิการ
- 3) จัดระบบและส่งเสริม สนับสนุนการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program: IEP) สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาสำหรับคนพิการ
- 4) จัดระบบบริการช่วงเชื่อมต่อสำหรับคนพิการ (Transitional Services)
- 5) ให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ โดยครอบครัวและชุมชนด้วยกระบวนการทางการศึกษา
- 6) เป็นศูนย์ข้อมูล รวมทั้งจัดระบบข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาสำหรับคนพิการ
- 7) จัดระบบสนับสนุนการจัดการเรียนร่วมและประสานงานการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการในจังหวัด
- 8) ภาระหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนด และได้รับมอบการดำเนินการตามบทบาทของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ พบว่า

บทบาทในข้อที่ 4 นั้นยังไม่มี ความชัดเจน และขาดแนวทางในการดำเนินการเปลี่ยนผ่านหลังจาก การให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม ตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลและแผนให้บริการช่วยเหลือ เฉพาะครอบครัว ส่งผลกระทบต่อเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ไม่สามารถเข้าเรียนในระบบ การศึกษาได้ หรือเข้าระบบการศึกษาได้แต่ไม่สามารถร่วมกิจกรรมและอยู่ในระบบการศึกษาได้ ผู้ปกครอง จึงนำกลับมาอยู่บ้านทำให้เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ไม่ได้รับการพัฒนาที่เหมาะสม ทำให้ความพิการ รุนแรงมากขึ้นยากแก่การช่วยเหลือและเป็นภาระแก่ครอบครัว สังคม ประเทศชาติ ดังนั้น ศูนย์การศึกษา พิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษได้มีการดำเนินการจัดทำแนวทางการดำเนินงานการเปลี่ยนผ่านสำหรับ เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษจากศูนย์การศึกษาพิเศษสู่ระบบการศึกษาขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว

ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงในระยะเปลี่ยนผ่าน

ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงในระยะเปลี่ยนผ่านสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ จากศูนย์การศึกษาพิเศษสู่ระบบการศึกษาที่ไม่ชัดเจน ทำให้เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เกิดความเครียด ความวิตกกังวลต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น รวมไปถึงพ่อแม่ผู้ปกครอง ผู้ที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากผู้ปกครองยังไม่เคยแยกเด็กออกจากตนเองมาก่อนจึงเกิดคำถาม ความสงสัย ความเป็นห่วง ความกังวล ความเครียด ยิ่งหากไม่มีทางเลือกในการที่จะให้เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เข้าสู่สภาพแวดล้อมหรือสถานศึกษาแห่งใหม่ ครูผู้สอน และบุคลากรใหม่ สภาพแวดล้อมใหม่ ย่อมมีความกังวลเกี่ยวกับการเรียนรู้การรับรู้การสื่อความหมาย และการจัดการกับพฤติกรรม ของเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษจะจัดการเรียนการสอนอย่างไร ใช้เทคนิควิธีการอย่างไร ที่จะให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ดังนั้นการใช้บริการช่วงเปลี่ยนผ่านนี้จึงมีบทบาทสำคัญที่จะทำให้ เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ครู ผู้บริหาร ผู้เกี่ยวข้อง ได้แลกเปลี่ยนข้อมูล ประสบการณ์ ความรู้สึกซึ่งกันและกัน พร้อมทั้งร่วมวางแผนรับฟังปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อกำหนดเป้าหมาย ในอนาคตของเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของการเปลี่ยนแปลง จากสภาพแวดล้อมเดิม บุคคลไม่คุ้นเคย ไปสู่สภาพแวดล้อมใหม่ที่ไม่เหมือนเดิมและบุคคลที่ไม่คุ้นเคย การเปลี่ยนแปลงในแต่ละช่วงชีวิตของแต่ละคนเป็นวัฏจักร การดำเนินชีวิตของคนทุกคน ไม่เว้นแม้แต่ เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษก็ต้องเผชิญต่อการเปลี่ยนแปลง ตั้งแต่การย้ายออกจากบ้านไปสถานที่ ให้บริการไปสู่โรงเรียน ย้ายจากช่วงชั้นหนึ่งไปสู่ช่วงชั้นหนึ่ง และการย้ายจากโรงเรียนสู่อาชีพ ในวัยผู้ใหญ่ โดยเฉพาะการย้ายเข้าสู่สถานศึกษาถือเป็นการเริ่มต้นของการแยกเด็กออกจากครอบครัว เป็นการเปลี่ยนแปลงกิจกรรมที่เน้นตัวเด็ก หรือการบริการจากบ้านที่เน้นครอบครัว เป็นกิจกรรม ที่เน้นวิชาการมากขึ้น จึงเป็นปัญหาในการปรับตัวสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษมาก เพราะทั้งเปลี่ยนคนสอน เปลี่ยนนักบำบัด เปลี่ยนเพื่อน เปลี่ยนตารางรูปแบบกิจกรรมประจำวัน กิจกรรมชั้นเรียนและทางเลือกใหม่ของการมีส่วนร่วมของ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง

การเข้ารับการศึกษาในระบบโรงเรียน เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เมื่อถึงเกณฑ์อายุที่กำหนดให้เข้ารับการศึกษาสามารถเข้ารับการศึกษาได้เช่นเดียวกับเด็กปกติทั่วไป โดยก่อนหน้าที่เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษจะได้เข้ารับการศึกษาในระบบโรงเรียน อาจได้เข้ารับบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มจากศูนย์การศึกษาพิเศษ หรือการเตรียมความพร้อมจากหน่วยบริการอื่น ๆ มา เมื่อเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เข้าสู่ระบบโรงเรียนก็จะพบความแตกต่างของระบบที่เคยได้รับมา ทั้งเรื่องหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม จากความแตกต่างดังกล่าว การเตรียมความพร้อมก่อนการเข้าสู่สถานศึกษานั้นมิได้เป็นเพียงการเข้าสู่ช่วงชั้นใหม่เท่านั้น แต่เป็นการก้าวสู่การเปลี่ยนแปลงระบบการให้บริการที่เน้นการศึกษาและการสังคม ศูนย์การศึกษาพิเศษเป็นการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม เป็นลักษณะการกระตุ้นและส่งเสริมพัฒนาการที่เป็นเฉพาะบุคคล แต่สถานศึกษาเป็นลักษณะของการเรียนวิชาการจะพบปะกับบุคคลอื่นที่หลากหลาย ต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบที่มากขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นการเริ่มต้นการเรียนรู้และเข้าสู่สังคมของเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ การให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็ก เป็นมีความสำคัญอย่างยิ่งเด็กในวัยแรกเกิด ถึง 6 ปี เป็นช่วงที่ดีที่สุดสำหรับการเรียนรู้ และจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่เพื่อสมองจะได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ โดยเฉพาะเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษถ้าได้รับการช่วยเหลืออย่างเหมาะสมและต่อเนื่องจะทำให้ความพิการลดลงหรือมีพัฒนาการที่ดีขึ้น แต่ในปัจจุบันเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษขาดโอกาสได้รับการพัฒนาอย่างถูกต้องและเหมาะสมน้อยมาก

การเตรียมความพร้อมในช่วงการเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ระบบการศึกษา เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องของการช่วยเหลือจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งของเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษและครอบครัว เพราะเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ต้องได้รับการเตรียมความพร้อมในทักษะพื้นฐานที่จำเป็นในการเรียนรวม การเข้าร่วมกิจกรรมในโรงเรียน และการปรับตัวเข้ากับเพื่อนและบุคคลใหม่ สภาพแวดล้อมใหม่ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นการเตรียมความพร้อมในด้าน อารมณ์ สังคม วิชาการ ส่วนครอบครัวจำเป็นต้องได้รับการเตรียมความพร้อมเพื่อลดความเครียด ความวิตกกังวลที่จะเกิดขึ้น รวมทั้งครู บุคลากรของศูนย์การศึกษาพิเศษและสถานศึกษาต้องมีการเชื่อมต่อข้อมูล เพื่อปิด หรือลดช่องว่างระหว่างระบบการให้บริการที่มีความต่างกัน ทั้งด้านกฎระเบียบ ครู เพื่อน รูปแบบการเรียน ตารางสอนตารางกิจกรรม สภาพแวดล้อมและความคาดหวัง เพราะบุคลากรทั้ง 2 ระบบขาดความเชื่อมโยงกันอย่างต่อเนื่อง หรือน้อยมากโดยเฉพาะการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มกับการจัดการเรียนรวม ส่งผลกระทบต่อเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ และพ่อ แม่ ผู้ปกครอง ไม่สามารถคาดเดาได้ว่าในอนาคตของเด็กที่มีความจำเป็นพิเศษจะเรียนได้หรือไม่ เรียนอย่างไร และพ่อ แม่ ผู้ปกครอง ที่ผ่านมา การดำเนินการเปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคลมีการดำเนินการแต่ยังไม่ชัดเจน ครอบครัวขาดการสนับสนุน เข้ามามีส่วนร่วม การให้บริการไม่ทั่วถึง ไม่ต่อเนื่อง นโยบายยังไม่เอื้ออำนวยต่อการเปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคลที่มีประสิทธิภาพ ขาดงบประมาณ ปัญหาเหล่านี้จึงทำให้เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ และพ่อแม่ ผู้ปกครอง ไม่มีความพร้อมในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงที่กำลังจะเกิดขึ้น

เมื่อเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษไม่พร้อมการเรียนรู้ก็ไม่เกิดขึ้น หรือเกิดขึ้นแต่ไม่เต็มศักยภาพ ดังนั้น การเปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคลสู่ระบบการศึกษา จึงเป็นประเด็นอย่างหนึ่งของการจัดการศึกษา พิเศษ และการบริการที่เกี่ยวข้อง ต้องทำงานร่วมกันเป็นทีมแบบทันทีทันใด เพื่อให้เกิดความเข้าใจ ที่ตรงกันของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในทุกขั้นตอน การดำเนินการ เปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคลทั้งที่มีนโยบายแต่ขาดการเชื่อมโยงจากทฤษฎีกับการปฏิบัติขาดหลักฐาน การปฏิบัติจริง ส่วนมากจะเป็นเพียงการให้คำปรึกษาแนะนำ การประชุมผู้ปกครองเป็นการแนะนำ ในภาพรวม ซึ่งแตกต่างจากการเปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคลที่ต้องมีการวางแผน การวิเคราะห์ องค์ประกอบที่เป็นเฉพาะบุคคล ประเทศไทยเรายังไม่ถือว่าการดำเนินการเปลี่ยนผ่านสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษสู่ระบบการศึกษาที่เอื้อต่อเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษได้เต็มที่ การที่เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษก้าวข้ามช่วงนี้ไปได้อย่างประสบผลสำเร็จหรือไม่ นั่นจะขึ้นอยู่กับ องค์ประกอบสนับสนุนภายในซึ่งจะอยู่ในร่างกาย จิตใจ ของเด็กที่มาตั้งแต่เกิดจนเติบโตมา และองค์ประกอบ สนับสนุนภายนอก ซึ่งประกอบด้วยบุคคล กิจกรรม สภาพแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเด็ก เพราะเด็กที่มีความ ต้องการจำเป็นพิเศษจะมีข้อจำกัดที่มากกว่าเด็กปกติ และแต่ละคนก็จะมีความต้องการจำเป็น ที่แตกต่างกัน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อใช้เป็นแนวทางในการเตรียมความพร้อมเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ จากศูนย์ การศึกษาพิเศษก่อนส่งต่อสู่ระบบการศึกษา
2. เพื่อให้เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ได้รับการพัฒนาศักยภาพทุกช่วงวัยอย่างเหมาะสม โดยการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง
3. เพื่อเป็นการประกันคุณภาพในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษาพิเศษ

ประโยชน์ที่จะได้รับ

1. มีแนวทางในการดำเนินงานการเปลี่ยนผ่าน สำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ จากศูนย์การศึกษาพิเศษสู่ระบบการศึกษา
2. เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษได้รับการพัฒนาศักยภาพทุกช่วงวัยอย่างเหมาะสม โดยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง
3. ศูนย์การศึกษาพิเศษ มีการประกันคุณภาพให้กับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

บทที่ 2

ผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

บุคคลหรือเด็กหรือผู้เรียนหรือนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เป็นบุคคลที่มีความบกพร่องในลักษณะต่าง ๆ ในด้านพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม ภาษาการสื่อสารหรือด้านสติปัญญา ทำให้มีข้อจำกัดในการปฏิบัติชีวิตประจำวัน รวมถึงด้านการจัดการศึกษา ซึ่งต้องจัดให้มีการจัดการศึกษาที่มีกระบวนการที่แตกต่างจากเด็กปกติทั่วไป ซึ่งเป้าหมายสูงสุดของการจัดการเรียนรู้ คือ มุ่งหวังให้ผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษแต่ละคนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ ซึ่งต้องได้รับความช่วยเหลือ หรือบริการสนับสนุนที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นเฉพาะบุคคล เพื่อให้สามารถเรียนรู้และนำองค์ความรู้ไปใช้ได้อย่างเหมาะสม ในปัจจุบันได้มีการให้นักวิชาการได้ให้คำจำกัดความหรือความหมายของบุคคลที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ไว้ดังนี้

ความหมายของบุคคลที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

ศรีเรือน แก้วกังวาล, (2551: 43) ได้นิยามความหมายของเด็กที่มีลักษณะพิเศษ ไว้ว่า เด็กที่มีลักษณะพิเศษ หมายถึง เด็กที่มีความเป็ยเบนด้านพัฒนาการและพฤติกรรมต่ำกว่าเกณฑ์ที่ปกติมาก อย่างเห็นได้ชัดเจนทั้งทางบวก และทางลบ

ศศิพินต์ สุขบุญพันธ์, (2551: 43) ได้นิยามความหมายของเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ว่า หมายถึง เด็กที่มีความบกพร่องไม่ว่าจะเป็นทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม และจิตใจ จนขาดความสามารถในการเรียน และเด็กที่มีความสามารถพิเศษโดยเด็กทั้งหมดนี้ต่างก็ต้องการการจัดการศึกษาที่พิเศษและมีรูปแบบเฉพาะต่างจากเด็กปกติทั่วไป

ณัชร ศุภสมุทร์, (2553: 14) กล่าวว่า บุคคลที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ หมายถึง บุคคลที่มีสภาพความบกพร่องในลักษณะต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ สังคม ภาษา หรือสติปัญญา และไม่สามารถปฏิบัติงานในชีวิตประจำวันได้ ดังเช่นบุคคลทั่ว ๆ ไป รวมถึงทางด้านจัดการศึกษา ซึ่งต้องจัดให้มีการเรียนการสอนที่ต่างไปจากบุคคลหรือผู้เรียนทั่วไป เพื่อให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพของความบกพร่องของผู้เรียนและประเภทความต้องการจำเป็นพิเศษ

Heward, (2009: 9) ได้ให้คำจำกัดความบุคคลที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ว่าเป็นบุคคลที่มีความยากลำบากในการเรียนรู้ หรือการดำเนินชีวิตประจำวัน ซึ่งอาจมีความผิดปกติเพียงอย่างเดียวหรือหลายอย่างในคนคนเดียวก็ได้แก่ ด้านร่างกาย สังคม พฤติกรรม อารมณ์ และสติปัญญา เป็นต้น

Westwood, (2003: 53) กล่าวว่า ผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ หมายถึง ผู้เรียนที่มีความยากลำบากอย่างมากอันเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้เมื่อเทียบกับผู้เรียนวัยเดียวกัน ซึ่งเขาต้องการความช่วยเหลือทางการศึกษาเป็นพิเศษ นอกเหนือจากการรับบริการทางการศึกษาแบบปกติทั่วไปที่จัดขึ้นในโรงเรียน ความสามารถทางร่างกายหรือปัญญาถูกกระทบกระเทือนในระดับใดระดับหนึ่ง ทำให้ต้องการความช่วยเหลือด้านการเรียนรู้ และบริการพิเศษเนื่องจากมีความบกพร่องที่ส่งผลต่อการเรียนรู้

สรุปได้ว่า บุคคลหรือเด็กหรือผู้เรียนหรือนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ หมายถึง บุคคลหรือเด็กหรือผู้เรียนหรือนักเรียนที่มีข้อจำกัดที่เป็นอุปสรรคในการเรียนรู้ การดำเนินชีวิต และรับบริการทางการศึกษาที่แตกต่างไปจากเด็กปกติทั่วไป อาจเนื่องมาจากสภาพความบกพร่องทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ และสติปัญญา จึงจำเป็นต้องได้รับบริการทางการศึกษาเป็นพิเศษตามความแตกต่างของแต่ละบุคคล

ประเภทของผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

ในสังคมไทยหรือสังคมโลก เราอาจได้พบเห็นเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษที่มีลักษณะที่แตกต่างกันไป ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ซึ่งความแตกต่างทั้งหลายเหล่านี้สามารถแบ่งแยกออกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้หลากหลายประเภท ซึ่งมีความแตกต่างกันตามแนวคิดหรือวัตถุประสงค์ของหน่วยงานต่าง ๆ ดังนี้

กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้แบ่งประเภทของความพิการออกเป็น 7 ประเภท ตามประกาศกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เรื่อง ประเภทและหลักเกณฑ์ความพิการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2555 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการให้เหมาะสมยิ่งขึ้น (ราชกิจจานุเบกษา, 2555: 22) แบ่งเป็น

1. ความพิการทางการเห็น
2. ความพิการทางการได้ยิน หรือสื่อความหมาย
3. ความพิการทางการเคลื่อนไหว หรือทางร่างกาย
4. ความพิการทางจิตใจ หรือพฤติกรรม
5. ความพิการทางสติปัญญา
6. ความพิการทางการเรียนรู้
7. ความพิการออทิสติก

กระทรวงศึกษาธิการ ได้แบ่งประเภทของคนพิการทางการศึกษา ออกเป็น 9 ประเภทตามความในประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ของคนพิการทางการศึกษา พ.ศ. 2552 (ราชกิจจานุเบกษา, 2552: 45) ดังนี้

1. บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น
2. บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน
3. บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
4. บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ
5. บุคคลที่มีปัญหาทางการเรียนรู้
6. บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา
7. บุคคลที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรม หรืออารมณ์
8. บุคคลออทิสติก
9. บุคคลพิการซ้อน

จะเห็นได้ว่า ผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษทางการศึกษา สามารถแบ่งได้เป็น 9 ประเภท ซึ่งครอบคลุมตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดไว้ ได้แก่ บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวหรือสุขภาพ บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา บุคคลที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรมหรืออารมณ์ บุคคลออทิสติก และบุคคลพิการซ้อน

ลักษณะของผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

ผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษแต่ละประเภท มีลักษณะเฉพาะดังนี้

1. บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น

บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น ได้แก่ บุคคลที่สูญเสียการเห็นตั้งแต่ระดับเล็กน้อย จนถึงตาบอดสนิท ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภท (ราชกิจจานุเบกษา, 2552: 46) ดังนี้

คนตาบอด หมายถึง บุคคลที่สูญเสียการเห็นมากจนต้องใช้เสื้อสัมผัสและสื่อเสียง หากตรวจวัดความชัดของสายตาค้างติเมื่อแก้ไขแล้วอยู่ในระดับ 6 ส่วน 60 เมตร (6/60) หรือ 20 ส่วน 200 ฟุต (20/200) จนถึงไม่สามารถรับรู้เรื่องแสง

คนสายตาเลือนราง หมายถึง บุคคลที่สูญเสียการเห็นแต่ยังสามารถอ่านอักษรตัวพิมพ์ขยายใหญ่ด้วยอุปกรณ์เครื่องช่วยความพิการหรือเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก หากวัดความชัดของสายตาค้างติเมื่อแก้ไขแล้ว อยู่ในระดับ 6 ส่วน 18 เมตร (6/18) หรือ 20 ส่วน 70 ฟุต (20/70)

บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น มีลักษณะและพฤติกรรมที่อาจสังเกตได้ (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2561: 3) ดังนี้

1. ขอบตาแดง น้ำตาคลอ มีน้ำตาไหลเสมอ
2. มีตุ่มหรือฝื่นบนหนังตาและขอบตา

3. มีการระมัดระวังในการเดินมากผิดปกติ เดินหรือวิ่งไม่สม่ำเสมอ หรือสะดุดโดยไม่มีสาเหตุ
4. ตาเอียง ตาเข หรือตาเหล่
5. หนังตาปลิ้นหรือขอบตาบวมแดง
6. ตาอักเสบหรือเป็นฝีกึ่งยิงบ่อยๆ
7. กลอกกลิ้งลูกตาไปมาบ่อยๆ
8. ตาดำ ตาขาว ผิดปกติ เช่น มีจุดขาวหรือเนื้องอก
9. ขยี้ตาหรือกะพริบตาถี่ผิดปกติ
10. ชอบหรี่ตาหรือป้องแสงไม่ให้เข้าตา
11. เมื่อมองวัตถุหรือสิ่งของ ต้องเข้าไปดูใกล้ๆ หรือนำมาชิดใบหน้า
12. หยิบวางของผิดที่อยู่เสมอ
13. เวลาอ่านหนังสือมักจะมีพฤติกรรมก้มหน้าหรือเงยหน้า ตลอดเวลา
14. ใบหน้าบูดเบี้ยวเวลาอ่านหนังสือ
15. เวลาอ่านหนังสือมักจะก้มลงมาใกล้กระดาษมากจนผิดปกติ
16. เมื่ออ่านหนังสือที่มีลักษณะคล้ายกัน เช่น อ และ ฮ บ และ ข มักจะอ่านผิด
17. เวลาอ่านหนังสือมักจะอ่านข้ามบรรทัด หรืออ่านซ้ำบรรทัดเดิม
18. เวลาเขียนหนังสือมักจะเว้นบรรทัดไม่ถูกต้อง
19. หรีตาหรือเอนศีรษะเอียงเข้าหาหนังสือ
20. ปิดตาหรือหลับตาข้างหนึ่ง เมื่ออ่านหนังสือหรือดูสิ่งอื่น

2. บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ได้แก่ บุคคลที่สูญเสียการได้ยินตั้งแต่ระดับหูตึงน้อยจนถึงหูหนวก (ราชกิจจานุเบกษา, 2552: 46) ซึ่ง แบ่งเป็น 2 ประเภท ดังนี้

คนหูหนวก หมายถึง บุคคลที่สูญเสียการได้ยินมากจนไม่สามารถเข้าใจการพูดผ่านทางการได้ยินไม่ว่าจะใส่หรือไม่ใส่เครื่องช่วยฟัง ซึ่งโดยทั่วไปหากตรวจการได้ยินจะมีการสูญเสียการได้ยิน 90 เดซิเบลขึ้นไป

คนหูตึง หมายถึง บุคคลที่มีการได้ยินเหลืออยู่เพียงพอที่จะได้ยินการพูดผ่านทางการได้ยิน โดยทั่วไปจะใส่เครื่องช่วยฟัง ซึ่งหากตรวจวัดการได้ยินจะมีการสูญเสียการได้ยินน้อยกว่า 90 เดซิเบลลงมาถึง 26 เดซิเบล

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, (2561:3-4) ได้จำแนกลักษณะเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ดังนี้

1. การพูด เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน มีปัญหาทางการพูด เด็กอาจพูดไม่ได้หรือพูดไม่ชัด ซึ่งขึ้นกับระดับการสูญเสียการได้ยินของเด็ก เด็กที่สูญเสียการได้ยินเล็กน้อยอาจพอพูดได้

เด็กที่สูญเสียการได้ยินระดับปานกลางสามารถพูดได้แต่อาจไม่ชัด ส่วนเด็กที่สูญเสียการได้ยินมาก หรือหูหนวก อาจพูดไม่ได้เลยหากไม่ได้รับการสอนพูดตั้งแต่วัยเด็ก นอกจากนี้การพูดขึ้นอยู่กับอายุ ของเด็ก เมื่อสูญเสียการได้ยินอีกด้วย หากเด็กสูญเสียการได้ยินมากมาแต่กำเนิด ปัญหาในการพูดของเด็ก นอกจากจะขึ้นอยู่กับความรุนแรงของระดับการได้ยินแล้ว ยังขึ้นอยู่กับอายุของเด็กเมื่อเด็กสูญเสีย การได้ยินอีกด้วย

2. ภาษา เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน มีปัญหาเกี่ยวกับภาษา เช่น มีความรู้ เกี่ยวกับคำศัพท์ในวงจำกัด เรียงคำเป็นประโยคที่ผิดหลักภาษา ปัญหาทางภาษาของเด็กคล้ายคลึง กับปัญหาในการพูดคือ เด็กยังสูญเสียการได้ยินมากเท่าใดยังมีปัญหาในทางภาษามากขึ้นเท่านั้น

3. ความสามารถทางสติปัญญา ผู้ที่ไม่คุ้นเคยกับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน อาจคิดว่าเด็กประเภทนี้เป็นเด็กที่มีสติปัญญาต่ำ ความจริงแล้วไม่เป็นเช่นนั้น เพราะที่ท่านไม่อาจสื่อสาร กับเขาได้ หากท่านสามารถสื่อสารกับเขาได้เป็นอย่างดีแล้ว ท่านอาจเห็นว่าเขาเป็นคนฉลาดก็ได้ ความจริงแล้วระดับสติปัญญาของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน จากรายงานเป็นจำนวนมาก พบว่า มีการกระจายคล้ายเด็กปกติ บางคนอาจโง่ บางคนอาจฉลาด บางคนฉลาดถึงขั้นเป็นอัจฉริยะ ก็มี จึงอาจสรุปได้ว่า เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินไม่ใช่คนโง่ทุกคน

4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินจำนวนมาก มีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนต่ำ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าวิธีการเรียนการสอน ตลอดจนวิธีวัดผลที่ปฏิบัติกันอยู่ในปัจจุบัน เหมาะที่จะนำมาใช้ในเด็กปกติมากกว่า วิธีการบางอย่างจึงไม่เหมาะสมกับเด็กที่มีความบกพร่อง ทางการได้ยิน ยิ่งไปกว่านั้นเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินมีปัญหาทางภาษา และทักษะทางภาษา จำกัด จึงเป็นอุปสรรคในการทำข้อสอบเพราะผู้ที่จะทำข้อสอบได้ดีนั้นต้องมีความรู้ทางภาษา เป็นอย่างดี ด้วยเหตุนี้เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินจึงมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ค่อนข้างต่ำ กว่าเด็กปกติ

5. การปรับตัว เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินอาจมีปัญหาในการปรับตัว สาเหตุส่วนใหญ่มาจากการสื่อสารกับผู้อื่น หากเด็กสามารถสื่อสารได้ดีปัญหาทางอารมณ์อาจลดลง ทำให้เด็กสามารถปรับตัวได้ แต่ถ้าเด็กไม่สามารถสื่อสารกับผู้อื่นได้ดี เด็กอาจเกิดความคับข้องใจ ซึ่งมีผลต่อพฤติกรรมของเด็ก เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินต้องปรับตัวมากกว่าเด็กปกติบางคน เสียอีก เด็กที่มีความฉลาดอาจปรับตัวได้ดีส่วนเด็กที่ไม่ฉลาดอาจมีปัญหาในการปรับตัวได้

3. บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ได้แก่ บุคคลที่มีความจำกัดอย่างชัดเจนในการปฏิบัติตน (Functioning) ในปัจจุบัน ซึ่งมีลักษณะเฉพาะคือ ความสามารถทางสติปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์ เฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญ ร่วมกับความจำกัดของทักษะการปรับตัวอย่างน้อย 2 ทักษะ จาก 10 ทักษะ ได้แก่ การสื่อความหมาย การดูแลตนเอง การดำรงชีวิตภายในบ้าน ทักษะทางสังคม/การมีปฏิสัมพันธ์

กับผู้อื่น การรู้จักใช้ทรัพยากรในชุมชน การรู้จักดูแลควบคุมตนเอง การนำความรู้มาใช้ในชีวิตประจำวัน การทำงาน การใช้เวลาว่าง การรักษาสุขภาพอนามัยและความปลอดภัย ทั้งนี้ได้แสดงอาการดังกล่าว ก่อนอายุ 18 ปี(ราชกิจจานุเบกษา, 2552: 46)

บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จะมีการพัฒนาการตั้งแต่วัยทารกและตอนเด็กช้ากว่าเด็กปกติ โดยทั่วไปมีร่างกายอ่อนแอ รูปร่างแคระแกร็น บางรายมีศีรษะค่อนข้างเล็ก บางรายมีศีรษะโต ประวัติการเจริญเติบโตล่าช้า คือ มีการคว่ำ คลาน นั่ง ยืน เดิน ช้ากว่าเด็กปกติมาก และการพูด เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จะสังเกตได้จากเมื่อแม่พูดกับเด็ก เด็กจะไม่ค่อยหันหน้ามามองหน้าแม่ เด็กปกติอายุ 2 สัปดาห์ จะเริ่มหันมามองแม่เมื่อแม่พูดด้วย แต่เด็กที่มีความบกพร่องทางสมองมาก จะยังคงหลับตา และศีรษะยังไม่แข็งแรงไปมาตลอดเวลา ระยะของความสนใจอยู่ในช่วงสั้นบางรายมีอาการรุนแรง ชอบทำลายข้าวของและทำร้ายตัวเอง พวกที่มีความบกพร่องทางสมองมากจะต้องการความช่วยเหลือในการเลี้ยงดูอย่างมาก(สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2561: 4)

บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีลักษณะท่าทางที่สังเกตได้ดังนี้

1. ลักษณะทางร่างกาย โดยทั่วไปบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มักมีรูปร่างหน้าตาไม่สมประกอบ คือ มือเท้าใหญ่กว่าปกติ บางคนมีลักษณะแคระแกรน บางคนก็สูงใหญ่ต่างกับคนธรรมดา

1.1 ศีรษะจะมีลักษณะเล็กผิดปกติ หรือมีลักษณะหัวกะโหลกเล็กเป็นรูปกรวย หรือบางพวกมีลักษณะศีรษะใหญ่ผิดปกติ เพราะน้ำในสมองมาก ร่างกายไม่สามารถจะทนน้ำหนักได้ บางรายศีรษะบิดเบี้ยวและแบน

1.2 ผม ลักษณะผมมักหยาบแข็ง มีขนตามร่างกายผิดปกติ ส่วนบางรายมีลักษณะตรงข้าม คือ ผมน้อย หรือผมบางแต่ไม่ถึงกับล้าน มักจะเป็นโรคผิวหนังบนศีรษะ

1.3 หน้าผากมักจะแคบผิดปกติโคนผมเกือบถึงคิ้ว บางรายหน้าผากลาด

1.4 ตา มักจะหรี่เล็ก หางลูกตาเฉียงขึ้นข้างบนมักเป็นโรคเกี่ยวกับทางตา เช่น ตาแดง หรือสายตาดผิดปกติ บางรายมีเปลือกตาหนา

1.5 หู ลักษณะรูหูมักจะผิดปกติส่วนมากเป็นโรคหูตึง หรือหูมีน้ำหนวก

1.6 ปาก ริมฝีปากหน้าปากเบะ มักมีน้ำลายไหลยืดออกมา

1.7 ฟัน มักจะเหยิน ฟันซี่โต ๆ ฟันขึ้นไม่เป็นระเบียบ

1.8 ลิ้น มักจะโตเกินขนาด ทำให้พูดไม่ชัด ลิ้นจุกปาก

2. ลักษณะด้านพฤติกรรม ด้านพฤติกรรม คือ การพูด การทำความเข้าใจ การตัดสินใจ มักช้าและเข้าใจผิดอยู่เสมอ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 การพูด มักเริ่มพูดช้ากว่าเด็กปกติพูดไม่ค่อยชัด และพูดไม่รู้เรื่อง พูดแล้วผู้อื่นไม่เข้าใจแม้จะอายุมากถึง 6-7 ปี แล้วก็ตาม บางรายพูดจาเลอะเลือนหาแก่นสารไม่ได้ พูดได้ตลอดเวลา เป็นเรื่องเป็นราวแต่ถ้าถามจะตอบคำถามที่ตนพูดไม่ได้

2.2 การฟังและความเข้าใจ มักจะเข้าใจผิด ๆ ต้องพูดหลาย ๆ ครั้ง ซ้ำ ๆ จึงจะเข้าใจได้

2.3 ประสาทสัมผัส มีความรู้สึกช้ามาก เช่น อากาศหนาวจนคนอื่นต้องห่มผ้า แต่ตนเองใส่เสื้อบาง ๆ เท่านั้น บางรายอากาศร้อนมาก แต่ย้งนุ่งเสื้อมีผ้ากันหนาวได้ โดยไม่มีความรู้สึกว่าร้อน บางรายได้รับอันตรายมีเลือดออกแล้วยังเฉยอยู่

2.4 อิริยาบถและการเคลื่อนไหว มักใช้มือไม่ค่อยคล่อง เดิน วิ่ง ซ้ำอืดอาด ไม่มีความกระฉับกระฉ่ง

2.5 การตัดสินใจ มักมีการตัดสินใจแผลง ๆ และผิด ๆ อยู่เสมอ เช่น เอาของสกปรกทิ้งลงในบ่อน้ำ หรือไม่กลัวอันตราย ขอบอกนอกบ้านยามวิกาลเป็นต้น จึงมักถูกชักจูงให้ทำ ความผิดได้ง่าย บางรายข้ามถนนโดยไม่กลัวถูกรถชน

2.6 สมาธิ มักขาดสมาธิและความสนใจ จะทำหรือเรียนสิ่งใดก็ทำไม่ได้ในช่วงเวลาอันสั้น ๆ ชอบเหม่อลอยไม่มีสมาธิที่จะเรียน

2.7 ความจำมักมีน้อย หรือจำอะไรไม่ได้เลย แม้แต่ชื่อพ่อ แม่ ก็จำไม่ได้ บางราย จำชื่อตนเองไม่ได้ก็มี สอนไปเรียนไปถามรู้เรื่องพอกลับมาถามอีกก็ไม่รู้เรื่อง แต่จะจำสิ่งที่ทำอยู่ซ้ำ ๆ บ่อย ๆ ได้

2.8 อารมณ์ มีอารมณ์อ่อนไหวง่าย ควบคุมอารมณ์ไม่ได้เลย ใจน้อย รักแรง เกลียดแรง มักจะแสดงอาการเสียใจ ดีใจ โกรธ ผิดหวัง ออกมาโดยไม่มีอาการเสแสร้ง และจะแสดงออกมาทันที ขาดความมั่นคงและแน่นอนทางอารมณ์ บางครั้งเพื่อน ๆ ทำอะไรแรง ๆ ก็อดทนได้ ดังนั้น เด็กพวกนี้ก็จะแสดงถึงความผิดหวังหรือเสียใจมากกว่าปกติ เช่น ถ้าโกรธก็จะร้องไห้บ่นพึมพำ ถ้าดีใจ ก็จะหัวเราะชอบใจออกมา บางรายแสดงอาการก้าวร้าวต่อครูและเพื่อนนักเรียนโมโหร้าย ชอบทำร้ายตนเองและผู้อื่น มีอารมณ์รุนแรง

4. บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวหรือสุขภาพ

ราชกิจจานุเบกษา, (2552: 46) แบ่งบุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวหรือสุขภาพเป็น 2 ประเภท ดังนี้

4.1 บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว ได้แก่ บุคคลที่มีอวัยวะ ไม่สมบูรณ์หรือขาดหายไป กระดูกหรือกล้ามเนื้อผิดปกติ มีอุปสรรคในการเคลื่อนไหว ความบกพร่องดังกล่าวอาจเกิดจากโรคทางระบบประสาท โรคของระบบกล้ามเนื้อและกระดูก การไม่สมประกอบ มาแต่กำเนิด อุบัติเหตุ และโรคติดต่อ

4.2 บุคคลที่มีความบกพร่องทางสุขภาพ ได้แก่ บุคคลที่มีความเจ็บป่วยเรื้อรัง หรือมีโรคประจำตัวซึ่งจำเป็นต้องได้รับการรักษาอย่างต่อเนื่อง และเป็นอุปสรรคต่อการศึกษา ซึ่งมีผลทำให้เกิดความจำเป็นต้องได้รับการศึกษาพิเศษ

บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวหรือสุขภาพในวัยเรียน มีลักษณะแตกต่างกันตามภาวะอาการของโรค (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2561: 2-3) ดังนี้

1. กลุ่มสมองพิการ หรือ ซีรีบรัล พัลซี (Cerebral Palsy) เป็นสภาวะความผิดปกติของท่าทางและการเคลื่อนไหว ซึ่งเกิดจากพยาธิสภาพในสมองในช่วงที่สมองกำลังเจริญเติบโตภายใน 8 ปีแรก แต่ถ้าเด็กมีความพิการทางสมองหลังช่วงอายุนี้อาจจะไม่เรียกว่า Cerebral Palsy เด็กจะมีความผิดปกติของการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อปาก แก้ม ลิ้น ใบหน้า แขน ขา มีการพัฒนาของปฏิกิริยาตอบสนองต่าง ๆ ของร่างกายผิดปกติไม่เป็นไปตามวัย และมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อการกระตุ้น เอ็นหรือกล้ามเนื้อผิดปกติ ทำให้มีกล้ามเนื้อหดสั้นและดึงให้ข้ออยู่ในลักษณะงอหรือผิดรูป แบ่งเป็นกลุ่มใหญ่ได้ 2 กลุ่ม คือ

1.1 กลุ่มเกร็ง (Spastic) เด็กมีกล้ามเนื้อเกร็ง เคลื่อนไหวได้ช้า ขาอาจมีอาการมากกว่าแขน หรือมีความผิดปกติครึ่งซีก หรือผิดปกติทั้งตัว ทำให้ควบคุมกล้ามเนื้อ คอ ลำตัว แขน และขาไม่ได้

1.2 กลุ่มเคลื่อนไหวผิดปกติ (Dystonia) เด็กไม่สามารถควบคุมให้อยู่นิ่ง ๆ ได้ จะมีการแสดงสีหน้าคอบิด แขนงอ หรือเหยียดปะปะ ทั้งพูดลำบาก กลืนลำบาก อาจมีอาการกระตุกอย่างรวดเร็ว คล้ายอาการขว้างลูกบอลเด็กสมองพิการ (Cerebral Palsy) มักมีปัญหาทางสายตา หรือการได้ยินร่วมด้วย และอาจมีปัญหาในการสื่อความหมาย เด็กจำนวนหนึ่งอาจมีระดับสติปัญญาต่ำ

2. กลุ่มที่มีความผิดปกติที่ไขสันหลัง กลุ่มแรก ได้แก่ กลุ่มที่มีความผิดปกติระหว่างการพัฒนาในร่างกายในครรภ์ กระดูกสันหลังที่ห่อหุ้ม ไขสันหลังไม่เชื่อมติดกัน ทำให้มีการดึงรั้งของประสาทไขสันหลังบางครั้งมีน้ำในสมองเพิ่มขึ้น เด็กจะมีอาการขาอ่อนแรง ไม่มีความรู้สึก และควบคุมการขับถ่ายอุจจาระ หรือปัสสาวะไม่ได้ กลุ่มที่ 2 เกิดภายหลังจากอุบัติเหตุต่อกระดูกสันหลัง และไขสันหลังได้แก่ อุบัติเหตุรถยนต์ถูกยิง ถูกแทง ตกจากที่สูง หรือการติดเชื้อในไขสันหลัง ความรุนแรงขึ้นอยู่กับระดับที่ได้รับบาดเจ็บ ถ้าเกิดในระดับที่สูงมากก็จะมีอาการอัมพาตของแขนและลำตัวร่วมด้วย การที่กล้ามเนื้อลำตัวอ่อนแรงก็จะทำให้กระดูกสันหลังคด และกล้ามเนื้อที่เป็นอัมพาต มักมีอาการเกร็ง กระตุก เด็กทั้งสองกลุ่มนี้มีความเสี่ยงต่อการเกิดแผลกดทับ และการสูญเสียหน้าที่การทำงานของไตทำให้ไตวายได้

3. กลุ่มแขนขาขาด อาจเป็นแต่กำเนิดหรือจากอุบัติเหตุ หรือเป็นมะเร็งของกระดูก ทำให้สูญเสียแขนขาภายหลัง

4. กลุ่มโพลิโอ เกิดจากการติดเชื้อไวรัสโพลิโอที่ไขสันหลัง ทำให้กล้ามเนื้ออ่อนแรงเป็นอัมพาต โดยประสาทรับความรู้สึกยังเป็นปกติ อาการกล้ามเนื้ออ่อนแรงเกิดขึ้นกระจัดกระจายไม่เป็นเฉพาะแขน ขาข้างใดข้างหนึ่ง อาจมีกล้ามเนื้อลำตัวเป็นอัมพาตด้วย กล้ามเนื้อที่อ่อนแรงจะถูกกล้ามเนื้อที่แข็งแรงกว่าดึงให้ข้อผิดรูป ทำให้มีกระดูกสันหลังคด ขาโก่ง เท้าบิด แขนขายาวไม่เท่ากัน เป็นต้น ปัจจุบันประเทศไทย สามารถควบคุมโรคนี้ได้โดยเด็ดขาดหลังจากที่มีการระบาดครั้งแรกเมื่อ 50 ปีก่อน แต่ยังคงพบได้ประปรายตามชายแดนของประเทศ

5. ความพิการอื่น ๆ ได้แก่ โรคทางพันธุกรรม ข้ออักเสบ ข้อติดยึด กระดูกสันหลัง ฝ่อ กล้ามเนื้อพิการ โรคกระดูกเปราะบาง เป็นต้น

5. บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้

บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ได้แก่ บุคคลที่มีความผิดปกติในการทำงานของสมองบางส่วนที่แสดงถึงความบกพร่องในกระบวนการเรียนรู้ ที่อาจเกิดขึ้นเฉพาะความสามารถด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้าน คือ การอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ ซึ่งไม่สามารถเรียนรู้ในด้านที่บกพร่องได้ ทั้งที่มีระดับสติปัญญาปกติ (ราชกิจจานุเบกษา, 2552: 47)

ลักษณะของผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ มีความหลากหลายแตกต่างกัน แต่พบว่า ลักษณะที่ค่อนข้างเด่นชัดของเด็กกลุ่มนี้ คือ ความด้อยความสามารถอย่างมากในทางภาษา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการอ่าน การเขียน การสะกดคำ และการคิดคำนวณหรือการใช้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ และยังพบว่าเด็กกลุ่มนี้มักมีความบกพร่องด้านอื่น ๆ อยู่ร่วมด้วย เช่น บกพร่องทางด้านสมาธิ พฤติกรรม อารมณ์หรือสังคม เป็นต้น สามารถแบ่งลักษณะของบุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ออกเป็น 4 ด้าน (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2561: 11) ดังนี้

1. ความยากลำบากในการเรียนรู้ทางวิชาการ (Learning and Academic Difficulties) เนื่องจากผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้จำนวนมากจะมีความบกพร่องหรือความยากลำบากเกี่ยวกับความจำ สมาธิ หรือการจัดระบบ จึงทำให้การเรียนรู้ทางวิชาการของผู้เรียนเหล่านี้ มีความอ่อนด้อยไปด้วย โดยผู้เรียนเหล่านี้มักประสบกับปัญหาหรือความยากลำบากเกี่ยวกับการรับข้อมูลการประมวลผลข้อมูล ความจำ และการแสดงออกเกี่ยวกับความคิดหรือความรู้สึกของตนเอง ซึ่งความบกพร่องหรือความยากลำบากเหล่านี้เองที่ส่งผลให้พวกเขามีปัญหา หรือความยากลำบากในเรื่องของการอ่าน การเขียน และคณิตศาสตร์ สำหรับปัญหาทางการอ่านนั้นนับเป็นปัญหาหลักที่ผู้เรียนกลุ่มนี้ประสบ โดยจากงานวิจัย พบว่า ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ถึงประมาณร้อยละ 80 ที่มีปัญหาทางการอ่าน โดยปัญหาและความยากลำบากด้านการอ่านอาจเห็นได้จากการที่เด็กไม่สามารถจำรูปและเสียงของพยัญชนะได้ ไม่สามารถจำคำได้ และไม่สามารถใช้เทคนิคการเดาความหมายของคำจากบริบทได้ มีอัตราการอ่านที่ช้ามากมีความอ่อนด้อยในเรื่องการฟังและการอ่านเพื่อความเข้าใจ หรืออาจอ่านหลงคำหลงประโยคหรือบรรทัด โดยจะเห็นว่าผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่านนั้น อาจส่งผลให้เด็กอ่านคำสั่งต่าง ๆ ผิดพลาดหรือหลีกเลี่ยงการอ่าน การเขียน หรือประสบกับปัญหาในการได้มาซึ่งข้อมูลหรือองค์ความรู้ต่าง ๆ ในหนังสือเรียน นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้านการอ่านจำนวนมากจะประสบกับปัญหาด้านการเขียนด้วย โดยปัญหาทางการเขียนนั้นอาจจะแสดงออกถึงความยากลำบากในเรื่องของความคิด การจัดระบบของข้อความ โครงสร้างของประโยค การเลือกใช้คำศัพท์ การสะกดคำและความถูกต้องของไวยากรณ์ ซึ่งความยากลำบากเกี่ยวกับการเขียนเหล่านี้ สามารถส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในวิชาอื่น ๆ ได้ด้วยเช่นกัน ส่วนปัญหาทางด้านคณิตศาสตร์ที่เด็ก

ประสบนั้น อาจสังเกตได้จากการที่เด็กมีความอ่อนด้อยเกี่ยวกับความรู้พื้นฐานด้านคณิตศาสตร์ ตัวอย่างเช่น ไม่สามารถจำแนกความแตกต่างของตัวเลข จำนวน เครื่องหมายและสัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ ไม่เข้าใจความหมายของคำศัพท์ทางคณิตศาสตร์ การด้อยความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา การเปรียบเทียบ หรือการคิดคำนวณที่มีขั้นตอนซับซ้อนมากขึ้น

2. ความยากลำบากเกี่ยวกับภาษาและการสื่อสาร (Language and Communication Difficulties) ความยากลำบากทางด้านภาษานับเป็นลักษณะพื้นฐานที่สำคัญอีกประการหนึ่งของผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ด้วยเหตุนี้ผู้เรียนเหล่านี้บางคนอาจมีภาษาพูดที่มีรูปแบบไม่สมบูรณ์เหมือนเด็กทั่ว ๆ ไป มีความยากลำบากในการเข้าใจความหมายของภาษา และมีความยากลำบากในการแสดงความคิดหรือความรู้สึกของตนเอง โดยจะสังเกตเห็นได้จากการที่เด็กเหล่านี้จะมีความยากลำบากในการเรียนรู้คำศัพท์ใหม่ ๆ การทำตามคำสั่ง การเข้าใจคำถาม การออกเสียงคำ และการแสดงออกเพื่อให้ผู้อื่นรู้เกี่ยวกับสิ่งที่ตนเองต้องการ สำหรับผู้เรียนที่มีความบกพร่องที่ไม่ใช่ด้านภาษา หรือเป็น Nonverbal Learning Disabilities จะมีความยากลำบากในการเข้าใจเกี่ยวกับภาษากาย ภาษาท่าทาง และการเลือกใช้ภาษาในการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในบริบทต่าง ๆ เด็กอาจช่างพูดแต่ลักษณะของภาษาที่ใช้ในการสื่อสารและคำที่เลือกใช้อาจมีวงคำศัพท์ที่จำกัดรวมทั้งมีลักษณะไม่สละสลวย นอกจากนี้ระดับเสียงที่ใช้จะเป็นระดับเสียงที่ต่าง และมักจะไม่เข้าใจตัวชี้แนะทางสังคม (Social Cues) จึงทำให้มีความยากลำบากในการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และเนื่องจากมักจะรับรู้ในสิ่งที่ เป็นรายละเอียดมากกว่าสิ่งที่เป็นองค์รวม จึงมีความยากลำบากในการเข้าใจข้อมูลข่าวสารที่รับรู้ โดยการเห็นการทำงานที่ซับซ้อนให้เสร็จสมบูรณ์ การจัดลำดับความสำคัญของงาน การระบุนใจความสำคัญจากสิ่งที่อ่านการจดโน้ตการจัดระบบและเชื่อมโยงลำดับของความคิดในงานเขียน

3. ความยากลำบากเกี่ยวกับการรับรู้และการเคลื่อนไหว (Perceptual and Motor Difficulties) แม้ว่าผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้อาจไม่ได้มีประสาทการรับรู้ที่บกพร่อง แต่เด็กเหล่านี้ส่วนใหญ่ก็มีความยากลำบากในการระลึกถึง การจำแนกและการแปลความหมายสิ่งเร้าที่ได้จากการรับรู้โดยการเห็นและการได้ยินยกตัวอย่างเช่น ผู้เรียนเหล่านี้บางคนอาจมีความยากลำบากในการจำแนกรูปร่าง ลักษณะของตัวอักษร การคัดลอกงานจากกระดานดำ การทำตามคำสั่งที่มีหลายขั้นตอน เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างตัวอักษรกับเสียง การที่ต้องให้ความสนใจกับสิ่งเร้าที่เกี่ยวข้อง และการต้องทำงานในช่วงเวลาที่เหลือ นอกจากนี้ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้อาจมีความบกพร่องในการทำงานของกล้ามเนื้อเล็กและมัดใหญ่ โดยความบกพร่องของกล้ามเนื้อใหญ่อาจแสดงออกโดยท่าทางการเดินที่ตุงม่งาม การทรงตัวที่ไม่ค่อยสมดุล การที่ไม่สามารถจับหรือเตะลูกบอลได้ หรือการที่ไม่สามารถเคลื่อนไหวหรือเดินตามจังหวะได้ ส่วนความบกพร่องของกล้ามเนื้อเล็ก อาจแสดงออกถึงความยากลำบากในการตัด การตีปะรูปภาพ การวาดภาพ การลากเส้นตามรอย การจับดินสอการเขียน การคัดลอก และการเขียนตัวเลขให้ตรงหลัก ปัญหาทางด้านเคลื่อนไหว

อีกประการหนึ่งที่อาจพบในเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้บางคนคือ การซุกซน ไม่อยู่นิ่ง (Hyperactive) ซึ่งจะส่งผลให้เด็กมีการเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลาที่มีความยากลำบากในการนั่งติดที่

4. ความยากลำบากเกี่ยวกับพฤติกรรมอารมณ์ และสังคม (Social-Emotional and Behavioral Difficulties) ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้บางคนอาจเคยมีปัญหาทางด้านพฤติกรรม และสังคม โดยจะเห็นได้จากการที่เด็กไม่เห็นคุณค่าของตนเอง การหลีกเลี่ยงการทำงานที่ได้รับมอบหมาย การแยกตัวออกจากสังคม มีความรู้สึกโดดเดี่ยว ความคับข้องใจ ซึ่งสิ่งเหล่านี้อาจส่งผลต่อการเรียน และการทำนายพฤติกรรมที่เกิดขึ้นตามมาของเด็ก ที่เป็นเช่นนี้ก็เนื่องมาจากการที่เด็กเหล่านี้มีความอ่อนด้อยเกี่ยวกับทักษะทางสังคมทำให้เด็กไม่เข้าใจเกี่ยวกับตัวชี้แนะทางสังคม (Social Cues) จึงทำให้ การปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นมีความล้มเหลวเพราะไม่รู้ว่าในการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในบริบทต่าง ๆ นั้น ตนเองควรพูดหรือแสดงพฤติกรรมอย่างไรจึงจะเหมาะสม

6. บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา

บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา เป็นบุคคลที่มีความบกพร่องในการเปล่งเสียงพูด เช่น เสียงผิดปกติ อัตราความเร็วและจังหวะการพูดผิดปกติ หรือบุคคลที่มีความบกพร่องในเรื่องความเข้าใจหรือการใช้ภาษาพูด การเขียน หรือระบบสัญลักษณ์อื่นที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร ซึ่งอาจเกี่ยวกับรูปแบบ เนื้อหาและหน้าที่ของภาษา (ราชกิจจานุเบกษา, 2552: 47) การพูดคือ การสื่อความหมายโดยวิธีการเปล่งเสียงซึ่งเป็นหนทางที่อิสระและสะดวกที่สุด และมีประสิทธิภาพสูง การที่จะพูดเป็นคำหรือประโยคเพื่อสื่อความหมาย ต้องมีการวางแผน และการควบคุมการทำงานของระบบประสาทที่แม่นยำและทำงานอย่างประสานกันตามลำดับขั้นตอนตามแผนที่วางไว้ เพื่อออกมาเป็นคำพูดที่ต้องการ คำพูดแต่ละคำจะมีหน่วยเสียงเฉพาะการรวมกันของเสียงต่าง ๆ จะเป็นลักษณะเฉพาะของภาษานั้น ๆ นอกจากนั้นคำพูดยังมีส่วนประกอบอื่น ๆ เช่น คุณภาพของเสียง ทำนองเสียง และอัตราเร็วของการพูด ส่วนประกอบเหล่านี้ช่วยเพิ่มความหมายของข้อมูลที่ต้องการสื่อ (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2561: 1)

ลักษณะของบุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา แบ่งได้ 3 ลักษณะ (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2561: 1-3) ดังนี้

1. พูดไม่ชัด (Articulation Disorders) เป็นความผิดปกติทางการพูดที่เกี่ยวกับการเปล่งเสียงสระและพยัญชนะ เช่น ออกเสียง /อ/ แทน /ก/ ซึ่งการพูดไม่ชัด แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

1.1 ความผิดปกติของโครงสร้าง และการทำงานของอวัยวะที่ใช้ในการพูดหรือการฟังเสียงการทำงานของอวัยวะที่มีส่วนทำให้มีอาการพูดไม่ชัด ได้แก่ ลิ้นไก่ เพดานอ่อน เพดานแข็ง ปุ่มเหงือก ฟัน ปาก ลิ้น และโพรงจมูก ความผิดปกติที่พบ เช่น

1.1.1 ความผิดปกติของระบบประสาทควบคุมการพูด เกิดจากความผิดปกติของเส้นเลือดที่ไปเลี้ยงสมอง ได้แก่ เส้นเลือดสมองตีบ ตันหรือแตก หรืออุบัติเหตุ

ที่กระทบกระเทือนสมอง มีผลให้ไม่สามารถควบคุมการพูด มีทั้งแบบที่มีอาการอ่อนแรงของกล้ามเนื้อ เช่น ปากเบี้ยว ปากปิดไม่สนิทมีน้ำลายไหลยืด ลิ้นเฉ หรือสำลักง่าย

1.1.2 ความผิดปกติทางการได้ยิน ผู้ที่มีภาวะหูตึง ไม่สามารถพูดได้ชัดเจน เนื่องจากได้ยินเสียงของผู้อื่นไม่ชัด เสียงที่พูดออกมาจึงผิดเพี้ยนไปตามเสียงที่ตัวเองได้ยิน อีกทั้งในขณะที่พูดก็ได้ยินเสียงพูดของตัวเองไม่ชัดด้วย จึงทำให้ไม่สามารถแก้ไขการพูดของตัวเองได้ ยังมีอาการหูตึงรุนแรงมากเท่าใด การพูดไม่ชัดมากขึ้นเท่านั้น ถ้ามีภาวะหูหนวกแต่กำเนิด ก็จะพูดไม่ได้หากไม่ได้รับการฝึกพูด

1.1.3 ความผิดปกติของอวัยวะในช่องปาก เช่น เอ็นยึดใต้ลิ้นสั้น ทดสอบโดยการให้แลบลิ้น ถ้าเอ็นยึดใต้ลิ้นสั้นจะแลบลิ้นออกมาไม่พ้นริมฝีปาก หรือแลบลิ้นแต่จะมูมปาก ซ้าย-ขวา ไม่ถึงมุมปาก ถ้าเอ็นยึดใต้ลิ้นสั้นมากจะไม่สามารถม้วนลิ้นแตะเพดานบนได้ และทำให้เด็กพูดไม่ชัด เพราะไม่สามารถเคลื่อนไหวลิ้นไปถึงตำแหน่งต่าง ๆ ที่ถูกต้อง ในขณะที่พูด ปากแหง เพดานโหว่ ทำให้มีลมรั่วออกจุมก ฟังอู้อี้มีเสียงขึ้นจุมก เช่น เมื่อให้พูด “สาวสวยใส่เสื้อสีแดง” อาจพูดเป็น “อ่าวอ่วยโอเอ้ออ้อแอ๊ด” หรือ “หนาวหนาวไหนเหนือหนึหนัด” และ ถึงแม้ว่าจะได้รับการผ่าตัดซ่อมเสริมแล้ว บางคนก็ยังมีปัญหาในการพูดไม่ชัดและพูดผิดปกติในลักษณะอื่น ๆ ร่วมด้วย

1.2 การเรียนรู้นิสัยการพูดที่ไม่ถูก เป็นสาเหตุของการพูดไม่ชัดที่พบได้บ่อยในเด็กซึ่งอาจเกิดปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

2.1.1 ขาดการส่งเสริมการพูดให้ถูก พบในกรณีที่เด็กเล็กพูดไม่ชัดแล้วผู้ใหญ่ไม่แก้ไข กลับแสดงความเอ็นดู หรือหัวเราะขบขัน ทำให้เด็กเข้าใจว่าการพูดไม่ชัดเป็นสิ่งที่น่ารัก น่าเอ็นดู เด็กจึงคงการพูดแบบนี้ไว้จนติดเป็นนิสัย โดยไม่พยายามหัดพูดให้ชัดตามวัยที่เพิ่มขึ้น

2.1.2 เด็กใช้การพูดไม่ชัดเพื่อเรียกร้องความสนใจจากผู้ใหญ่ มักพบในครอบครัวที่มีลูกเล็ก ๆ ติด ๆ กัน โดยพี่ซึ่งอาจพูดได้ชัดแล้ว แต่เมื่อเห็นพ่อแม่ดูแลเอาใจใส่น้องเล็กมากกว่า จึงเลียนแบบการพูดไม่ชัดของน้อง เพื่อเรียกร้องความสนใจจากพ่อแม่

2.1.3 ขาดแบบอย่างการพูดที่ถูก พบในกรณีที่เด็กอยู่ในครอบครัวที่มีคนพูดไม่ชัด รวมถึงพี่เลี้ยงเด็กเด็กจึงเลียนแบบการพูดไม่ชัดของคนที่อยู่ใกล้ชิด หรือเกิดจากการที่ผู้ใหญ่ขาดความระมัดระวังในการออกเสียงพูดที่ชัดเจนให้เด็กฟัง เด็กจึงขาดโอกาสในการฟังเสียงที่ถูกต้อง และขาดทักษะในการฝึกออกเสียงเหล่านี้

2.1.4 มีการเคลื่อนไหวอวัยวะที่ใช้ในการพูดไม่ถูก เด็กบางคนพูดไม่ชัดเพราะเด็กเคลื่อนไหวอวัยวะที่ใช้ในการพูดไม่ถูก หรือมีการเคลื่อนไหวที่ไม่ต่อเนื่องตามหลักเกณฑ์ของการออกเสียง คำศัพท์นั้น ๆ เช่น

พูด “ตา” เป็น “กา” เพราะไม่เคลื่อนไหวลิ้นขณะออกเสียง

พูด “แม่” เป็น “แอ้” เพราะไม่ปิดริมฝีปากให้สนิทก่อนออกเสียง

พูด “สาม” เป็น “สา” เพราะไม่หุบปากเมื่อออกเสียงจบ

ความผิดปกติที่พบ ลักษณะของการพูดไม่ชัด พบได้ 4 แบบ คือ

- 1) การพูดโดยใช้เสียงพยัญชนะ สระ หรือวรรณยุกต์อื่นแทนเสียงที่ถูกต้อง
  - 1.1 การพูดไม่ชัดเสียงพยัญชนะต้น เช่น พูดคำว่า “พ่อ” เป็น “ป้อ”
  - 1.2 การพูดไม่ชัดเสียงพยัญชนะท้ายคำ เช่น พูดคำว่า “เจ็ด” เป็น “เจ็บ”
  - 1.3 การพูดไม่ชัดเสียงสระ เช่น พูดคำว่า “เอา” เป็น “ออ”
  - 1.4 การพูดไม่ชัดเสียงวรรณยุกต์ เช่น พูดคำว่า “หมา” เป็น “มา”
- 2) การพูดโดยเว้นไม่ออกเสียงบางเสียงใน มักพบในคำควบกล้ำ เช่น พูดคำว่า “ครู” เป็น “คู” “ปลา” เป็น “ปา” หรือมีการละไม่ออกเสียงพยัญชนะท้ายคำ เช่น “สิบ” เป็น “สิ”
- 3) การพูดโดยเติมเสียงอื่นเข้าไปในคำนั้น อาจเพิ่มเสียงพยัญชนะ หรือสระก็ได้ เช่น พูดคำว่า “ปลา” เป็น “ปะลา”
- 4) การพูดเสียงเพี้ยนไป จนฟังไม่ออกกว่าเป็นเสียงพยัญชนะหรือสระใด เมื่อพบว่าเด็กพูดไม่ชัด ควรให้เด็กได้รับการแก้ไขในทันที เพราะหากปล่อยทิ้งไว้อาจทำให้เกิดความเคยชินต่อการพูดที่ไม่ถูกจนติดเป็นนิสัย ทำให้แก้ไขได้ยากรวมทั้งยังเกิดผลเสียอื่น ๆ ตามมาด้วย เช่น
  - 4.1) เกิดปัญหาในการอ่าน เด็กที่พูดไม่ชัดจะอ่านออกเสียงไม่ชัดด้วย ทำให้แยกไม่ออกกว่าเด็กอ่านคำ ๆ นั้นไม่ได้ หรือเป็นเพราะพูดไม่ชัดทำให้อ่านออกเสียงผิด
  - 4.2) เกิดปัญหาในการเขียนสะกดคำ เด็กที่พูดไม่ชัด มักจะเขียนสะกดคำตามลักษณะการพูดไม่ชัดของตน เช่น เมื่อพูด “กบ” เป็น “ตบ” เมื่อครูให้เขียนคำว่า “กบ” เด็กก็จะเขียนเป็น “ตบ” แทน ทำให้ได้คะแนนในด้านการเขียนต่ำ
  - 4.3) ผลการเรียนไม่ดีเท่าที่ควร เนื่องมาจากผลเสียในข้อที่ 1 และ 2 ซึ่งทำให้เด็กได้คะแนนต่ำแล้วเด็กที่พูดไม่ชัดมักจะเป็นเด็กที่ค่อนข้างเก็บตัว ไม่คุยกับเพื่อน ไม่กล้าถามคำถามครูหรือเพื่อนเมื่อเรียนไม่เข้าใจ เพราะอายการพูดไม่ชัดของตนหรือกลัวเพื่อนล้อเลียน ดังนั้นจึงทำให้เด็กเรียนหนังสือได้ไม่ดีเท่าที่ควร
  - 4.4) มีปัญหาในการสมัครงาน ในอนาคตอาจพลาดโอกาสการเข้าทำงาน เพราะสอบสัมภาษณ์ไม่ผ่าน

2. พูดเสียงผิดปกติ (Voice Disorders) หมายถึง การเปล่งเสียงที่ผิดปกติ ไม่เหมาะสมกับเพศและวัย เช่น ผู้ชายพูดเสียงแหลมเหมือนผู้หญิง เด็กพูดเสียงต่ำ หรือผู้หญิงพูดเสียงต่ำแบบเสียงผู้ชาย หรือการพูดเสียงเบาหรือดังเกินไปอย่างไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ หรือพูดเสียงแตกพร่า แหบ ลมแทรก เสียงขาดเป็นช่วง ๆ พูดเสียงอยู่ในคอ เป็นต้น

การพิจารณาว่าเสียงผิดปกติหรือไม่มากนักน้อยเพียงใด พิจารณาจาก

ระดับเสียง เด็กจะมีระดับเสียงสูง พอเข้าสู่วัยรุ่นระดับเสียงจะทุ้มขึ้น ผู้ชายจะมีระดับเสียงทุ้มมากกว่าผู้หญิง

ความดังของเสียง ในการพูดแต่ละครั้งความดังของเสียงจะต้องเหมาะสมกับสถานการณ์ที่พูด และขึ้นอยู่กับสถานที่ ลักษณะของห้องที่พูด และจำนวนของผู้ฟังด้วย

คุณภาพของเสียง ปกติคุณภาพของเสียงจะใส ฟังแล้วสบายหู เหมาะสมกับเพศ และวัย คุณภาพเสียงที่ผิดปกติ ได้แก่ เสียงห้าว เสียงลมแทรก เสียงแหบ เสียงขึ้นจมูก เสียงกระซิบ

3. พูดจังหวะผิดปกติ (Fluency Disorders) เป็นความผิดปกติเกี่ยวกับความคล่องและจังหวะในการพูด อาการพูดผิดปกติที่พบบ่อย คือ การพูดติดอ่าง ซึ่งมีลักษณะดังต่อไปนี้

พูดซ้ำคำ เช่น “แม่ แม่ แม่ แม่ จะไปไหนต่อ” เป็นการพูดซ้ำ ๆ คำเดิมมากกว่า 3 ครั้งขึ้นไป

พูดซ้ำเสียงหรือซ้ำพยางค์ เช่น “ม-ม-ม-ม-ไม่ใช่”

พูดลากเสียง เช่น “สสสสสเสื่อของเขา”

พูดติดแบบไม่มีเสียงออกมา เช่น “.....เปิดประตูให้หน่อย”

พูดและหยุดอย่างไม่เหมาะสม เช่น “เสื่อของ...เขา”

พูดและหยุดระหว่างพยางค์ในคำที่ต้องการพูด เช่น “ฉันจะไปโรงฟ...ยาบาล”

บางคนจะแสดงพฤติกรรมร่วมอื่น ๆ ด้วย เพื่อขจัดความเครียดและต่อสู้ดิ้นรนที่จะพูดออกมาให้ได้ พฤติกรรมดังกล่าวได้แก่

1. ขมวดคิ้ว กระพริบตาถี่ ๆ ไม่มองสบตาคู่สนทนากระพริบเท้า
2. อาการอ้าปากค้าง เข้มปาก เกร็งที่ปาก ลิ้น คอ และหน้าอก หรือมีอาการสั่นกระตุกที่กล้ามเนื้อบริเวณปาก
3. อาย โกรธ ประหม่า กลัว เครียด คับข้องใจ มีปมด้อย ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง และมักหลีกเลี่ยงการเข้าสังคม เนื่องจากการมีประสบการณ์พูดที่ไม่ดี
4. หลีกเลี่ยงคำ หรือสถานการณ์ที่คาดว่าจะพูดติดอ่าง อาจจะไม่พูดจนกว่าจะมั่นใจว่าจะพูดได้คล่องหรือใช้คำอื่นแทนคำที่ต้องการจะพูด

7. บุคคลที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรมหรืออารมณ์

บุคคลที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรมหรืออารมณ์ ได้แก่ บุคคลที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากปกติเป็นอย่างมาก และปัญหาทางพฤติกรรมนั้นเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นผลจากความบกพร่องหรือความผิดปกติทางจิตใจหรือสมองในส่วนของความรู้ อารมณ์หรือความคิด เช่น โรคจิตเภท โรคซึมเศร้า โรคสมองเสื่อม เป็นต้น (ราชกิจจานุเบกษา, 2552: 47)

ลักษณะของบุคคลที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรมหรืออารมณ์ มีความแตกต่างกันจากการศึกษาผลงานการวิจัยของนักจิตวิทยาและนักการศึกษาจำนวนมาก อาจจำแนกพฤติกรรมที่เป็นปัญหาออกได้ 2 ประเภท คือ พฤติกรรมที่เกิดจากความขัดแย้งภายในตัวเด็กเอง และพฤติกรรมที่เกิดจากความขัดแย้งระหว่างเด็กกับสิ่งแวดล้อมที่อยู่ใกล้ตัวเด็ก การก้าวร้าว และก่อกวน การเคลื่อนไหวที่ผิดปกติ และการปรับตัวที่ไม่ถูกต้องเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากความขัดแย้งระหว่างเด็ก

กับสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็กส่วนความวิตกกังวล การมีปมด้อย การหนีสังคม ความผิดปกติทางการเรียน มีสาเหตุมาจากความขัดแย้งภายในตัวเองซึ่งจะได้กล่าวโดยละเอียด (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2561: 1-2) ดังนี้

1. การก้าวร้าว-ก่อกวน บุคคลที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรมหรืออารมณ์ มักแสดงออกในทางก้าวร้าว ก่อกวนความสงบสุขของผู้อื่น พฤติกรรมที่แสดงออกในทางก้าวร้าว อาจรวมไปถึง การแสดงออกซึ่งความโหดร้าย ทารุณสัตว์ ชกต่อย ทำร้ายร่างกายตนเองและผู้อื่น ข่มขู่ คุกคาม หิวรื้ออง กระที่บเท้า ไม่เคารพ เชื่อฟังครูและพ่อแม่ ฝ่าฝืนคำสั่งของครูหรือพ่อแม่ เด็กที่มีพฤติกรรมในลักษณะนี้มักมีความขัดแย้งกับคนใกล้เคียง พฤติกรรมอาจรุนแรงขึ้นหากไม่ได้รับการแก้ไข

2. การเคลื่อนไหวที่ผิดปกติ หมายถึง การไม่อยู่นิ่ง เคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา โดยปราศจากจุดหมายเด็กที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรม อาจมีพฤติกรรมในลักษณะนี้ นอกจากนี้ ยังมีความสนใจสั้น สนใจบทเรียนได้ไม่นาน ขาดสมาธิในการเรียน หันเหความสนใจไปสู่สิ่งอื่นได้ง่าย เด็กที่มีการเคลื่อนไหวที่ผิดปกตินี้ อาจมีปัญหาการก้าวร้าวร่วมด้วยก็ได้

3. ความวิตกกังวลและปมด้อย บุคคลที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรมหรืออารมณ์ อาจไม่กล้าพูดกล้าแสดงออกในชั้นเรียน บางคนมีความประหม่าอย่างเห็นได้ชัดเมื่อจำเป็นต้องออกไปรายงานหน้าชั้นเรียน บางคนมีอาการตัวร้อนและเป็นไข้เมื่อถึงเวลาไปโรงเรียน บางคนขาดความมั่นใจในตนเอง บางคนร้องไห้บ่อยพฤติกรรมเหล่านี้จัดเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากความวิตกกังวล หรือเกิดจากปมด้อยของแต่ละบุคคล เด็กที่มีพฤติกรรมในลักษณะดังกล่าวนี้ ถือว่าเป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรม แต่ความรุนแรงของพฤติกรรมในแต่ละบุคคลอาจแตกต่างกันไป พฤติกรรมที่ค่อนข้างรุนแรงและสม่ำเสมอเท่านั้น จึงจัดเป็นพฤติกรรมของเด็กที่ต้องได้รับการบริการทางการศึกษาพิเศษ

4. การหนีสังคม การหนีสังคมหรือการปลีกตัวออกจากสังคม เป็นพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนอย่างหนึ่งของเด็ก สังเกตได้จากการที่เด็กไม่พูดคุย ไม่เล่นกับเพื่อน ไม่รวมกิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น เด็กประเภทนี้มีลักษณะเป็นคนขี้อาย พูดไม่เก่ง ไม่กล้าพูดต่อหน้าสาธารณชน ไม่กล้าพูดในที่ประชุม บางคนเป็นคนเจ้าอารมณ์เด็กเหล่านี้ขาดทักษะที่จำเป็นในการติดต่อกับผู้อื่น ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ในด้านการพูด เด็กจึงชอบอยู่คนเดียว ทำงานคนเดียว เด็กเหล่านี้อาจมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่นได้ แต่มักเป็นไปในลักษณะแสดงอาการก้าวร้าวไม่มีวุฒิภาวะ หรือไม่ก็แสดงพฤติกรรมทางสังคมที่ไม่เหมาะสม

5. ความผิดปกติในการเรียน สังคมมักกำหนดว่าหน้าที่สำคัญของเด็กคือการเรียน เด็กที่มีผลการเรียนดีมักเป็นที่ชื่นชอบของครู ผู้ปกครอง และเพื่อน เด็กที่เรียนไม่ดีอาจไม่ได้รับการยกย่องเท่าที่ควร ซึ่งส่งผลต่อการปรับตัวของเด็ก เด็กที่เรียนไม่ดีอาจกลายเป็นเด็กที่มีปัญหา การศึกษาวิจัยเป็นจำนวนมากระบุว่า เด็กที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรมมีผลการเรียนต่ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการอ่าน การสะกดคำและคณิตศาสตร์

6. โรคสมาธิสั้น แบ่งเป็น 4 ประเภท

6.1 สมาธิสั้น (Inattention) จะมีอาการไม่สนใจเรื่องใดเรื่องหนึ่งได้นาน ไม่ว่าจะป็นเนื้อหาสาระหรือรายละเอียด วอกแวก ถูกรบกวน จากตัวกระตุ้นหรือที่เรียกว่า “สิ่งเร้า” ภายนอกได้ง่าย ทำให้ขาดความรับผิดชอบจึงเป็นอุปสรรคในการเรียนและการทำงานในวัยผู้ใหญ่

6.2 ชุกชุน/อยู่ไม่นิ่ง (Hyperactivity) มีอาการชุกชุนมากผิดปกติ อยู่ไม่นิ่ง รบกวนผู้อื่น สามารถเคลื่อนไหวหรือทำอะไรได้ทั้งวันโดยไม่เหน็ดเหนื่อยในวัยผู้ใหญ่อาการชุกชุนจะหายไปแต่จะอยู่ไม่นิ่ง

6.3 หนุ่้นพลังแล่น (Impulsiveness) มีอาการไม่ยั้งคิด ไม่อดทน รอคอยไม่เป็น ไม่คิดก่อนพูดหรือก่อนทำ เบื่อง่าย ควบคุมตนเองให้อยู่ในกฎกติกาหรือระเบียบได้ยาก หงุดหงิดโมโหง่าย ทำให้อยู่ร่วมในครอบครัว สังคม โรงเรียน และสังคมภายนอกได้ยาก

6.4 อาการผสม 2 แบบ หรือ 3 แบบ ตามข้างต้น ซึ่งทำให้มีอาการมากขึ้นทำให้เกิดความยากลำบากในการช่วยเหลือมากขึ้น การตัดสินใจว่าเด็กคนใดเป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรม ควรพิจารณาความรุนแรงและความสม่ำเสมอของพฤติกรรมควบคู่กันไปด้วย เด็กอาจมีพฤติกรรมเพียงข้อเดียวหรือหลายข้อตามที่กล่าวมาแล้วนี้ ก็อาจจัดว่าเป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรมได้ การตัดสินใจควรมีเกณฑ์เป็นหลักในการพิจารณาควบคู่กันไป

8. บุคคลออทิสติก

บุคคลออทิสติก ได้แก่ บุคคลที่มีความผิดปกติของระบบการทำงานของสมองบางส่วน ซึ่งส่งผลต่อความบกพร่องทางพัฒนาการด้านภาษา ด้านสังคมและการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และมีข้อจำกัดด้านพฤติกรรม หรือมีความสนใจจำกัดเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยความผิดปกตินี้ค้นพบได้ก่อนอายุ 30 เดือน (ราชกิจจานุเบกษา, 2552: 47)

ลักษณะของบุคคลออทิสติก แต่ละคนมีความแตกต่างกันอย่างหลากหลาย บางคนที่ได้รับผลกระทบจากภาวะออทิสซึมเพียงเล็กน้อย อาจมีพัฒนาการช้าด้านภาษาเพียงเล็กน้อย และมีปัญหาด้านการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมมากกว่าบางคนอาจมีการใช้คำพูด ความจำ หรือทักษะทางด้านมิติสัมพันธ์ (Spatial Skills) อยู่ในระดับปกติหรือสูงกว่าระดับปกติ แต่จะมีปัญหาในด้าน การคิด จินตนาการ หรือการร่วมเล่นเกมกับเพื่อน ๆ ในบางคนที่มีอาการรุนแรงกว่าอาจมีความต้องการความช่วยเหลือในด้านการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน เช่น การข้ามถนน การซื้อสินค้า นอกจากนี้ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ที่เป็นออทิสติกสามารถสบตา แสดงความรักหรือชอบ ยิ้ม หัวเราะ และแสดงความหลากหลายในอารมณ์อยู่ในระดับต่าง ๆ เช่นเดียวกับเด็กทั่วไปที่ตอบสนองต่อสิ่งที่อยู่รอบข้างตนเอง ทั้งเป็นไปในทางบวกและทางลบ ออทิสซึม อาจส่งผลกระทบต่อระดับการตอบสนอง และมีปัญหาในการควบคุมการแสดงออกทางด้านร่างกายและจิตใจของตนเอง บุคคลที่เป็นออทิสติกมีชีวิตยืนยาว เช่นเดียวกับคนทั่วไป และพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับออทิสติกอาจเปลี่ยนแปลงหรือหายไปในช่วงเวลาหนึ่ง ในขณะที่ไม่มีใครสามารถทำนายอนาคตของบุคคลออทิสติกได้ ปรากฏว่าในประเทศสหรัฐอเมริกา และอีกหลายประเทศผู้ใหญ่ที่เป็นออทิสติกบางคนมีความเป็นอยู่และทำงานแบบพึ่งพาตนเอง (มีชีวิต

อิสระ) ในชุมชน ในขณะที่คนอื่น ๆ อาจต้องได้รับความช่วยเหลือจากครอบครัวหรือนักวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง ผู้ใหญ่ที่เป็นออทิสติกได้รับประโยชน์จากการฝึกอาชีพ เพื่อช่วยให้เขาเหล่านั้นมีทักษะเพียงพอในการทำงานที่เหมาะสมรวมทั้งการอยู่ร่วมกันในสังคม การเข้าร่วมในโปรแกรมสนับสนุนการ ผู้ใหญ่ที่มีอาการออทิสซึมอาจอยู่ในที่พักอาศัยที่จัดตั้งขึ้น ซึ่งมีทั้งที่เป็นบ้านที่เป็นอิสระหรืออพาร์ทเมนท์ จนถึงบ้านที่พำนักเป็นกลุ่ม (Group Home) อพาร์ทเมนท์ที่มีผู้ดูแลอาศัยอยู่กับสมาชิกในครอบครัว คนใดคนหนึ่ง หรืออาศัยอยู่ในที่มีโครงสร้างที่เป็นระบบในการดูแลที่มากกว่า (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2561: 5)

9. บุคคลพิการซ้อน

บุคคลพิการซ้อน ได้แก่ บุคคลที่มีสภาพความบกพร่องหรือความพิการมากกว่าหนึ่งประเภท ในบุคคลเดียวกัน (ราชกิจจานุเบกษา, 2552: 47)

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, (2561: 2) ได้แบ่งลักษณะความพิการบุคคลพิการซ้อน ไว้ดังนี้

1. ลักษณะเฉพาะทางการเรียนรู้ (Learning Characteristics) นักเรียนพิการซ้อน จำเป็นต้องใช้เวลาในการเรียนรู้ทักษะใหม่ ๆ มากกว่าผู้อื่น ประกอบกับมีปัญหาในการเรียนรู้ทักษะที่มีความซับซ้อน และการเรียนรู้ทักษะได้น้อยกว่านักเรียนทั่วไป ปัญหาที่สำคัญที่สุดบางประการของนักเรียนกลุ่มนี้ คือ ปัญหาการให้ความสนใจต่อสิ่งที่มากระตุ้น การเรียนรู้เรื่องของมิติ การรับรู้ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตและการเลียนแบบ มีปัญหาในด้านการจดจำข้อมูลที่ได้เรียนรู้มาแล้ว และมีปัญหาในการนำทักษะที่ได้เรียนรู้มาใช้ในบริบทอื่น หรือมีปัญหาในการนำทักษะที่ได้เรียนรู้ในสถานการณ์หนึ่งไปใช้ในอีกสถานการณ์หนึ่งรวมทั้งมีปัญหาในการกำกับตนเองและจัดการกับพฤติกรรมตนเอง

2. ลักษณะเฉพาะทางด้านบุคลิกภาพทางสังคม (Personal-Social Characteristics) โดยทั่วไปแล้วนักเรียนที่มีความพิการรุนแรงจะมีลักษณะของการแยกตัว (Isolated) นอกจากนักเรียน จะได้รับการฝึกทักษะสังคม เพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ นักเรียนบางคนอาจแสดงพฤติกรรมที่เป็นปัญหา เช่น การแสดงพฤติกรรมหรือท่าทางซ้ำ ๆ การทำร้ายตนเองหรือมีพฤติกรรมก้าวร้าว แต่จากงานวิจัยได้ชี้ให้เห็นว่าพฤติกรรมดังกล่าวเป็นรูปแบบของการสื่อสารที่ควรนำมาวิเคราะห์ เพื่อพิจารณากำหนดเป้าหมายของการแสดงพฤติกรรมเชิงบวกและใช้ประโยชน์ในการสื่อสารของนักเรียน

3. ลักษณะเฉพาะทางร่างกาย (Physical Characteristics) นักเรียนที่มีความพิการรุนแรง ซึ่งรวมถึงมีความบกพร่องทางสติปัญญาอาจมีความบกพร่องทางร่างกาย เช่น พิการทางสมอง (Cerebral Palsy: CP) มีปัญหาการชัก มีปัญหาทางระบบประสาท ปัญหาทางการเคลื่อนไหว การให้บริการช่วยเหลือในระยะแรกเริ่มโดยเน้นที่ครอบครัว (Family-Focused Early Intervention Services Philosophy)

บทที่ 3

ระบบการศึกษา และการจัดการศึกษาพิเศษ

การศึกษามีส่วนสำคัญและจำเป็นในการพัฒนาประเทศให้รุ่งเรืองทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และวัฒนธรรม เพราะการศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรม และสร้างภูมิปัญญาให้แก่สังคม ระบบการศึกษาที่ดีจะต้องมีความยืดหยุ่น ให้ผู้เรียนได้เรียนตามความสนใจความพร้อมได้อย่างต่อเนื่องตลอดเวลา และตลอดชีวิต มีเครือข่ายการเรียนรู้ที่สามารถถ่ายทอดความรู้ประเภทต่าง ๆ จากแหล่งต่าง ๆ ไปยังผู้เรียนได้อย่างต่อเนื่อง

ระบบการศึกษาในประเทศไทย

การจัดการศึกษาในประเทศไทย เป็นการจัดการศึกษาสำหรับทุกคนโดยมีกฎหมายรองรับ เพื่อให้เยาวชนไทยได้รับสิทธิในการศึกษาอย่างทั่วถึง ครอบคลุมรวมทั้งผู้ที่มีความบกพร่องทางร่างกาย อารมณ์ สังคม การสื่อสาร และการเรียนรู้ หรือบุคคลที่ไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแล หรือผู้ด้อยโอกาส ตามความต้องการจำเป็นเฉพาะบุคคลทั้งในการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

อำพร เรืองศรี, (2556: ออนไลน์) กล่าวว่า ระบบการศึกษา หมายถึง การกำหนดหลักสูตร จุดมุ่งหมาย แนวนโยบาย ระบบการจัดและแนวทางในการจัดการศึกษา เพื่อให้การศึกษาช่วยพัฒนาชีวิตของคนไปในแนวทางที่พึงประสงค์ การศึกษาเป็นกระบวนการสร้างและพัฒนาประชากรของประเทศให้มีพลัง มีความสามารถที่จะพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าอย่างมีสันติสุข การศึกษาจึงเป็นเครื่องมือพัฒนาพัฒนาประชากรและประเทศชาติ และการที่จะดำเนินไปได้ อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพจะต้องอาศัยกระบวนการศึกษาที่ได้รับการพัฒนาแล้ว

กระทรวงศึกษาธิการ, (2558:ออนไลน์) กล่าวไว้ว่า ระบบการศึกษา หมายถึง โครงสร้างของการศึกษาที่มีองค์ประกอบ เช่น ระดับชั้น และขั้นตอน ของการศึกษา ประเภทของการศึกษา และกระบวนการเรียนการสอน

สรุปได้ว่า ระบบการศึกษาในประเทศไทย หมายถึง การกำหนดหลักสูตร จุดมุ่งหมาย แนวนโยบาย ระบบการจัดและแนวทางในการจัดการศึกษา ดำเนินการอย่างเป็นระบบ มีกระบวนการเหมาะสม เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลให้เป็นไปในแนวทางที่พึงปรารถนา

รูปแบบการจัดการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, (2542:5) กำหนดให้มีการจัดการศึกษาสามรูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

1. การศึกษาในระบบ เป็นการศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและการประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน โดยในระดับชั้นประถมศึกษา 6 ปี (6 ระดับชั้น) การศึกษาชั้นมัธยมศึกษา ต่อดัน 3 ปี (3 ระดับชั้น) และการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 3 ปี (3 ระดับชั้น) หรือระบบ 6-3-3

2. การศึกษานอกระบบ เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบวิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม

3. การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อมและโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม หรือแหล่งความรู้อื่น ๆ สถานศึกษาอาจจัดการศึกษาในรูปแบบหนึ่งหรือทั้งสามรูปแบบก็ได้ให้มีการเทียบโอนผลการเรียน ที่ผู้เรียนสะสมไว้ในระหว่างรูปแบบเดียวกัน หรือต่างรูปแบบได้ไม่ว่าจะเป็นผลการเรียนจากสถานศึกษาเดียวกันหรือไม่ก็ตาม รวมทั้งจากการเรียนรู้นอกระบบตามอัธยาศัย การฝึกอาชีพ หรือจากประสบการณ์การทำงาน การสอน และจะส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดได้ทั้ง 3 รูปแบบ

สรุปได้ว่า รูปแบบการจัดการศึกษาในประเทศไทยมี 3 รูปแบบ คือ การจัดการศึกษาในระบบ การจัดการศึกษานอกระบบ และการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงการศึกษาได้ตามความต้องการและตามความแตกต่างของแต่ละบุคคล

รูปแบบในการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

การจัดการศึกษาพิเศษ เป็นการจัดการศึกษาให้กับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ที่มีข้อจำกัดในการดำรงชีวิต เนื่องจากสภาพความบกพร่องทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ สติปัญญา โดยคำนึงถึงศักยภาพ ความถนัด ความสนใจและความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนทุกคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพตามความแตกต่างของแต่ละบุคคล การจัดการศึกษาพิเศษจึงเป็นการเติมเต็ม เพื่อให้บุคคลที่มีความต้องการพิเศษได้รับบริการด้วยวิธีที่หลากหลายตามความแตกต่าง และจัดให้อย่างทั่วถึง ต่อเนื่อง โดยมีนักสหวิชาชีพสนับสนุนและการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องจากทุกภาคส่วน

รูปแบบในการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในประเทศไทย มีแนวคิดจากนักวิชาการที่หลากหลาย ดังนี้

เอกราช ลือชา, (2550: 8-10) ได้กล่าวถึง รูปแบบการจัดการศึกษาพิเศษ มี 2 รูปแบบ ดังนี้

1. โรงเรียนเฉพาะความพิการ

โรงเรียนเฉพาะความพิการ หมายถึง การจัดการศึกษาในรูปแบบของโรงเรียนการศึกษาพิเศษ เฉพาะประเภทความพิการแต่ละประเภท โดยจัดให้ทุกระดับตั้งแต่เตรียมความพร้อมก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา มีทั้งสายสามัญ และสายอาชีพ มีการจัดทำหลักสูตรเฉพาะประเภทความพิการ

ที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของแต่ละกลุ่ม มีการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล มีบุคลากรที่เชี่ยวชาญ รวมทั้งมีสื่อเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก และบริการที่เพียงพอและมีคุณภาพ

2. การจัดการเรียนร่วม

การเรียนร่วม เป็นการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษเข้าไปในระบบการศึกษาทั่วไปมีการร่วมกิจกรรม และใช้ช่วงเวลาช่วงใดช่วงหนึ่งในแต่ละวัน ระหว่างผู้เรียนพิเศษกับผู้เรียนปกติ ซึ่งอาจจัดได้หลายลักษณะดังนี้

2.1 ชั้นเรียนปกติเต็มเวลา เป็นการจัดให้ผู้เรียนพิการเข้าเรียนในชั้นเรียนเต็มเวลา โดยมีครูประจำชั้นดูแลรับผิดชอบ และนักเรียนไม่ได้รับบริการทางการศึกษาพิเศษ แต่ครูผู้รับผิดชอบ และนักเรียนที่ได้รับบริการทางอ้อม เช่น

2.1.1 ครูเข้ารับการฝึกอบรมเทคนิคการสอนพิเศษ

2.1.2 ได้รับความช่วยเหลือจากครูการศึกษาพิเศษในการสร้างเจตคติเชิงบวก และให้เกิดการยอมรับผู้เรียนพิการ

2.1.3 นักเรียนได้รับบริการสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก บริการ และความช่วยเหลือตามความต้องการจำเป็นของผู้เรียน

2.2 ชั้นเรียนปกติเต็มวัน และบริการปรึกษาหารือ เป็นการจัดให้ผู้เรียนพิการเข้าเรียนในชั้นปกติเต็มวัน โดยอยู่ในความรับผิดชอบของครูประจำชั้น แต่มีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านให้ความช่วยเหลือครูประจำชั้น และครูประจำวิชา เช่น ครูการศึกษาพิเศษ ทำหน้าที่เป็นครูสอนเสริมหรือนักจิตวิทยา

2.3 ชั้นเรียนปกติเต็มวันและบริการครูเดินสอน เป็นการจัดให้ผู้เรียนพิการเรียนในชั้นปกติเต็มเวลา โดยอยู่ในความรับผิดชอบของครูประจำชั้น แต่ได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือโดยตรงจากครูเดินสอน ตามตารางที่กำหนดหรือเมื่อมีความจำเป็นครูเดินสอนอาจเป็นนักกายภาพบำบัดนักกิจกรรมบำบัด ครูแก้ไขการพูด หรือครูการศึกษาพิเศษ ที่เดินทางไปให้บริการตามโรงเรียนต่าง ๆ แก่ผู้เรียนพิการทั้งในและนอกห้องเรียน

2.4 ชั้นเรียนปกติเต็มวันและบริการสอนเสริม เป็นการจัดให้ผู้เรียนพิการเข้าชั้นเรียนเต็มเวลาโดยอยู่ในความดูแลของครูประจำชั้น แต่ได้รับการสอนเพิ่มเติม หรือสอนเสริมจากครูการศึกษาพิเศษที่ประจำห้องสอนเสริมตามกำหนดตารางการเรียน โดยเรียนบางเวลาและบางวิชา ครูสอนเสริมอาจสอนเนื้อหาที่ผู้เรียนมีความบกพร่อง หรือทักษะที่มีความต้องการจำเป็น เช่น ภาษามือสำหรับผู้เรียน หูหนวก ทักษะการทำความคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อมและการเคลื่อนไหวสำหรับผู้เรียนตาบอด

2.5 ชั้นเรียนพิเศษและชั้นเรียนปกติ เป็นการจัดให้ผู้เรียนพิการเรียนในชั้นเรียนพิเศษ และเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติตามความเหมาะสม โดยอาจเรียนร่วมในบางวิชา เช่น พลศึกษา ศิลปศึกษา ดนตรี-นาฏศิลป์ การงานพื้นฐานอาชีพ โดยมีครูการศึกษาพิเศษและครูประจำชั้นร่วมกันทำงาน

2.6 ชั้นเรียนพิเศษในโรงเรียนปกติ เป็นการจัดชั้นเรียนพิเศษเต็มเวลาร่วมกับเพื่อนพิการ โดยมีครูประจำชั้นเป็นผู้สอนเองทุกวิชา ผู้เรียนมีโอกาสเข้าร่วมบางกิจกรรมกับผู้เรียนปกติ เช่น เข้าแถวเคารพธงชาติ สวดมนต์ไหว้พระ การรับประทานอาหาร การไปทัศนศึกษา เป็นต้น

การจัดการเรียนร่วมทั้ง 6 รูปแบบ จะจัดแบบใดขึ้นอยู่กับการพิจารณาความต้องการจำเป็นพิเศษร่วมกันจากหลาย ๆ ฝ่าย ได้แก่ ผู้ปกครอง ตัวผู้เรียน ผู้บริหาร ครู และนักสหวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง

ภาพที่ 3.1 รูปแบบการจัดการเรียนร่วม

ตงญา อินจำปา, (2560: 6-9) ได้กล่าวถึง รูปแบบการจัดการศึกษาพิเศษ มี 7 รูปแบบ ดังนี้

1. การเรียนร่วม

การเรียนร่วม เป็นการจัดให้ผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เข้าไปในระบบการศึกษาปกติ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนและทำกิจกรรมร่วมกับผู้เรียนปกติ โดยมีครูปกติและครูการศึกษาพิเศษร่วมมือและรับผิดชอบร่วมกัน (Collaboration) สามารถจัดได้ 6 รูปแบบ ดังนี้

1.1 ชั้นเรียนปกติเต็มวัน ผู้เรียนจะเรียนในชั้นเรียนเต็มเวลา และอยู่ในความรับผิดชอบของครูประจำชั้น โดยไม่ได้รับบริการทางการศึกษาพิเศษ

1.2 ชั้นเรียนปกติเต็มวันและบริการปรึกษาหารือ ผู้เรียนจะเรียนในชั้นเรียนปกติเต็มเวลา และอยู่ในความรับผิดชอบของครูประจำชั้น ครูประจำชั้นหรือครูปกติจะได้รับคำแนะนำหรือการบริการสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ จากผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในเรื่องการศึกษาปกติและการศึกษาพิเศษ เช่น นักจิตวิทยา ครูการศึกษาพิเศษ เป็นต้น

1.3 ชั้นเรียนปกติเต็มวันและบริการครูเดินสอน ผู้เรียนจะเรียนในชั้นเรียนปกติเต็มเวลาและอยู่ในความรับผิดชอบของครูประจำชั้น แต่จะได้รับการช่วยเหลือสนับสนุนจากครูเดินสอนตามตารางที่กำหนดหรือเมื่อมีความจำเป็น ซึ่งครูเดินสอนจะเดินทางไปให้บริการตามโรงเรียนต่างๆ ทั้งในและนอกห้องเรียน รวมถึงการให้บริการช่วยเหลือแก่ครูปกติทั้งด้านการสอน และหรือการปรับพฤติกรรม

1.4 ชั้นเรียนปกติเต็มวันและบริการสอนเสริม ผู้เรียนจะเรียนในชั้นเรียนปกติเต็มวันและอยู่ในความรับผิดชอบของครูประจำชั้น แต่ได้รับการสอนเสริมจากครูการศึกษาพิเศษที่ประจำอยู่ห้องสอนเสริมทั้งบางเวลาและบางวิชา หรือทักษะที่ผู้เรียนมีความต้องการจำเป็นพิเศษ เช่น ทักษะการทำ ความคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อมและการเคลื่อนไหว (Orientation & Mobility: O & M) สำหรับผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น หรือภาษามือสำหรับผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เป็นต้น

1.5 ชั้นเรียนพิเศษและชั้นเรียนปกติ ผู้เรียนจะเรียนในชั้นเรียนพิเศษกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ และผู้เรียนจะเรียนร่วมในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีและสุขศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เป็นต้น

1.6 ชั้นเรียนพิเศษในโรงเรียนปกติ ผู้เรียนจะเรียนในชั้นเรียนพิเศษเต็มเวลาและเรียนกับครูประจำชั้นทุกวิชาจะเข้าร่วมกิจกรรมกับผู้เรียนปกติ เช่น กิจกรรมเข้าแถวเคารพธงชาติ การรับประทานอาหาร การไปทัศนศึกษา กีฬาสี ช่วงเทศกาลต่างๆ เป็นต้น

2. โรงเรียนศึกษาพิเศษเฉพาะความพิการ

โรงเรียนศึกษาพิเศษเฉพาะความพิการ เป็นการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนพิการแต่ละประเภท โดยจัดในทุกระดับตั้งแต่เตรียมความพร้อมก่อนวัยเรียนจนถึงระดับมัธยมศึกษา ซึ่งมีทั้งสายสามัญและสายอาชีพ มีการปรับหลักสูตรเฉพาะประเภทความพิการให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของแต่ละกลุ่ม มีการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล มีสหวิทยาการ รวมทั้งมีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ เทคโนโลยีและบริการต่างๆ ที่เพียงพอและมีคุณภาพ

3. การจัดโดยครอบครัว

การจัดโดยครอบครัว เป็นการให้สิทธิแก่บุคคลและครอบครัวที่มีผู้เรียนพิการในการจัดการศึกษา ซึ่งเป็นทางเลือกสำหรับครอบครัวที่ต้องการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็น ค่านิยม ทัศนคติ สภาพเศรษฐกิจและสังคมของแต่ละครอบครัว ซึ่งสามารถจัดได้ดังนี้

3.1 ผู้เรียนลงทะเบียนกับโรงเรียนแม่ข่ายในพื้นที่หรือศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด เพื่อรับสิทธิและการอุดหนุนต่างๆ ตามระเบียบที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

3.2 จัดกลุ่มแบบชั้นเรียนหรือเรียนทางไกล หรือเรียนด้วยตนเองตามความเหมาะสมกับสภาพความพิการ

4. การจัดโดยชุมชน

การจัดโดยชุมชน เป็นการเปิดโอกาสให้ชุมชน องค์กรเอกชนหรือสถาบันทางสังคม มีสิทธิในการจัดการศึกษา เกิดจากแนวคิดแบบประชาธิปไตยหรือเสรีภาพในการจัดการศึกษา ที่เปิดให้ชุมชน ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมประเมินผลและร่วมรับประโยชน์ การจัดโดยชุมชนหรือองค์กรที่มีคนพิการ อาจจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้สำหรับคนพิการหรือร่วมกับหน่วยงานที่จัดการศึกษานอกโรงเรียนจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานแก่คนพิการ หรืออาจจัดบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม และเตรียมความพร้อมผู้เรียนพิการในชุมชนในรูปแบบกลุ่มช่วยเหลือหรือศูนย์ผู้เรียนเล็ก โดยมีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำเขต โรงเรียนศึกษาพิเศษโรงเรียนเฉพาะความพิการ องค์กรที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

5. การจัดในสถานพยาบาล

การจัดในสถานพยาบาล เป็นการจัดให้ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสุขภาพและเจ็บป่วยเรื้อรัง ซึ่งต้องได้รับการดูแลรักษาในสถานพยาบาลระยะหนึ่ง อาจจัดการศึกษาในสถานพยาบาลไปพร้อมๆ กับการฟื้นฟูทางการแพทย์ ซึ่งการจัดในสถานพยาบาลจัดได้ดังนี้

5.1 สอนเป็นรายบุคคลตามเตียงผู้ป่วย เป็นการจัดการศึกษาให้ผู้ป่วยที่ไม่สามารถเคลื่อนไหวจากเตียงได้

5.2 อาจจะสอนเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มเล็กๆ 2-3 คน

5.3 สอนในห้องเรียน เป็นการจัดการศึกษาที่ผู้ป่วยเรียนร่วมกันประมาณ 5-10 คน ในชั้นเรียนพิเศษในสถานพยาบาล โดยครูการศึกษาพิเศษเป็นผู้สอนและประสานงานกับโรงเรียนที่ผู้เรียนเคยเรียนก่อนเข้ารับการรักษา

5.4 แนะนำผู้ปกครอง เป็นการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองในการช่วยเหลือผู้เรียนได้อย่างถูกต้องเมื่อผู้เรียนกลับไปพักที่บ้าน

6. การจัดในศูนย์การศึกษาพิเศษ

การจัดในศูนย์การศึกษาพิเศษ เป็นการจัดให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มแก่ผู้เรียนพิการ และครอบครัว เตรียมความพร้อมแก่ผู้เรียนพิการก่อนวัยเรียนหรือผู้พิการภายหลังก่อนส่งไปเรียนร่วม รวมถึงการให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ เทคโนโลยี บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา

7. การจัดการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย

การจัดการศึกษานอกระบบ เป็นการจัดการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนด จุดมุ่งหมาย รูปแบบวิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการจัดการการศึกษา การวัดและประเมิน ซึ่งเป็นเงื่อนไขความสำเร็จการศึกษาของผู้ที่มีความต้องการพิเศษที่แตกต่างจากผู้เรียนทั่วไป โดยคำนึงถึงความสามารถของแต่ละบุคคล เนื้อหาหรือหลักสูตรจะต้องมีความสอดคล้องกับความต้องการจำเป็น และสภาพความพิการ

ส่วนการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการจัดการศึกษาที่จัดให้ผู้เรียนหรือผู้ที่มีความต้องการพิเศษได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ตามศักยภาพและโอกาส รวมทั้งสำหรับผู้เรียนหรือผู้ที่มีความต้องการพิเศษที่ไม่อาจเรียนรู้หรือได้รับประโยชน์จากวิธีการเรียนด้วยระบบอื่นใด โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อและแหล่งความรู้ต่างๆ ซึ่งการจัดทั้ง 2 รูปแบบ มีลักษณะการจัดดังนี้

1. การมีหลักการร่วมกัน คือ

1.1 ไม่กำหนดอายุ

1.2 หลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอนหลากหลายเหมาะสมกับความแตกต่าง

ของผู้เรียน

1.3 ส่งเสริมระบบเครือข่ายในการจัดการศึกษา เพื่อผู้เรียนหรือผู้ที่มีความต้องการพิเศษ

2. จัดให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

2.1 เพื่อให้ผู้เรียนหรือผู้ที่มีความต้องการพิเศษได้รับโอกาสทางการศึกษาเต็ม

ตามศักยภาพ

2.2 เพื่อให้ผู้เรียนหรือผู้ที่มีความต้องการพิเศษ สามารถปรับตัวให้เข้ากับชุมชนและ

ท้องถิ่น

2.3 เพื่อให้ครอบครัว ชุมชน องค์กรเอกชนและสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

สำหรับผู้เรียนหรือผู้ที่มีความต้องการพิเศษรูปแบบการจัด จัดได้ 3 แนวทาง คือ

2.3.1 แนวทางการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ

2.3.2 แนวทางการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายอาชีพ

2.3.3 แนวทางการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย การจัดการการศึกษาพิเศษ

จัดได้หลายรูปแบบ ทั้งการเรียนร่วมโรงเรียนศึกษาพิเศษเฉพาะความพิการ การจัดโดยครอบครัว การจัดโดยชุมชน การจัดในสถานพยาบาล การจัดในศูนย์การศึกษาพิเศษ การจัดการศึกษานอกระบบ และตามอัธยาศัย แต่ไม่ว่าจะจัดในรูปแบบใดควรคำนึงถึงสภาพความบกพร่องและความสามารถของผู้เรียนเป็นสำคัญ

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, (2561: 1-11) ได้กล่าวถึง รูปแบบการจัดการศึกษาพิเศษ มี 5 รูปแบบ ดังนี้

1. การจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษาพิเศษ

ศูนย์การศึกษาพิเศษ เป็นสถานศึกษาของรัฐที่จัดการศึกษานอกระบบหรือตามอัธยาศัย แก่คนพิการ ตั้งแต่แรกเกิดหรือแรกพบความพิการจนตลอดชีวิต และจัดการศึกษาอบรมแก่ผู้ดูแลคนพิการ ครู บุคลากรและชุมชน รวมทั้งจัดสื่อ เทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก บริการและความช่วยเหลืออื่นใด ตลอดจนปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กำหนดในประกาศกระทรวง

ศูนย์การศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

1. จัดและส่งเสริม สนับสนุนการศึกษาในลักษณะศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม (Early Intervention: EI) และเตรียมความพร้อมของคนพิการ เพื่อเข้าสู่ศูนย์พัฒนาผู้เรียนเล็ก โรงเรียนอนุบาล โรงเรียนเรียนร่วม โรงเรียนเฉพาะความพิการ ศูนย์การเรียนเฉพาะความพิการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น
2. พัฒนาและฝึกอบรมผู้ดูแลคนพิการ บุคลากรที่จัดการศึกษาสำหรับคนพิการ
3. จัดระบบและส่งเสริม สนับสนุนการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program: IEP) สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา สำหรับคนพิการ
4. จัดระบบบริการช่วงเชื่อมต่อสำหรับคนพิการ (Transitional Services)
5. ให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยครอบครัวและชุมชน ด้วยกระบวนการทางการศึกษา
6. เป็นศูนย์ข้อมูล รวมทั้งจัดระบบข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาสำหรับคนพิการ
7. จัดระบบสนับสนุนการจัดการเรียนร่วม และประสานงานการจัดการศึกษา สำหรับคนพิการในจังหวัด
8. ภาระหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนดหรือตามที่ได้รับมอบหมาย

ศูนย์การศึกษาพิเศษแบ่งเป็น ศูนย์การศึกษาพิเศษส่วนกลางกรุงเทพมหานคร ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษาจำนวน 12 เขตการศึกษา และศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด จำนวน 64 จังหวัด

2. การจัดการศึกษาของโรงเรียนเฉพาะความพิการ

โรงเรียนเฉพาะความพิการ เป็นสถานศึกษาของรัฐหรือเอกชนที่จัดการศึกษาสำหรับคนพิการโดยเฉพาะ ทั้งในลักษณะอยู่ประจำ ไป-กลับ และรับบริการที่บ้าน

บทบาทหน้าที่ของโรงเรียนเฉพาะความพิการ ซึ่งเป็นสถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานมีบทบาทหน้าที่ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 ดังนี้

1. จัดทำนโยบาย แผนพัฒนาการศึกษาสำหรับคนพิการ ด้านวิชาการ บุคคล งบประมาณ และบริหารทั่วไป
2. จัดตั้งและบริหารงบประมาณ
3. พัฒนาหลักสูตรและจัดการเรียนการสอน พัฒนาการเรียนรู้ ส่งเสริมศักยภาพฟื้นฟู บำบัดที่สอดคล้องเหมาะสมกับศักยภาพคนพิการ

4. ออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ แนวปฏิบัติ ที่สอดคล้องกับการจัดการศึกษา
ในแต่ละระดับ

5. กำกับ ติดตาม ประเมินผล ตามแผนงานและโครงการ
6. ระดมทรัพยากร ดูแลรักษาทรัพย์สินของทางราชการ
7. จัดระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
8. ส่งเสริมความเข้มแข็งระหว่างสถานศึกษากับชุมชน

การจัดการศึกษาผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในรูปแบบของโรงเรียน
เฉพาะความพิการ เป็นการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ในระดับปฐมวัย และการศึกษาขั้นพื้นฐาน
สำหรับโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน มีจำนวนทั้งสิ้น 48 โรงเรียน ใน 36 จังหวัด

3. การจัดการศึกษาของโรงเรียนเรียนรวม

การเรียนรวม (Inclusive Education) เป็นกระบวนการจัดการศึกษาที่จัดให้นักเรียน
ในวัยเดียวกันทุกคนได้เข้าเรียนในชั้นเรียนเดียวกันให้ได้มากที่สุด โดยไม่มีข้อจำกัดในความแตกต่าง
ของนักเรียนแต่ละคนมีการปรับหลักสูตร กระบวนการจัดการเรียนรู้ ตลอดจนการสนับสนุนบริการ
และความช่วยเหลือที่ตอบสนองต่อความต้องการจำเป็นพิเศษของนักเรียนรายบุคคล เพื่อให้นักเรียน
เข้าถึงการเรียนรู้และกิจกรรมต่าง ๆ ได้ในสภาพแวดล้อมที่มีข้อจำกัดน้อยที่สุด สำหรับการจัด
การศึกษาผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในประเทศไทยที่ผ่านมา ได้มีการจัดการเรียนร่วม
ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาให้แก่บุคคลที่มีความบกพร่องประเภทต่างๆ ได้เรียนร่วมกับนักเรียนปกติ
ทั่วไปนั้น จะต้องคำนึงถึงความหมายของผู้เรียนแต่ละบุคคล โดยใช้แผนการศึกษาเฉพาะบุคคล
เป็นตัวกำหนดรูปแบบการจัดการเรียนร่วมในแบบต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับผู้เรียน โดยได้รับความร่วมมือ
สนับสนุนและความร่วมมือจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง ให้ผู้เรียนได้เข้าเรียนร่วมมากที่สุด เพื่อผู้เรียน
สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข ในภาษาอังกฤษมีคำที่มีความหมายเกี่ยวกับการเรียนร่วม
2 คำ คือ Mainstreaming หมายถึง การเรียนร่วมเต็มเวลานั้นคือ ผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็น
พิเศษ จะถูกส่งเข้าไปเรียนในห้องเรียนสำหรับผู้เรียนทั่วไปทุกอย่าง และไม่มีการบริการเพิ่มเติม
สำหรับผู้เรียนประเภทนี้ Integration หมายถึง การเรียนร่วมระหว่างผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็น
พิเศษกับผู้เรียนทั่วไป แต่เป็นการเรียนร่วมบางเวลา นั่นคือ ผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ
จะเข้าไปเรียนร่วมในชั้นปกติบางเวลาเท่านั้น และมีความหมายรวมไปถึงการจัดการชั้นพิเศษในโรงเรียน
ปกติด้วย

4. การจัดการศึกษาของศูนย์การเรียนเฉพาะความพิการ

ศูนย์การเรียนเฉพาะความพิการ เป็นสถานศึกษาที่จัดการศึกษานอกระบบ หรือ
ตามอัธยาศัยแก่คนพิการโดยเฉพาะ โดยหน่วยงานการศึกษานอกโรงเรียน บุคคล ครอบครัวยุ ชุมชน
องค์กร เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ

โรงพยาบาล สถาบันทางการแพทย์ สถานสงเคราะห์และสถาบันทางสังคมอื่นเป็นผู้จัด ตั้งแต่ระดับ การศึกษาปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐานอาชีวศึกษา อุดมศึกษาและหลักสูตรระยะสั้น

วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เฉพาะความพิการ

1. เพื่อให้ครอบครัวมีความตระหนักรู้ในเรื่องการดูแลและพัฒนาศักยภาพผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ
2. เพื่อให้ครอบครัวมีความรู้ ความเข้าใจ มีเจตคติที่ดี และทักษะ สามารถพัฒนา ศักยภาพผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษได้
3. เพื่อให้ครอบครัว มีการรวมกลุ่ม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเสริมสร้างกำลังใจซึ่งกันและกัน ตลอดจนมีการสร้างเครือข่ายในทุกระดับ
4. เพื่อให้ผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ มีพัฒนาการเต็มศักยภาพ และสามารถ อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

หลักสูตรที่ศูนย์การเรียนรู้เฉพาะความพิการ สามารถดำเนินการจัดการศึกษา ได้แก่

1. หลักสูตรการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม
2. หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย
3. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
4. หลักสูตรการศึกษาระดับอาชีวศึกษา
5. หลักสูตรการศึกษาระดับอุดมศึกษา
6. หลักสูตรการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย
7. หลักสูตรระยะสั้น

5. รูปแบบการจัดการศึกษาทางเลือก

การศึกษาทางเลือก (Alternative Education) เป็นการจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนที่ไม่ประสงค์จะเรียนในระบบการศึกษาตามปกติ ซึ่งมีเหตุผลมาจากพื้นฐานของบุคคลตามปรัชญาความเชื่อทางการศึกษาและการเรียนรู้หรือตามปรัชญาความเชื่อทางการเมือง ปรัชญาความเชื่อทางศาสนาและความศรัทธา หรือเป็นการสนองความต้องการส่วนบุคคลเป็นการเฉพาะมิใช่การศึกษาที่จัดให้กับบุคคลทั่วไป หรือแม้กระทั่งการสนองตอบของบุคคลที่จะปฏิเสธระบบความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในการศึกษาระบบปกติ

การจัดการศึกษาทางเลือกในปัจจุบัน สามารถเห็นได้จากรูปแบบของโรงเรียนวิถีธรรมชาติ โรงเรียนวิถีธรรมชาติการสอนแบบ Home-based learning หรือ Home-school เป็นต้น ซึ่งมีจุดเน้นที่ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอน ผู้เรียน เนื้อหาหลักสูตร การจัดบรรยากาศให้เข้ากับวิถีของชุมชน และความเชื่อเป็นหลัก

วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของการศึกษาทางเลือก

1. เพื่อให้การเรียนรู้ เป็นเครื่องมือในการพัฒนาผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทุกด้าน
2. เพื่อแก้ปัญหาของระบบการศึกษาในปัจจุบัน เป็นทางเลือกให้แก่ประชาชนทุกกลุ่ม ให้ได้รับการศึกษาที่เหมาะสม และเป็นเครื่องมือพัฒนามนุษย์ในระดับปัจเจกบุคคล
3. เพื่อกระจายอำนาจการจัดการศึกษาไปยังประชาชน ให้มีสิทธิและเสรีภาพในการจัดการศึกษาด้วยตนเอง

รูปแบบการจัดการศึกษาทางเลือก มีความยืดหยุ่นและหลากหลาย สอดคล้องกับธรรมชาติของผู้เรียนและกระบวนการเรียนรู้รวมทั้งเนื้อหา สารที่เรียนรู้ แนวทางการศึกษาทางเลือกในประเทศไทย มีดังนี้

1. การศึกษาทางเลือกที่จัดโดยครอบครัวหรือโฮมสคูล ซึ่งครอบคลุมทั้งแบบครอบครัวเดี่ยว กลุ่มและเครือข่ายครอบครัว
2. การศึกษาทางเลือกที่อิงกับระบบโรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนที่สามารถจัดหลักสูตร หรือกระบวนการเรียนรู้ที่แตกต่างไปจากโรงเรียน ตามแนวกระแสหลักทั่วไป เน้นนวัตกรรมการเรียนรู้ การทดลองปฏิบัติ หรือประสบการณ์ เช่น โรงเรียนรุ่งอรุณ โรงเรียนหมู่บ้านผู้เรียน เป็นต้น
3. การศึกษาทางเลือกสายครูภูมิปัญญา ได้แก่ พ่อครู ประชาชนชาวบ้าน ที่มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาความรู้แก่ผู้เรียน เช่น ศิลปะ การช่าง ด้านเกษตรกรรม การแพทย์พื้นบ้าน สมุนไพร เป็นต้น
4. การศึกษาทางเลือกสายศาสนาและวิถีปฏิบัติธรรม จัดการเรียนรู้แก่สมาชิกทั้งแนวเศรษฐกิจพอเพียง ต่อต้านการบริโภคนิยม การปฏิบัติสมาธิในแนวต่าง ๆ ตามวิถีความเชื่อ
5. การศึกษาทางเลือกที่เป็นสถาบันนอกระบบ ได้แก่ กลุ่มกิจกรรมทางการศึกษาที่มีการจัดหลักสูตรหรือกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง ไม่อิงกับหลักสูตรรัฐ มีทั้งแบบเสียค่าใช้จ่ายและไม่เสียค่าใช้จ่าย เช่น มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน เสริมสิขาลัย สถาบันเรียนรู้ขององค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) เป็นต้น
6. การศึกษาทางเลือกกลุ่มการเรียนรู้ผ่านกิจกรรม เป็นการเรียนรู้ที่กว้างขวาง หลากหลายที่สุด มีผลในการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง ทั้งกลุ่มการเรียนรู้ ผ่านกลุ่มกิจกรรมชุมชน การสืบสาน ภูมิปัญญา การฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม การอนุรักษ์ทรัพยากร การแพทย์พื้นบ้าน การสาธารณสุข การจัดการปัญหาชุมชน ผู้เรียน และสตรี เป็นต้น
7. การศึกษาทางเลือกผ่านสื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ ทั้งที่เป็นสื่อมวลชน เช่น นิตยสารหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ สื่อชุมชน อินเทอร์เน็ต ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ สถานที่ท่องเที่ยว หรือแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ

สรุปได้ว่า รูปแบบการจัดการศึกษาพิเศษ มีหลากหลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับความต้องการของการนำไปใช้ ประกอบด้วย 7 รูปแบบ 1. การจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษาพิเศษ 2. การจัดการศึกษาของโรงเรียนเฉพาะความพิการ 3. การจัดการศึกษาของโรงเรียนเรียนรวม 4. การจัดการศึกษาของศูนย์การเรียนเฉพาะความพิการ 5. การจัดการศึกษาโดยครอบครัว 6. การจัดการศึกษาโดยชุมชน 7. การจัดการศึกษาโดยสถานพยาบาล

แนวทางในการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษแต่ละประเภท

1. บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น

บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น จะมีลักษณะแตกต่างไปจากผู้เรียนบกพร่องประเภทอื่น ๆ เนื่องจากผู้เรียนเหล่านี้ต้องการให้คนอื่นปฏิบัติต่อพวกเขาเหมือนคนปกติ พัฒนาการทางภาษาของผู้เรียนช้ากว่าผู้เรียนปกติเล็กน้อยแต่ทักษะภาษาไม่แตกต่างกัน ความสามารถทางสติปัญญาเหมือนผู้เรียนปกติ แต่การสร้างความคิดรวบยอดต่อสิ่งต่าง ๆ ช้ากว่า ทักษะการเคลื่อนไหวของผู้เรียนจะเป็นไปด้วยความล่าช้า บางครั้งมีปัญหาจึงต้องฝึกให้รู้จักสิ่งแวดล้อมและการเคลื่อนไหวที่ถูกต้อง การปรับตัวของผู้เรียนมีบ้าง ในกรณีที่สังคมมีเจตคติที่ไม่ถูกต้อง แต่โดยสภาพรวมผู้เรียนสามารถอยู่ในสังคมเพื่อน ๆ ผู้เรียนปกติได้ดี ดังนั้น การจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นจึงควรจัดดังนี้

1.1 หลักสูตรเนื่องจากผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น มีข้อจำกัดทางสายตาดูไม่สามารถใช้สายตาที่เหลืออยู่ให้เกิดประโยชน์ในการเรียนรู้ได้ ดังนั้นหลักสูตรสำหรับผู้เรียนเหล่านี้จึงต้องปรับให้เหมาะสมกับผู้เรียนโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เรียนตาบอด อย่างไรก็ตามโดยสภาพรวมแล้วหลักสูตรควรใช้เหมือนกับผู้เรียนปกติให้มากที่สุด

1.2 สิ่งที่จะต้องดำเนินการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น มีอยู่ 4 ประการ

1. อักษรเบรลล์ (Braille) การสอนอักษรเบรลล์กับผู้เรียนที่บกพร่องทางการเห็นนี้ ใช้กับผู้เรียนที่ตาบอดสนิท หรือมีการเห็นหลงเหลืออยู่น้อยมากจนไม่สามารถใช้สายตาดูเรียนรู้ได้

2. การใช้การเห็นที่เหลืออยู่ ด้วยปัญหาจากการอ่านอักษรเบรลล์และด้วยความจริงที่ว่าผู้บกพร่องทางการเห็น ส่วนมากยังมีการเห็นที่เหลืออยู่บ้างที่จะนำมาใช้ประโยชน์ได้ ผู้บกพร่องทางการเห็นในปัจจุบัน จึงได้รับการสนับสนุนส่งเสริมให้อ่านด้วยสายตาให้มากที่สุด เนื่องจากปัจจุบันความก้าวหน้าทางการพิมพ์ สามารถปรับขยายให้ตัวอักษรมีขนาดเท่าใดก็ได้ที่เหมาะสมกับระดับการเห็นของผู้เรียน ประกอบกับสามารถใช้แว่นขยายหรือจอภาพโทรทัศน์ หรือโปรแกรมคอมพิวเตอร์ขยายตัวอักษรให้ตัวโตได้หลายเท่าของตัวพิมพ์ปกติ

3. การฝึกทักษะการฟัง (Listening Skills) ปัจจุบันความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมีสูง ทำให้ทักษะการฟังของคนบกพร่องทางการเห็นมีมากขึ้นด้วย การใช้ทักษะการฟังมีความสะดวก

และรวดเร็วกว่าการใช้อักษรเบรลล์เป็นอย่างมาก ซึ่งปัจจุบันผู้บกพร่องทางการเห็นเป็นจำนวนมาก จึงนิยมใช้การฟังมากขึ้น ฟังจากเทป หรือเครื่องที่บันทึกเสียงคอมพิวเตอร์มากขึ้นเป็นลำดับ อย่างไรก็ตาม การใช้การฟังมากเกินไปจะทำให้มีข้อเสีย คือ ผู้เรียนที่พอมองเห็นเหลืออยู่บ้างไม่พยายามใช้สายตาที่เหลืออยู่ของตน ประการต่อมาการบันทึกเสียงไม่สามารถบันทึกสำหรับทุกสิ่งทุกอย่างได้ทั้งหมด

4. การฝึกการเคลื่อนไหว (Mobility Training) ถือเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นต่อผู้บกพร่องทางการเห็นอย่างมาก เพราะจะต้องใช้ในการเดินทางและเคลื่อนไหวด้วยตนเองไปในที่ต่าง ๆ โดยอิสระ การเคลื่อนไหวจำเป็นต้องฝึก คือ การทำความคุ้นเคยเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและการเคลื่อนไหว การทำความคุ้นเคยเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ผู้เรียนคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อมว่ามีอะไรอยู่ที่ไหน จะใช้ประโยชน์อย่างไร หรือกล่าวง่าย ๆ ก็คือให้รู้ตัวเองว่ามีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมในลักษณะใดบ้าง ส่วนการเคลื่อนไหวเป็นการสอนให้ผู้เรียนสามารถเคลื่อนไหวไปยังสถานที่ต่าง ๆ ได้อย่างปลอดภัย การเคลื่อนไหวสามารถใช้คนนำทาง ใช้สุนัขนำทาง ใช้ไม้เท้า และใช้เครื่องมือทางอิเล็กทรอนิกส์

2. บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน จะมีปัญหาทางภาษาและการพูด เนื่องจากสภาพการได้ยินมีความบกพร่อง การแสดงออกทางอารมณ์ของผู้เรียนจะใช้พฤติกรรมทางกาย เป็นสื่อแสดงออกมา การเรียน การปรับตัว การสังคม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะด้อยกว่าผู้เรียนปกติ เนื่องจากไม่สามารถใช้ประโยชน์จากการสื่อสารได้เหมือนคนอื่น ผู้เรียนที่พัฒนาการทางภาษาช้าแต่ความสามารถทางสติปัญญาเท่าผู้เรียนปกติทุกอย่าง เพียงแต่มีข้อจำกัดทางภาษาจึงทำให้ดูเหมือนว่า ผู้เรียนด้อยกว่าผู้เรียนอื่น ๆ ทั่วไป การปรับตัวแตกต่างไปจากผู้เรียนปกติบางครั้งดูโดดเดี่ยวเหงาหงอย ดังนั้นในการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนบกพร่องทางการได้ยิน ควรสังเกตลักษณะของหลักสูตรและการสอนที่สามารถใช้ร่วมกับหลักสูตรของผู้เรียนปกติได้ แต่ต้องมีการปรับในเรื่องของจุดประสงค์และการวัดผลประเมินผล สำหรับการสอนผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ไม่ว่าจะเป็ประเภทหูตึงหรือหูหนวกก็ตามจำเป็นต้องสอนให้มีโอกาสฝึกพูด ผู้เรียนทุกคนต้องได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการพูด ดังนั้นในการสอนผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ควรครอบคลุมการฝึกฝนผู้เรียนในด้านต่าง ๆ คือ

2.1 การฝึกฟัง (Auditory Training) เป็นวิธีการสอนผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินให้รู้จักฟัง โดยมีเป้าหมายหลัก 3 ประการ คือ

2.1.1 ให้รู้จักเสียงที่ฟัง ไม่ว่าจะเป็เสียงอะไรก็ตาม รวมทั้งเสียงที่เป็นการพูดในสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ของผู้เรียน

2.1.2 ให้แยกเสียงที่คละกันในสิ่งแวดล้อม ซึ่งควรฝึกเมื่อผู้เรียนอายุได้ 3 ขวบ

2.1.3 ให้แยกเสียงพูดได้ว่า เป็เสียงเช่นไร หรือเสียงใคร

2.2 การฝึกอ่านคำพูด (Speech Reading) เป็นการฝึกอ่านริมฝีปาก หรือการเคลื่อนไหวริมฝีปากของผู้พูด เพื่อให้เข้าใจความหมายตรงกัน

2.3 ภาษามือและการสะกดนิ้วมือ (Sign Language and Fingerspelling) เป็นวิธีดั้งเดิมที่เริ่มมาตั้งแต่ศตวรรษที่ 18 และยังคงใช้มาจนถึงปัจจุบัน ภาษามือมีข้อดี คือ สามารถสื่อความหมายได้รวดเร็วและเป็นที่น่าสนใจของคนหูหนวกได้โดยสะดวก

2.4 การสื่อสารระบบรวม และท่าแนะคำพูด (Total Communication and Cued Speech) การสอนคนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินในปัจจุบัน ไม่ได้เน้นการฝึกฟังหรือภาษามืออย่างเดียวเหมือนในอดีต แต่พยายามจะใช้หลาย ๆ ระบบรวมกัน

3. บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

บุคคลที่มีความบกพร่องทางด้านสติปัญญา จะมีพัฒนาการช้ากว่าผู้เรียนปกติทั่วไป มีช่วงความสนใจสั้น มีข้อจำกัดในการปฏิบัติตน ช่วยเหลือตนเองได้ต่ำกว่าวัย แนวทางการจัดการศึกษา สำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางด้านสติปัญญา มีดังนี้

- 3.1 สอนโดยเน้นให้ผู้เรียนท่องจำคำหรือข้อความ โดยให้ผู้เรียนพูดออกเสียงให้ชัดเจน
- 3.2 สอนโดยเน้นการจำแนกส่วนต่าง ๆ พร้อมบอกชื่อและวาดภาพประกอบ
- 3.3 เนื้อหาที่จะให้ผู้เรียนเรียน ควรเป็นสิ่งที่มีความหมายและเกี่ยวข้องกับตัวผู้เรียน
- 3.4 ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้จับต้องและสัมผัสในสิ่งที่ให้ผู้เรียนเรียน
- 3.5 หมั่นทบทวนสิ่งที่เรียนไปแล้วบ่อย ๆ เพื่อให้ผู้เรียนจำได้
- 3.6 ควรมีภาพประกอบในการอธิบายเนื้อหาบางอย่างให้ผู้เรียนเข้าใจ
- 3.7 ควรให้แรงเสริมแก่ผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ

เทคนิคการสอนผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

1. หลัก 3 R's ประกอบด้วย

1.1 Repetition คือ การสอนซ้ำ ๆ ซาก ๆ ทบทวนบ่อย ๆ สอนง่าย ๆ สั้น ๆ และสอนจากง่ายไปหายาก

1.2 Relaxation คือ การสอนจะต้องไม่เคร่งเครียด ให้บรรยากาศผ่อนคลายดัดแปลงการสอนเป็นการเล่น การร้องเพลง การเล่นเกม

1.3 Routine คือ การสอนจะต้องสม่ำเสมอเป็นประจำ

2. การวิเคราะห์งาน (Task Analysis) การวางแผนการสอนที่ละเอียดแยกย่อยเรื่องที่จะสอนจึงเป็นสิ่งที่สำคัญ ซึ่งในแต่ละขั้นตอนครูจะต้องเข้าไปช่วยเพื่อให้ผู้เรียนทำได้ การช่วยเหลือนี้ ครูจำเป็นต้องใช้เทคนิคที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้เรียนทำได้ในระยะแรก ครูต้องช่วยทุกขั้นตอน และลดลงเมื่อผู้เรียนทำได้มากขึ้น

3. การทำตัวอย่างให้ดู (Modeling) การแสดงวิธีการที่ถูกต้อง ผู้เรียนควรจะทำสิ่งที่ถูกต้องและฝึกทำในเรื่องนั้น ซึ่งการให้เพื่อนที่เป็นผู้เรียนปกติแสดงตัวอย่างเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่ผู้เรียนเรียนรู้ได้ดี

ข้อเสนอแนะสำหรับครูในการทำตัวอย่าง มีดังนี้

3.1 ครูต้องทำตัวอย่างให้ผู้เรียนดูหลาย ๆ ครั้ง

3.2 ใช้ภาษาพูดให้ชัด

3.3 สีนํ้าท่าทางของครู

3.4 ครูต้องมีความอดทน

4. การแสดงบทบาทสมมติ (Role Playing) เป็นเทคนิคที่ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ดี ผู้เรียนจะเข้าใจและสามารถเลียนแบบสิ่งที่ถูกต้องได้ในที่สุด

4.1 ครูควรจัดเตรียมอุปกรณ์ที่จะสอนให้พร้อม

4.2 ควรนำผู้เรียนปกติมาร่วมการแสดงบทบาทสมมติด้วย

4.3 ครูต้องใจเย็นและให้โอกาสเสมอเมื่อผู้เรียนทำไม่ได้

5. การช่วยชี้แนะ (Prompts)

5.1 การกระตุ้นทางกาย เป็นการช่วยเหลือผู้เรียนในการเคลื่อนไหว เช่น ผู้เรียนเอื้อมมือหยิบของไม่ถึง ครูช่วยอุ้มผู้เรียนขึ้น ครูจับมือผู้เรียนลากเส้นในครั้งแรก ๆ เป็นต้น

5.2 การเน้น เป็นการเน้นด้วยเสียงหรือด้วยเส้นก็ได้ การแทนด้วยเสียง ได้แก่ การเปล่งเสียง คำตอบดัง ๆ เป็นต้น การเน้นด้วยเสียง เช่น ชิดเส้นสีขาครอบเครื่องมือที่เป็นอันตราย แล้วอธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจ จนกระทั่งผู้เรียนเข้าใจดีแล้วจึงลบเส้นออก เป็นต้น

5.3 การช่วยด้วยคำพูด (วาจา) การพูดของครู มีความสำคัญและต้องระมัดระวัง ดังนี้

5.3.1 ครูต้องใช้คำพูดในเชิงบวก

5.3.2 ครูต้องไม่ใช่คำสั่งที่ยาวเกินไป

5.3.3 ครูไม่ควรบอกให้ผู้เรียนเลือกอะไร เช่น เลือกสิ่งนี้ดีหรือไม่ ถูกหรือไม่ ถูกควรสั่งให้ผู้เรียนเลือกสิ่งที่ถูกต้องเท่านั้น

การช่วยด้วยคำพูด (วาจา) ครูต้องควบคุมเสียงไม่ใช่อารมณ์ลงไปในกรพูดกับผู้เรียน การเน้นสำคัญ เช่น “ใช่” “ไม่ใช่” “เก่ง” ผู้เรียนจะเรียนรู้จากคำพูดของครูและตอบรับได้อย่างถูกต้อง

6. การช่วยจัดตำแหน่ง (Situational Prompt) ผู้เรียนสามารถผ่านการเรียนรู้ และทำได้ โดยครูเป็นผู้ที่ช่วยผู้เรียน การสอนในแต่ละเรื่องผู้เรียนอาจพบปัญหา ในขั้นตอนย่อยที่ทำให้ผู้เรียนไม่ผ่าน วิธีการช่วยจัดตำแหน่ง คือ เทคนิคที่ครูพบว่าผู้เรียนมีปัญหาในขั้นตอนใด จึงแก้ไข เช่น ครูให้ผู้เรียนหยิบเลข 1 แต่ผู้เรียนหยิบผิดเป็นเลข 2 เนื่องจากครูพบว่า ผู้เรียนมองไม่ทั่ว ครั้งต่อไป ครูอาจ วางเลข 1 ให้ใกล้ตัวผู้เรียนมากกว่าเลข 2 ผู้เรียนจะหยิบของใกล้ตัว เมื่อฝึกครั้งต่อไป ครูวางเลขคละกันผู้เรียนก็จะทำได้ การใช้เทคนิคเพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ เป็นหน้าที่สำคัญที่ครูการศึกษาพิเศษ ต้องมีเทคนิคและวิธีการที่เหมาะสม

4. บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวหรือสุขภาพ

แนวทางในการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวหรือสุขภาพ มีดังนี้

4.1 จัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของแต่ละคน โดยจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program: IEP)

4.2 จัดให้คนพิการได้รับสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก บริการและความช่วยเหลือตามความต้องการจำเป็นพิเศษของแต่ละคนอย่างครบถ้วน และมีประสิทธิภาพ

4.3 จัดทำแผนการสอน โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ

การจัดหลักสูตรในแต่ละระดับ

ระดับการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรมี 3 ระดับ คือ

1. ระดับวัยก่อนเรียน หลักสูตรสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกายในระดับนี้ควรเน้นเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวและการสื่อสาร (การสื่อความหมาย) การเคลื่อนไหวรวมไปถึงการพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ (แขน ขา) และกล้ามเนื้อเล็ก (นิ้วมือ) จุดมุ่งหมายสำคัญของการเตรียมความพร้อมในระดับนี้ คือ ให้ผู้เรียนสามารถเคลื่อนไหวได้โดยไม่ต้องอาศัยความช่วยเหลือจากผู้อื่นมากนัก

ปัญหาสำคัญอีกอย่างหนึ่งของผู้เรียนประเภทนี้ คือ การพูดและภาษา ซึ่งในบางรายอาจช้ากว่าผู้เรียนปกติ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร คือ การพัฒนาทักษะด้านการพูดและภาษาของผู้เรียนให้สามารถสื่อสารกับผู้อื่นได้

2. ระดับประถมศึกษา หลักสูตรในระดับประถมศึกษา อาจเป็นหลักสูตรเดียวกันกับที่ใช้สำหรับผู้เรียนปกติ แต่ความแตกต่างที่สำคัญในระดับประถมศึกษา คือ หลักสูตรสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวหรือสุขภาพ ควรเน้นทักษะทางสังคม ทั้งนี้บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวหรือสุขภาพ ยังขาดทักษะในการติดต่อผู้มิตรกับผู้อื่น อาจเป็นเพราะผู้เรียนหลายคนขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากความพิการของตนเอง ดังนั้นหลักสูตรในระดับนี้ ควรเน้นทักษะในทางสังคมเพิ่มเติมในหลักสูตรสำหรับผู้เรียนปกติ

3. ระดับมัธยมศึกษา หลักสูตรสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวหรือสุขภาพ ควรมีลักษณะที่ไม่แตกต่างจากผู้เรียนปกติมากนัก เพราะผู้เรียนประเภทนี้ส่วนมากต้องการได้รับการรับรองว่ามีความสามารถด้านการเรียนเท่าเทียมกับผู้เรียนปกติ จุดเน้นของหลักสูตรในระดับนี้อยู่ที่หมวดสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตและการเตรียมความพร้อมทางด้านอาชีพ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้เมื่อจบจากโรงเรียนไปแล้ว ทักษะที่นักเรียนจำเป็นต้องมีอาจ ได้แก่ การใช้บริการรถสาธารณะ การดูแลรักษาบ้านเรือนของตนเอง การดูแลรักษาสุขภาพของตน การดูแลรักษาอุปกรณ์และเครื่องมือในการบำบัด การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์และการหางานทำ เป็นต้น

การจัดการเรียนการสอนแก่ผู้เรียนประเภทนี้ ยังต้องใช้แผนการศึกษาเฉพาะบุคคล โดยคำนึงถึงสิ่งเหล่านี้

1. เพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวหรือสุขภาพมีโอกาสเรียนร่วมในชั้นปกติให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้
2. ให้โอกาสกับผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวหรือสุขภาพให้มีความรู้ทักษะในด้านวิชาการ สังคม และวิชาชีพเพื่อให้มีพัฒนาการสูงสุด
3. ให้โอกาสกับผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวหรือสุขภาพให้มีความรู้และทักษะในด้านวิชาการ การสื่อความหมาย การคำนวณ การรู้จักคิด การวิเคราะห์และแก้ปัญหาด้วยตนเอง
4. การฝึกทักษะชดเชยกับทักษะด้านที่สูญเสียไป เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาสูงสุดตามศักยภาพของตน
5. เพื่อสร้างทัศนคติที่ดีต่อตนเอง

5. บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้

โรงเรียนควรจัดทำแผนการเรียนรายบุคคลให้สอดคล้องกับระดับความบกพร่องของผู้เรียนแต่ละด้าน โดยทำความเข้าใจกับครูถึงปัญหาและความบกพร่องของผู้เรียน เน้นการสอนเสริมในทักษะที่บกพร่อง เช่น การสะกดคำ อ่าน เขียนสอนเป็นกลุ่มย่อยหรือตัวต่อครั้งละ 30-45 นาที สัปดาห์ละ 4-5 วัน การช่วยอ่านบทเรียนให้ฟัง เพื่อให้ผู้เรียนได้เนื้อหาความรู้ได้เร็วขึ้น การให้เวลาในการทำสอบเพิ่มขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนมีเวลาเพียงพอในการ อ่านโจทย์ และเขียนตอบจะช่วยให้ผู้เรียนเรียนได้ดีขึ้น และควรส่งเสริมทักษะด้านอื่น ๆ ที่ผู้เรียนสนใจ เช่น ดนตรี กีฬา ศิลปะ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง

6. บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา

แนวทางในการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา มีดังนี้

6.1 การสื่อความหมายโดยใช้ท่าทางหรือภาษามือ

ข้อดี

1. เรียนรู้ได้ง่าย สื่อสารได้รวดเร็ว
2. สามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา
3. เริ่มเรียนเมื่อไหร่ก็ได้

ข้อจำกัด

1. ภาษามือ จะเป็นที่รู้จักเฉพาะในสังคมคนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน
2. การสื่อความหมาย โดยใช้ภาษามือมีความจำกัดเฉพาะลักษณะของภาษามือมักเป็น Code หรือสัญลักษณ์
3. ไม่สามารถสื่อความหมายได้ละเอียดเหมือนภาษาพูด

4. ไม่มีลูกเล่นทางภาษา เช่น คำเปรียบเทียบ อุปมา – อุปมัย คำพังเพย เป็นต้น

5. ผู้ที่สื่อความหมายโดยใช้ภาษามือจะมีโอกาสเลือกทางการศึกษา และประกอบอาชีพได้น้อยกว่าผู้ใช้ภาษาพูด

6.2 การสื่อความหมายโดยใช้การฟังหรือภาษาพูด

ข้อจำกัด

1. การฝึกสอนให้ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการพูดที่ด้อยกว่าเสียงพูดจะต้องเริ่มการกระทำตั้งแต่อายุน้อย ๆ

2. การฟื้นฟูสมรรถภาพทางการฟัง และการพูดจะต้องอาศัยความพยายามอย่างมาก จะต้องทำการฝึกอย่างถูกต้อง และต่อเนื่อง

6.3 การแก้ไขการพูด (Speech Therapy)

การแก้ไขการพูด เป็นการบำบัดรักษา และแก้ไขความบกพร่องที่เกิดจากการใช้อวัยวะในการพูด หรือความบกพร่องทางสมองในบางด้านที่ส่งผลกระทบต่อ การได้ยิน และการออกเสียงที่ทำให้ลูกน้อยไม่สามารถพูดได้ตามพัฒนาการปกติของวัย

7. บุคคลที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรม หรืออารมณ์

แนวทางในการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรม หรืออารมณ์ มีดังนี้

7.1 ฝึกฝนทักษะด้านการเรียน เช่น ฝึกอ่านหนังสือ เขียน คำนวณ โดยครูการศึกษาพิเศษ และฝึกให้ผู้เรียนใช้อุปกรณ์ช่วยเรียน เช่น ใช้เครื่องอัดเทปมาช่วยในกรณีที่มีปัญหาการอ่าน โดยคุณครูหรือผู้ปกครองอ่านหนังสือใส่เทปแล้วเปิดให้ผู้เรียนฟังให้ใช้คอมพิวเตอร์ และ Soft Ware ที่ช่วยในการเรียน (โปรแกรมอ่าน ไทย เขียนไทย) ผู้เรียนที่มีปัญหาการคำนวณควรได้ใช้เครื่องคิดเลข ลูกคิด เป็นต้น

7.2 พัฒนาความสามารถรอบด้าน พัฒนาความสามารถทุกด้าน เช่น กีฬา ดนตรี ศิลปะ การใช้เครื่องมือช่าง การทำกิจกรรม การใช้ภาษา การใช้คอมพิวเตอร์ การช่วยเหลือแก้ปัญหาด้วยตัวเอง

7.3 พัฒนาจุดด้อย โดยฝึกกิจกรรมบำบัด Sensory Integration ศิลปะบำบัด ดนตรี บำบัด ฝึกฝนทักษะที่มาขัดขวางด้านการเรียนรู้ เช่น ฝึกพูด ฝึกทักษะการใช้มือ และการทำงานประสานระหว่างมือกับตา (Visual-Spatial) ฝึกฝนทักษะเฉพาะที่บกพร่องโดยครูการศึกษาพิเศษ เช่น การอ่าน สะกด คำนวณ

7.4 ส่งเสริมทักษะทางสังคม เปิดโอกาสให้มีประสบการณ์ตรงในหลายเรื่อง เพื่อเพิ่มความมั่นใจในตนเอง และเป็นที่ยอมรับ ส่งผลให้ผู้เรียนมีความสุข ภูมิใจ เกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ และสามารถยอมรับข้อจำกัดของตนเอง

8. บุคคลออทิสติก

การฟื้นฟูสมรรถภาพทางการศึกษา มีบทบาทสำคัญในการเพิ่มทักษะพื้นฐานด้านสังคม การสื่อสารและทักษะทางความคิด ซึ่งทำให้เกิดผลดีในระยะยาวโดยเนื้อหาหลักสูตรจะเน้นการเตรียมความพร้อม เพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้ในชีวิตประจำวันจริง ๆ ได้ แทนการฝึกแต่เพียงทักษะทางวิชาการเท่านั้น ควรมีการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program:IEP) โดยออกแบบให้เหมาะสมกับระดับความสามารถ ความบกพร่อง และความสนใจของผู้เรียนแต่ละคน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ง่าย ไม่สับสน ผู้เรียนสามารถนำทักษะที่ได้จากชั้นเรียนไปใช้ในนอกห้องเรียน ได้ โปรแกรมการสอนในห้องเรียนที่น่าสนใจ คือ โปรแกรม TEACCH (Treatment and Education of Autistic and Related Communication Handicapped Children) พัฒนาโดย Dr.Eric Schopler เน้นการสอนอย่างมีระบบขั้นตอน และการจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับผู้เรียนเป็นหัวใจสำคัญ โดยมีการจัดห้องเรียนให้เป็นระบบจัดของเป็นหมวดหมู่ จัดตารางเวลากิจกรรมต่าง ๆ แน่นนอน และมีความคาดหวังที่ชัดเจน ทำให้ผู้เรียนรู้ว่าเขาต้องทำอะไรบ้าง และสอนอย่างมีขั้นตอน วิธีการสอน จะเน้นใช้ภาพมากกว่าเสียง สอนให้สื่อสารโดยใช้รูปหรือสัญลักษณ์ต่าง ๆ เนื้อหาจะครอบคลุมในทักษะทุกด้าน

9. บุคคลพิการซ้อน

แนวทางในการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลพิการซ้อน มีดังนี้

9.1 การจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม จัดการเรียนการสอนให้บุคคลพิการซ้อนเรียนร่วมกับบุคคลทั่วไปในระบบโรงเรียนตามศักยภาพ และความต้องการของแต่ละบุคคล

9.2 การจัดการศึกษาแบบการศึกษาในโรงเรียนพิเศษ จัดการเรียนการสอนให้บุคคลพิการซ้อนที่ไม่สามารถไปเรียนร่วมได้เรียนในโรงเรียนเฉพาะประเภทความพิการ

9.3 การจัดการศึกษาแบบศึกษานอกระบบ จัดการเรียนการสอนให้กับบุคคลพิการซ้อนที่ไม่สามารถเรียนในระบบโรงเรียนหรือโรงเรียนพิเศษได้แก่ บุคคลพิการซ้อนที่อยู่ ตามบ้าน โรงพยาบาล ศูนย์การเรียนทั้งรัฐ และเอกชน

9.4 การจัดการศึกษาตามอัธยาศัย จัดการเรียนการสอนให้กับบุคคลพิการซ้อนที่ผู้ปกครองต้องการจัดการศึกษาให้ด้วยตนเอง ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา และความบกพร่องทางร่างกายหรือสุขภาพ

บทที่ 4

การเปลี่ยนผ่านสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

การดำเนินงานการเปลี่ยนผ่านสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษเป็นการวางแผนในอนาคตสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษให้มีความพร้อมในทุกช่วงวัย เพื่อให้ผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษสามารถก้าวจากชีวิตในวัยผู้เรียนไปสู่วัยผู้ใหญ่ได้ตามศักยภาพตามความถนัด ความสนใจเป็นเฉพาะบุคคล

ความหมายของการเปลี่ยนผ่าน

นักการศึกษาได้ให้คำจำกัดเกี่ยวกับการเปลี่ยนผ่าน (Transitional) ไว้หลากหลาย ดังนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, (2553: 4-5) ระบุว่า การเปลี่ยนผ่าน (Transition) หมายถึง การเปลี่ยนจากระดับหนึ่งไปสู่อีกระดับหนึ่ง โดยมีเป้าหมายอยู่ข้างหน้าที่มีสภาพดีกว่าปัจจุบัน ดังนั้นการเปลี่ยนผ่านสำหรับผู้เรียนจึงอาจ หมายถึง กระบวนการเลื่อนระดับการดำเนินชีวิตจากระดับหนึ่งไปสู่อีกระดับหนึ่ง โดยการดำเนินการเปลี่ยนผ่าน ต้องมีการวางแผนและจัดทำแผนการเปลี่ยนผ่านเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อเป็นหลักประกันว่าผู้เรียนจะได้รับการเตรียมความพร้อมในการเปลี่ยนผ่าน

สุวิมล อุดมพิริยะศักย์, (2553: 284) กล่าวว่า การเปลี่ยนผ่าน หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากเคลื่อนย้ายผู้เรียนจากการบริการที่ร่วมกันขอไปสู่บริการอีกที่หนึ่ง ซึ่งผู้เรียนและผู้เกี่ยวข้องต้องมีการรับรู้และเตรียมการทุกฝ่าย เพื่อให้มั่นใจว่าผู้เรียนยังคงได้รับบริการที่ต่อเนื่อง

กรรวิภาร์ หงส์งาม, (2557: 43) กล่าวว่า การเปลี่ยนผ่าน หมายถึง การเปลี่ยนสถานที่ที่ได้รับบริการจากที่หนึ่งไปสู่ที่หนึ่ง โดยมีการเตรียมการสู่การเปลี่ยนผ่านที่ได้มีการวางแผนไว้ล่วงหน้า ได้รับความเห็นชอบจากนักเรียน ผู้ปกครอง หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนักเรียน อาศัยกระบวนการทำงานโดยการร่วมมือประสานงานกัน ทั้งนี้คำนึงถึงความต้องการความสนใจและความเป็นไปได้ตามบริบทของนักเรียนที่เป็นอยู่ตามเป็นจริง

Syzmanski and Parker, (1989: 7) ได้กล่าวถึง การเปลี่ยนผ่านว่า เป็นการเคลื่อนย้ายจากที่หนึ่งไปสู่ที่หนึ่งของผู้เรียนพิการ อายุระหว่าง 16-25 ปี ซึ่งอาจเป็นการเปลี่ยนผ่านจากวัยผู้เรียนตอนปลายไปสู่การใช้ชีวิตในวัยผู้ใหญ่ตอนต้น ในการเปลี่ยนผ่านนี้ยังหมายถึง การปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต การปรับเปลี่ยนที่อยู่อาศัยของตนเองและชุมชน และการฝึกฝนทักษะการทำงานโดยให้มีประสบการณ์ในการทำงานจริง ในถิ่นที่อยู่ที่เป็นได้ในชุมชนของผู้เรียนเอง เพื่อให้ดำรงชีวิตได้อย่างอิสระ

Lerner, (2003: 272) กล่าวว่า การให้บริการในระยะเปลี่ยนผ่าน หมายถึง กระบวนการเคลื่อนย้ายจากโปรแกรมหนึ่งไปสู่อีกโปรแกรมหนึ่ง หรือการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ แวดล้อมของผู้เรียนคนหนึ่งจากหน่วยงานบริการหรือระบบการให้บริการ (Service Component) ที่ได้รับรูปแบบหนึ่งไปสู่อีกรูปแบบหรือระบบหนึ่ง การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้จะเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนย้ายไปสู่ชั้นเรียนใหม่ เริ่มเรียนกับครูคนใหม่ หรือเริ่มรับบริการจากผู้ให้บริการต่าง ๆ รวมทั้งการเปลี่ยนตาราง หรือรูปแบบการดำเนินชีวิตประจำวันใหม่ ซึ่งจะต้องแน่ใจว่ากระบวนการเคลื่อนย้ายนี้เป็นไปอย่างราบรื่น จึงต้องวางแผนด้วยความระมัดระวังด้วยกระบวนการที่เน้นผลลัพธ์

Wehmen, (2011: 118) กล่าวว่า การเปลี่ยนผ่าน หมายถึง การเปลี่ยนแปลงจากวิถีชีวิตปกติสู่การปรับตัวและประสบการณ์ต่าง ๆ ในวัยผู้เรียนสู่วัยผู้ใหญ่และสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกันในชีวิตประจำวันและการทำงาน

Bixler, (2012: 2) ได้กล่าวถึงความหมายของ การเปลี่ยนผ่านในการจัดอบรมสัมมนา เรื่องการพัฒนาแนวทางการเปลี่ยนผ่านสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเพื่อเรียนต่อในระดับสูง และ/หรือการแข่งขันการมีงานทำ เมื่อวันที่ 16-18 พฤษภาคม 2555 ณ โรงแรมชาลีนา กรุงเทพมหานคร โดย Bixler ได้ให้คำจำกัดความว่า การเปลี่ยนผ่าน หมายถึง การเปลี่ยนแปลงจากการรับบริการหรือโปรแกรมหนึ่งไปสู่อีกโปรแกรมหนึ่ง ซึ่งเป็นกระบวนการที่ต้องใช้เวลาครบคร้วสมาชิกของทีมและชุมชนทำงานร่วมกัน

สรุปได้ว่า การเปลี่ยนผ่าน หมายถึง กระบวนการเตรียมความพร้อมสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ก่อนการเคลื่อนย้ายจากการรับบริการจากที่หนึ่งไปสู่อีกที่หนึ่งหรือสถานศึกษาหนึ่ง เพื่อให้สอดคล้องและกลมกลืนกับกิจกรรม สภาพแวดล้อมของระบบการศึกษาใหม่ อาศัยการมีส่วนร่วมของครู ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิด มีการจัดทำแผนการเปลี่ยนผ่านที่เป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อเป็นหลักประกันว่าผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ได้รับการเตรียมความพร้อมในการเปลี่ยนผ่านอย่างเหมาะสมตรงตามความต้องการจำเป็นพิเศษของแต่ละบุคคล

รูปแบบของการเปลี่ยนผ่านทางการศึกษา

การเปลี่ยนผ่านทางการศึกษาที่ผู้เรียนทุกคนต้องได้เรียนรู้ประสบการณ์สำคัญตามรูปแบบการจัดการศึกษา ทำให้ผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษที่มีความยากลำบากในการดำเนินชีวิต และต้องการบริการที่หลากหลาย ต้องการความช่วยเหลือเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุถึงศักยภาพ การเปลี่ยนผ่านจึงเป็นการบริการหนึ่งที่รองรับการเชื่อมโยงจากการศึกษาไปสู่การดำเนินชีวิต ผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษทุกประเภทจึงจำเป็นต้องมีแผนการเปลี่ยนผ่าน ยกตัวอย่าง เช่น ผู้เรียนออทิสติกอาจมีความยากลำบากในการปรับตัวเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมใหม่ ทั้งชั้นเรียนใหม่ หรือโรงเรียนใหม่ หากไม่ได้มีการเตรียมความพร้อมแก่ผู้เรียนอาจเกิดปัญหาด้านพฤติกรรมต่อต้านของ

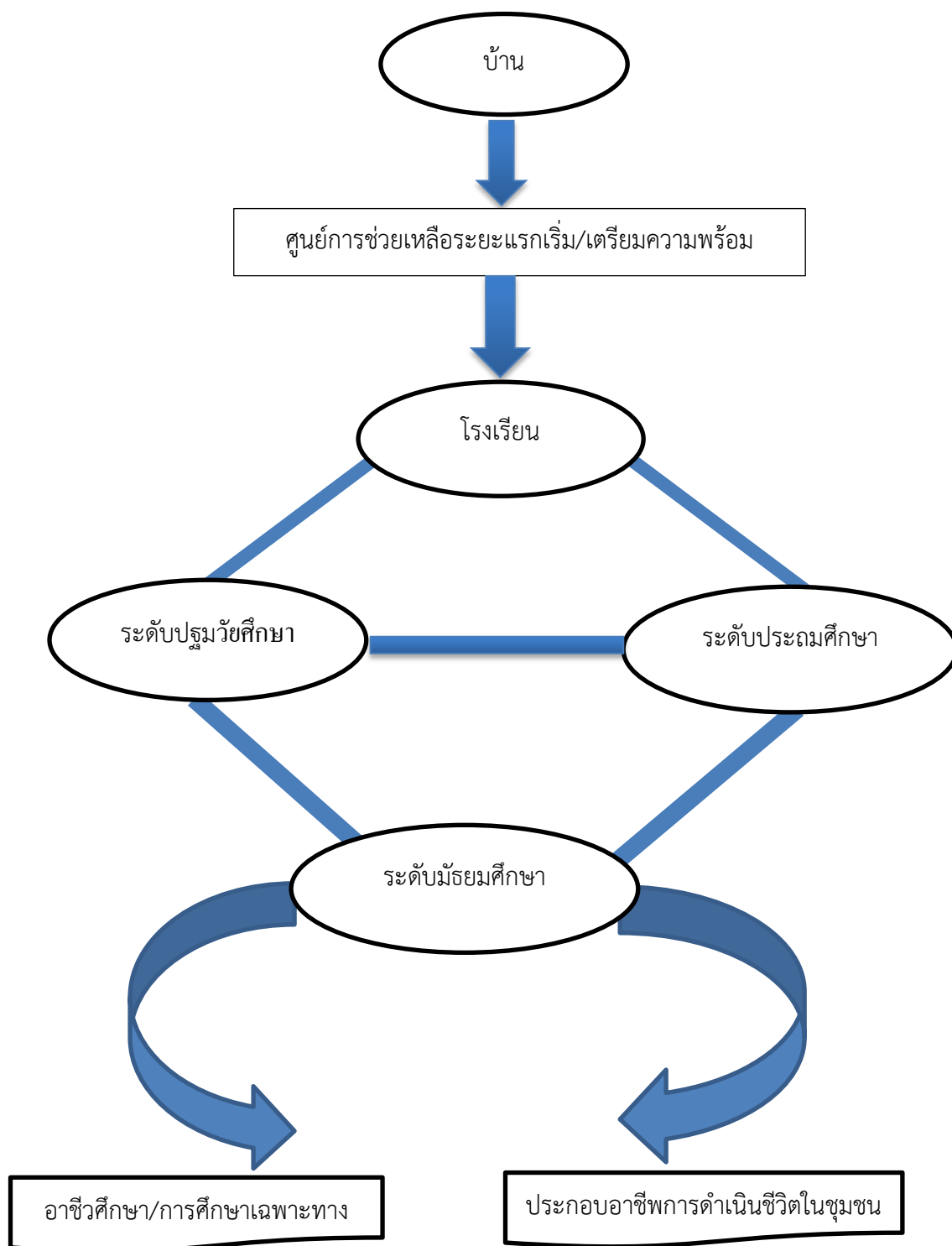
ผู้เรียนออทิสติก และการจัดการกับผู้เรียนจะยากลำบากมากขึ้น เพื่อให้การเปลี่ยนแปลงในแต่ละช่วงวัยของผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษเป็นไปอย่างราบรื่นในการปรับตัวเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมใหม่ การเตรียมความพร้อมจากการศึกษาหนึ่งไปสู่อีกการศึกษาหนึ่ง จึงเป็นการเตรียมบุคคลที่เกี่ยวข้องและตัวของผู้เรียนรวมไปถึงการจัดสรรทรัพยากรให้พร้อม เพื่อตอบสนองต่อความต้องการจำเป็นพิเศษของผู้เรียน ให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในทุกช่วงวัย รูปแบบของการเปลี่ยนผ่านทางการศึกษา มีดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553: 11)

1. การเปลี่ยนผ่านในระบบโรงเรียน (Transition Into the School System) ครอบคลุมของผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เมื่อรับทราบถึงความต้องการของบุตรหลานที่ต้องเข้าเรียน จำเป็นต้องแสวงหาสถานที่เรียนสำหรับบุตรหลาน เพื่อเข้าสู่ระบบการศึกษาหรือระบบการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม ผู้ปกครองจึงเป็นบุคคลแรกที่แสวงหาบริการแก่บุตรหลาน โดยการไปพบปะเกี่ยวข้องกับ ครู นักวิชาชีพ หรือแสวงหาข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อเข้ารับการศึกษ

2. การเปลี่ยนผ่านระหว่างชั้นเรียนและการเลื่อนชั้น (Transitions Between Grade Levels and Class Transfers) เมื่อผู้เรียนจบการศึกษาในแต่ละระดับชั้นและต้องเข้าสู่การศึกษาในชั้นที่สูงขึ้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องเตรียมความพร้อมผู้เรียนและครูผู้รับส่งต่อในชั้นถัดไป เพื่อที่ครูที่รับส่งต่อจะได้ทราบข้อมูลและความต้องการจำเป็นของผู้เรียน เพื่อให้การช่วยเหลือได้อย่างต่อเนื่อง ครูผู้รับส่งต่อผู้เรียนจึงควรมาเยี่ยมชั้นเรียนของผู้เรียน สังเกตพฤติกรรมสภาพแวดล้อมของผู้เรียน และนำข้อมูลมาเตรียมความพร้อมในการจัดชั้นเรียนให้ผู้เรียนได้เหมาะสม

3. การเปลี่ยนผ่านระหว่างโรงเรียน (Transitions Between Schools) เมื่อผู้เรียนจบการศึกษาจากสถาบันการศึกษาหนึ่งแล้วหรือการย้ายสถานศึกษา จำเป็นต้องมีการส่งต่อข้อมูลจากสถานศึกษาเดิมให้สถานศึกษาใหม่ที่รับส่งต่อ โดยสถานศึกษาใหม่อาจตั้งผู้ประสานงานที่ให้ผู้เรียนสามารถติดต่อสอบถามได้ รวมถึงการให้ข้อมูลแก่ผู้ปกครองและผู้เรียนอื่นในโรงเรียนใหม่ รับสมัครเพื่อนอาสาเป็นพี่เลี้ยงแก่ผู้เรียน และเตรียมความรู้ทักษะที่จำเป็นในการดำเนินชีวิตในโรงเรียนใหม่แก่ผู้เรียน

4. การเปลี่ยนผ่านจากระดับมัธยมศึกษาสู่วัยผู้ใหญ่ (Transition From Secondary School to Adult Life) เมื่อผู้เรียนสำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษา แล้วต้องการเข้าสู่การศึกษาเฉพาะทางหรือระดับอาชีวศึกษา จำเป็นต้องได้รับการเตรียมความพร้อมด้านอาชีพ การเปลี่ยนผ่านระยะนี้เป็นระยะสำคัญที่นำไปสู่การพึ่งพาตนเองในการดำเนินชีวิต จึงต้องมีการเตรียมการบริการและแหล่งสนับสนุนต่าง ๆ ซึ่งต้องอาศัยข้อมูลการเปลี่ยนผ่านที่ดำเนินการมาทั้งหมด มาพิจารณาจุดแข็งและเป้าหมายของผู้เรียนที่ควรส่งเสริม เพื่อนำไปสู่การวางแผนการเปลี่ยนผ่านสำหรับดำเนินชีวิตในวัยผู้ใหญ่

ภาพที่ 4.1 รูปแบบการเปลี่ยนผ่านทางการศึกษาของผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

Halpern, (1985: 479) ให้ข้อคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนผ่านว่า โดยทั่วไปแล้วจะเกิดขึ้นทุกช่วงชีวิต แต่ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ คือ การเปลี่ยนผ่านเพื่อเข้าสู่ระบบโรงเรียน การเปลี่ยนผ่านระหว่างกิจกรรมและสภาพแวดล้อมของแต่ละวัน การเปลี่ยนผ่านจากระดับชั้นหนึ่งไปสู่ระดับชั้นถัดไป การเปลี่ยนผ่านจากโรงเรียนหนึ่งไปอีกโรงเรียนหนึ่ง และการเปลี่ยนผ่านเพื่อเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ รายละเอียดของการจัดแต่ละช่วงมี ดังนี้

1. การเปลี่ยนผ่านเพื่อเข้าสู่ระบบโรงเรียน

โรงเรียนและผู้ปกครองจะต้องวางแผนร่วมกันเป็นอย่างดี ทั้งในส่วนของการจัดโปรแกรม การเรียนการสอนและบริการเสริมที่จำเป็น นักเรียนบางคนอาจเคยได้รับโปรแกรมการบำบัดต่าง ๆ ในสถานที่ ที่เกี่ยวข้องกับการฟื้นฟูบำบัด ซึ่งโรงเรียนต้องทำความเข้าใจกับผู้ปกครองเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างโปรแกรมเดิมที่เคยได้รับกับระบบของโรงเรียน ดังนั้นจึงควรต้องมีการประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับทักษะ ความสามารถ ความต้องการจำเป็น ความต้องการบริการอื่นใดที่เกี่ยวข้อง และต้องร่วมกันกำหนดเป้าหมายของการเข้าสู่ระบบโรงเรียน

2. การเปลี่ยนผ่านระหว่างกิจกรรมและสภาพแวดล้อมของแต่ละวัน

นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ มีความยากลำบากในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง การดำเนินชีวิตประจำวัน วิธีการลดความวิตกกังวลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงนี้ คือ ต้องให้การเตือน หรือ ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้นล่วงหน้า ด้วยระยะเวลาและรายละเอียดของข้อมูลที่เพียงพอระหว่างการเปลี่ยนแปลงกิจกรรมแต่ละครั้ง กลวิธีที่สามารถทำได้ ได้แก่ การจัดตารางสื่อทางการเห็น เพื่อบอกให้นักเรียนทราบลำดับขั้นตอนของเหตุการณ์หรือกิจกรรมที่จะเกิดขึ้นในแต่ละวัน การให้สัญญาณเตือนการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากการจัดตารางเพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอที่จะเตรียมนักเรียนสู่การเปลี่ยนแปลง นักเรียนบางคนต้องการ การใช้สัญลักษณ์หรือสิ่งของที่ช่วยให้นักเรียนเข้าใจว่า กิจกรรมหรือสภาพแวดล้อมที่จะเกิดขึ้นต่อไปคืออะไร รวมทั้งอาจใช้กลวิธีการใช้เรื่องราวทางสังคม โดยเฉพาะการใช้รูปถ่าย หรือรูปภาพจะมีประสิทธิภาพอย่างมากในการเตรียมนักเรียนเข้าสู่สถานการณ์ใหม่หรือกิจกรรมที่ไม่คุ้นเคย โดยใช้ร่วมกับสื่อทางสายตา และการให้คำสั่งทางคำพูดรวมด้วย

3. การเปลี่ยนผ่านระหว่างระดับชั้น

การเปลี่ยนผ่านระหว่างระดับชั้นนั้น เป็นการเปลี่ยนผ่านภายในโรงเรียน ซึ่งนักเรียนจะต้องได้รับรู้ถึงข้อมูลล่วงหน้าที่เกี่ยวข้อง เช่น สถานที่ ครูประจำชั้น และการพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ใหญ่ หรือมีวุฒิภาวะเพิ่มขึ้น อีกประการหนึ่งที่มีความจำเป็น คือ ข้อมูลทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ เช่น IEP (Individual Education Plan) IIP (Individual Implementation Plan) และข้อมูลบริการเสริมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง การช่วยเหลือนักเรียนในช่วงนี้ จะต้องมีการเตรียมการทั้งตัวนักเรียนและผู้สอน ผู้ปกครอง ผู้เกี่ยวข้องนักเรียนรวมถึงนักเรียนเอง จะต้องมีการประชุมรายงานเกี่ยวกับพัฒนาการของนักเรียนและประชุมวางแผนกำหนดเป้าหมายในระดับชั้นถัดไปพร้อมกัน

การค่อย ๆ ปรับเปลี่ยนจะเป็นวิธีการที่ดีที่สุด กล่าวคือ ครูอาจให้นักเรียนได้เข้าไปเยี่ยมชมชั้นเรียนของเขา ในอนาคต และทำความเข้าใจกับสถานที่ เช่น ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ รวมถึงครู หรือบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อช่วยให้นักเรียนปรับตัวได้ดีขึ้นเมื่อเปลี่ยนชั้นเรียนในระดับถัดไป

4. การเปลี่ยนผ่านจากโรงเรียนหนึ่งไปอีกโรงเรียนหนึ่ง

เราสามารถประยุกต์วิธีการจัดทำแผนการให้บริการระยะเปลี่ยนผ่านระหว่างระดับชั้นหนึ่งไประดับชั้นถัดไปได้เช่นเดียวกัน แต่อาจต้องใช้ระยะเวลาในการเตรียมความพร้อมนานกว่า เนื่องจากเป็นสถานที่ที่ไม่คุ้นเคยมาก่อน ดังนั้นการให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการของโรงเรียนใหม่ และการฝึกทักษะที่จำเป็นเพิ่มเติมสำหรับการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมใหม่ ได้แก่ การพึ่งพาตนเอง ในโรงเรียน กฎระเบียบของโรงเรียนใหม่ที่แตกต่างจากโรงเรียนเดิม ทักษะทางสังคม และสถานที่ที่นักเรียนสามารถขอรับความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ ได้

5. การเปลี่ยนผ่านเพื่อเข้าสู่ผู้ใหญ่

ในขณะนี้ควรเริ่มวางแผนตั้งแต่เนิ่น ๆ ก่อนนักเรียนอายุครบ 15 ปีบริบูรณ์ เพราะนักเรียนบางคน ไม่สามารถเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายได้ ดังนั้นในระยะแรกของระดับมัธยมศึกษา นักเรียนและผู้ปกครองต้องเข้าร่วมการประชุม เพื่อวางแผนตั้งแต่ปีแรกของมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในด้านทางเลือกในการทำงาน ทางเลือกในการศึกษาหรือการฝึกอบรมหลังจากจบจากโรงเรียนไป โอกาสได้รับการจ้างงานการสนับสนุนด้านรายได้ การปรับเปลี่ยนที่อยู่อาศัย การเดินทาง การรับบริการทางการแพทย์ กิจกรรมยามว่างและนันทนาการ การสร้างสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนใหม่ และการคงไว้ซึ่งสัมพันธ์ภาพเดิมทั้งกับครอบครัวและเพื่อนการดูแลตนเอง เป็นต้น

รูปแบบการเปลี่ยนผ่านสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

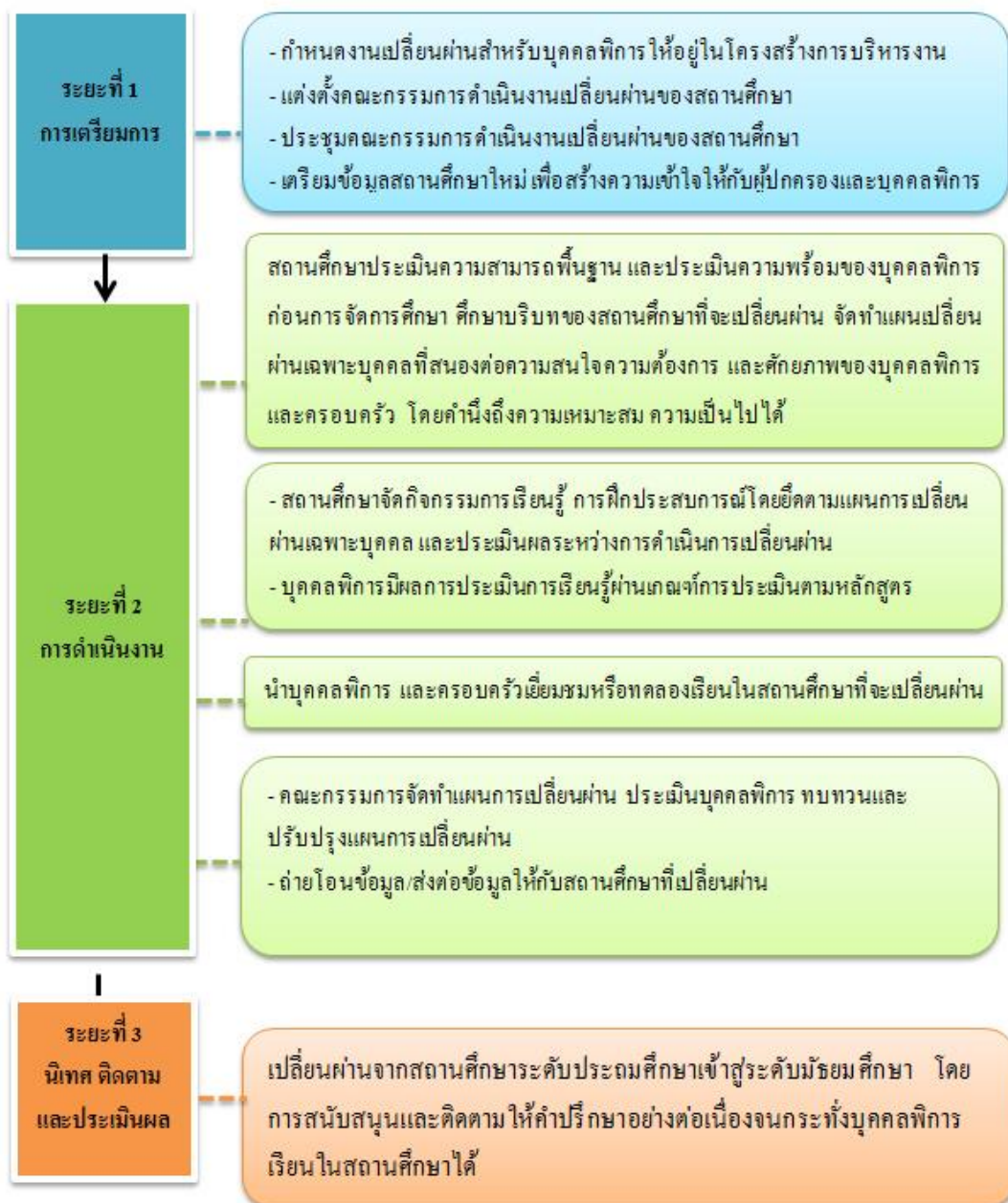
การเปลี่ยนผ่านสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ จำเป็นต้องมีการวางแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน ตลอดทุกช่วงวัยอย่างเป็นระบบ ผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดอนาคตของผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษไปสู่ความสำเร็จ ผู้สังคม การมีงานทำ และการดำรงชีวิตอิสระอยู่ในสังคม ทั้งนี้รูปแบบการเปลี่ยนผ่านมีหลากหลาย ตามความแตกต่างของระดับการศึกษา ระบบการศึกษา และการเปลี่ยนผ่านตามบริบททางสังคม รูปแบบการเปลี่ยนผ่านที่พัฒนาขึ้นสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษส่วนมากนำเสนออย่างชัดเจนเป็นขั้นตอน ดังนี้

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, (2561: 21-24) ได้กำหนดขั้นตอนการให้บริการเปลี่ยนผ่านผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษไว้ดังนี้

1. การเปลี่ยนผ่านจากศูนย์การศึกษาพิเศษสู่สถานศึกษา
2. การเปลี่ยนผ่านจากระดับประถมศึกษาสู่ระดับมัธยมศึกษา
3. การเปลี่ยนผ่านจากระดับมัธยมศึกษาสู่ระดับอาชีวศึกษาหรืออุดมศึกษา
4. การเปลี่ยนผ่านจากสถานศึกษาสู่การมีอาชีพ

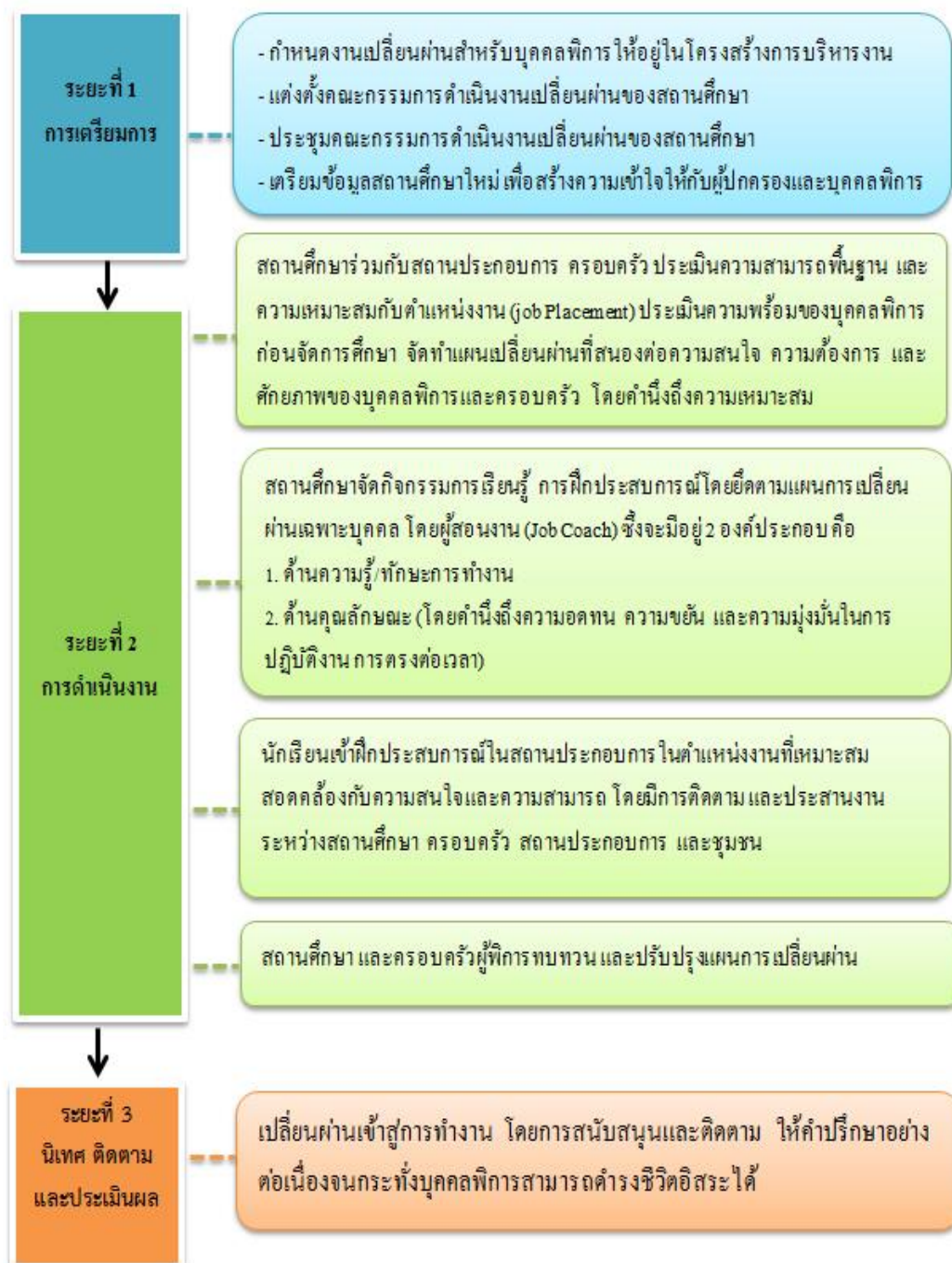
ภาพที่ 4.2 ขั้นตอนการเปลี่ยนผ่านจากศูนย์การศึกษาพิเศษสู่สถานศึกษา

ภาพที่ 4.3 ขั้นตอนการเปลี่ยนผ่านจากระดับประถมศึกษาสู่ระดับมัธยมศึกษา

ภาพที่ 4.4 ขั้นตอนการเปลี่ยนผ่านจากระดับมัธยมศึกษาสู่ระดับอาชีวศึกษาหรืออุดมศึกษา

ภาพที่ 4.5 ขั้นตอนการเปลี่ยนผ่านจากสถานศึกษาสู่การมีอาชีพ

Hazel and Susan, (2002: 361-375) ได้กำหนดกระบวนการของการให้บริการในระยะเปลี่ยนผ่านเป็น 10 ขั้นตอน ดังนี้

1. การติดต่อประสานงาน

ในการทำงานเป็นทีมจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีผู้ประสานงาน เพื่อแจ้งความรับผิดชอบให้แก่ฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ ซึ่งตำแหน่งผู้ประสานงานนี้อาจหมุนเวียนสับเปลี่ยนกันภายในสมาชิกของทีมได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะความต้องการพิเศษของผู้เรียนและครอบครัว สำหรับความรับผิดชอบของผู้ประสานงานในระยะเชื่อมต่อ ก็คือจะต้องทราบกระบวนการของการให้บริการในระยะเชื่อมต่อเข้าไปมีส่วนร่วมทั้งในกระบวนการส่งและการรับของแต่ละระบบการให้บริการ และต้องทราบแหล่งทรัพยากร การจัดชั้นเรียน และทางเลือกของบริการที่มีในชุมชน

2. การเชื่อมขมระบบการให้บริการใหม่

ผู้ที่เกี่ยวข้องในการให้บริการในระยะเชื่อมต่อ ควรทำความเข้าใจกับระบบการให้บริการใหม่ที่จะส่งผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษเข้าเรียนทั้งในด้านของด้านวิชาการ ด้านสังคม และสภาพแวดล้อม ได้แก่ การจัดชั้นเรียน ตารางการเรียน ขอบเขตของกิจกรรม สื่อการสอน และเจตคติของครู รวมทั้งมีการประชุมพูดคุยระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องจากระบบการให้บริการเดิมและระบบการให้บริการใหม่ โดยเฉพาะผู้บริหารของระบบการให้บริการใหม่ ถ้าเข้าร่วมในการประชุมจะเกิดประโยชน์อย่างมาก เนื่องจากเป็นผู้สามารถอธิบายการจัดบริการที่มีอยู่ของโรงเรียนได้ดีที่สุด ในระหว่างการเชื่อมขมระบบการให้บริการใหม่นี้ ผู้ทำหน้าที่ประสานงานจะต้องมีการจดบันทึกรายละเอียดต่าง ๆ ไว้ด้วย โดยเฉพาะความเหมือนและความต่างระหว่างสองระบบ ในด้านสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนพฤติกรรมและปฏิสัมพันธ์ในห้องเรียนของครูและนักเรียน รวมถึงกิจกรรมในห้องเรียน ซึ่งความต่างที่พบนั้นก็คือปัญหาหรือสิ่งที่ต้องเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้เรียนในระยะเชื่อมต่อนั่นเอง

3. การประชุมร่วมกันระหว่างบุคลากรของทีมที่จะส่งต่อผู้เรียน

หลังจากการเชื่อมขมระบบการให้บริการใหม่ จะต้องมีการประชุมและอภิปรายเกี่ยวกับข้อมูลที่ได้รับจากการเชื่อมขม โดยเน้นหนักถึงการพิจารณาระหว่างความแตกต่างของสองระบบ

3.1 ทีมผู้สอน ได้แก่ จำนวนครูผู้สอน ครูผู้ช่วย และจำนวนอาสาสมัครในห้องเรียน จำนวนผู้เรียนในห้องเรียน และอัตราส่วนของจำนวนบุคลากรกับจำนวนผู้เรียน

3.2 ลักษณะการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพทั่วไป ประกอบด้วย รูปแบบการจัดกิจกรรมกลุ่ม การจัดโต๊ะในห้องเรียน การแบ่งแยกพื้นที่การเรียนกับการเล่นอย่างชัดเจนตำแหน่งของห้องน้ำและห้องอาหาร ฯลฯ

3.3 ตารางกิจกรรมประจำวัน โดยพิจารณาสัดส่วนของการเรียนกับการทำกิจกรรมว่ามีความแตกต่างและเหมาะสมหรือไม่ ระยะเวลาในการทำกิจกรรมนานเท่าใดเป็นกิจกรรมกลุ่มใหญ่หรือกลุ่มเล็ก กิจกรรมฝึกกล้ามเนื้อมัดใหญ่และกิจกรรมเตรียมความพร้อมทางวิชาการ และฝึกกล้ามเนื้อ

มัดเล็กมีหรือไม่ และจัดในช่วงใด กิจกรรมการเล่นตามอิสระมีขอบเขตเพียงใด การเปลี่ยนตารางกิจกรรมประจำวันมีความบ่อยเพียงใด ฯลฯ

3.4 พฤติกรรม เป็นการสังเกตว่าผู้เรียนสามารถทำงานหรือเล่นในกลุ่มที่ไม่มีผู้ใหญ่อยู่ได้หรือไม่ ถ้าภายในห้องเรียนมีศูนย์การเรียนรู้อยู่ ผู้เรียนจะเลือกกิจกรรมการเรียนรู้ที่สนใจด้วยตนเองหรือจำเป็นต้องให้ครูเป็นผู้บอกให้ผู้เรียนทำกิจกรรมนั้น รวมทั้งผู้เรียนสามารถแสดงพฤติกรรมทางสังคมขณะทำงาน และขณะทำงานเสร็จอย่างเหมาะสมหรือไม่

3.5 ทักษะการช่วยเหลือตนเองอะไรที่ผู้เรียนทำได้ดีที่สุด และอยู่ในระดับใด

3.6 การเตรียมความพร้อมทางวิชาการ สามารถพิจารณาได้จากการเรียนรู้ในการเข้ากิจกรรมของผู้เรียน การเขียนบนกระดาน การทำงานในใบงาน การตอบสนองต่อคำถาม และลักษณะคำตอบของผู้เรียน ซึ่งการเตรียมความพร้อมทางวิชาการ จะต้องให้สอดคล้องกับทักษะที่ต้องการของระบบการให้บริการปลายทาง

4. การประชุมระหว่างครอบครัวและทีม

ควรมีการประชุมระหว่างครอบครัวและทีมการจัดการศึกษาพิเศษสำหรับผู้เรียนประมาณ 9-12 เดือน ก่อนการให้บริการในระยะเชื่อมต่อ เพื่อให้ครอบครัวได้เรียนรู้และเตรียมความพร้อมซึ่งการประชุมจะทำหลังจากการประชุมทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล และต้องตั้งเป้าหมายของการให้บริการในระยะเชื่อมต่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายของแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ในการประชุมนี้จะเริ่มจากผู้ประสานงานกล่าวแนะนำกระบวนการให้บริการในแต่ละหัวข้อ หลังจากนั้นครูจะสรุปความก้าวหน้าของผู้เรียนจากระบบการให้บริการเดิม พร้อมกับให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเป้าหมายในอนาคตเสร็จแล้ว ให้ผู้ปกครองอภิปรายร่วมกับครูเพื่อพิจารณาเป้าหมายใหม่ที่สัมพันธ์กับการให้บริการในระยะเชื่อมต่อ ในส่วนนี้ผู้ปกครองมีบทบาทสำคัญในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับจุดเด่นและความต้องการจำเป็นของผู้เรียนประเด็นของการประชุมการให้บริการในระยะเปลี่ยนผ่านเพื่อเข้าสู่ระบบโรงเรียน ควรครอบคลุมรายละเอียดในด้านความสามารถ ความสนใจ และกิจกรรมที่ผู้เรียนชื่นชอบ เป้าหมายและวัตถุประสงค์การเรียนรู้จากระบบการให้บริการเดิม ข้อมูลเฉพาะที่โรงเรียนควรจะได้รับทราบบริการเสริมที่ผู้เรียนได้รับประเภทและวิธีการช่วยเหลือเกี่ยวกับปัญหาทางด้านร่างกาย การดูแลสุขลักษณะ วิธีการติดต่อสื่อสาร วิธีการที่ระบบโรงเรียนและระบบการให้บริการเดิมใช้ต่างกัน เทคนิคการสอนที่ใช้กับผู้เรียนในห้องเรียน การใช้งานและการปรับงานเพื่อให้ผู้เรียนสามารถทำได้สำเร็จ การพิจารณาผลงานเดิมของผู้เรียน การให้เพื่อนร่วมชั้นมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนการจัดสภาพแวดล้อมที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ กระบวนการวางแผนและเทคนิคการสื่อสารที่เคยใช้ในระบบการให้บริการเดิม พัฒนาการของทักษะทางสังคมและการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่

5. ระบบการให้บริการเดิมที่จะส่งผู้เรียนพิการ ควรเป็นผู้เตรียมความพร้อมให้แก่ผู้เรียน

ครูจะต้องเตรียมผู้เรียนพิการสู่สิ่งแวดล้อมของระบบใหม่ การจัดกิจกรรมให้แก่ผู้เรียนจะต้องส่งเสริมทักษะที่จำเป็นต้องใช้ในสิ่งแวดล้อมใหม่ โดยค่อย ๆ เพิ่มความรับผิดชอบเกี่ยวกับตนเองและห้องเรียนขึ้นทีละน้อย สอนผู้เรียนพิการให้รู้จักการถามอย่างเหมาะสมเมื่อสงสัย เช่น ให้อ่านหนังสือก่อนการถาม ฯลฯ สอนผู้เรียนพิการให้เรียนรู้เกี่ยวกับการทำตามคำสั่งในการดูแลการขับถ่ายด้วยตนเอง เข้าใจ ความแตกต่างของการใช้ห้องน้ำชายและห้องน้ำหญิง ค่อย ๆ ลดการกระตุ้นเตือนจากครูลงทีละเล็กทีละน้อย ค่อย ๆ เพิ่มเวลาให้ผู้เรียนพิการทำงาน และเล่นด้วยตนเองอย่างอิสระ สอนให้ผู้เรียนพิการเข้าแถวและเปลี่ยนแถวเพื่อเข้าสู่กิจกรรมใหม่ สอนผู้เรียนพิการให้ทำงานหนึ่งเสร็จก่อนการเริ่มทำงานชิ้นใหม่ สอนผู้เรียนพิการให้เข้าใจตารางและรูปแบบการเปลี่ยนกิจกรรมของชั้นเรียน ให้กิจกรรมที่มีระยะเวลาแตกต่างกัน ใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย สอนกฎระเบียบเรื่องความปลอดภัยทุก ๆ วัน เช่น การเดินข้ามถนน ฯลฯ และ เล่นบทบาทสมมติเกี่ยวกับการพบเพื่อนใหม่และวิธีการเริ่มผูกมิตร

6. การจัดชั้นเรียน

อาจต้องมีการประชุมย่อยหลายครั้งเกี่ยวกับการจัดชั้นเรียนที่เหมาะสมให้แก่ผู้เรียนพิการ เนื้อหาในการประชุมจะต้องพิจารณาความสามารถทุกด้าน และความต้องการในอนาคตของผู้เรียนพิการ ได้แก่ บริการพิเศษในโปรแกรมใหม่ บริการอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น การเดินทางระหว่างโปรแกรมใหม่กับโปรแกรมเดิม ฯลฯ อัตราส่วนของครูกับผู้เรียนพิการ การจัดสรรครูผู้ช่วย พี่เลี้ยงและผู้ช่วยผู้เชี่ยวชาญ (Paraprofessional) กระบวนการและการเตรียมผู้เรียนพิการเข้าเรียน สามารถเข้าเรียนในโปรแกรมใหม่ ความพร้อมของชั้นเรียน และการจัดหาผู้เชี่ยวชาญทางการแพทย์ หรือผู้เชี่ยวชาญพิเศษ ซึ่งในการประชุมควรประกอบไปด้วย พ่อ-แม่ของผู้เรียนพิการ ผู้ประสานงาน บุคลากรจากระบบการให้บริการเดิม ครูของระบบโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนหรือหัวหน้าโปรแกรมและผู้เกี่ยวข้องทางการศึกษาพิเศษของโรงเรียน โดยครูของโรงเรียนใหม่ควรมาเยี่ยมชมระบบการให้บริการเดิม เพื่อแจ้งรายละเอียดของชั้นเรียนใหม่ และเข้าสังเกตผู้เรียนในชั้นเรียนเดิม เพื่อให้ทราบถึงความสามารถในปัจจุบันและความต้องการพิเศษ เพื่อกำหนดเป้าหมายในอนาคต ในขณะเดียวกัน ผู้ปกครองของผู้เรียนควรมีโอกาสได้เยี่ยมชมโรงเรียนใหม่ด้วยเช่นกัน

7. การถ่ายโอนข้อมูล

การถ่ายโอนข้อมูลของผู้เรียนพิการ ถือเป็นปัญหาสำคัญอย่างหนึ่ง เนื่องจากบางครั้งไม่ได้ส่งข้อมูลที่ถูกต้อง หรือให้ข้อมูลกับผู้ที่ไม่เกี่ยวข้อง หรือไม่ได้อ่านข้อมูล เป็นต้น ผู้ปกครองจะต้องได้รับทราบเกี่ยวกับการส่งข้อมูลที่ถูกต้องว่าจะส่งให้ใครและเมื่อใด การถ่ายโอนข้อมูลเหล่านี้มักจะทำกันประมาณ 9 เดือน ก่อนการให้บริการในเปลี่ยนผ่าน ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะรวมไปถึงตารางกิจกรรมที่ผู้เรียนพิการเคยทำ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการอภิปรายร่วมกับครูที่เคยสอนผู้เรียนพิการ โครงสร้างของแผนเชิงปฏิบัติการตามกระบวนการที่เฉพาะเจาะจง และข้อมูลเกี่ยวกับทางเลือกของบริการที่เป็นไปได้ อย่างไรก็ตามคำถามที่เกี่ยวข้องในกระบวนการนี้ ได้แก่ วิธีการของแต่ละระบบการ

ให้บริการคืออะไรหลังจากได้รับข้อมูลจากพ่อ-แม่ วิธีการบันทึกข้อมูลของระบบการให้บริการเดิมกับระบบโรงเรียนต่างกันหรือไม่ ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ของระบบการให้บริการเดิมเป็นข้อมูลที่โรงเรียนต้องการหรือไม่ จะหาข้อมูลใหม่เพิ่มเติมได้เมื่อใดและอย่างไร ใครเป็นผู้รับผิดชอบในการส่งข้อมูล ใครเป็นผู้รับผิดชอบในการรับข้อมูล และจะมีการส่งข้อมูลเมื่อใดและอย่างไร

8. ผู้เรียนและครอบครัวเข้าเยี่ยมชมโรงเรียนใหม่

ในขั้นตอนนี้ควรมีการวางแผนไว้ล่วงหน้า โดยก่อนการเยี่ยมชม อาจให้ผู้เรียนพิจารณาได้ดูรูปของสถานที่ใหม่ว่าเป็นอย่างไรก่อนก็ได้ ในการเยี่ยมชมนี้ควรจะให้ผู้เรียนพิจารณาและครอบครัวได้เห็นอาคารเรียน เวลาในการเข้าชั้นเรียนและเวลาในการเล่นสนาม ซึ่งจะเป็นการดีอย่างมากถ้าครูของระบบการให้บริการใหม่จะให้เวลากับผู้เรียนพิจารณา และครอบครัวในการพบปะพูดคุยในการมาเยี่ยมชมครั้งนี้ การมาเยี่ยมชมแบบไม่เป็นทางการนี้ จะทำให้ผู้เรียนพิจารณาและครอบครัวมีประสบการณ์เกี่ยวกับโรงเรียนใหม่ และไม่เกิดความวิตกกังวลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น

9. การย้ายเข้าสู่ระบบการให้บริการใหม่

สำหรับผู้เรียนพิจารณาบางคน การเข้าเรียนใหม่ในครั้งแรกแบบเต็มเวลาอาจจะมากเกินไป การจัดการควรมีความหลากหลาย และยืดหยุ่นขึ้นอยู่กับผู้เรียนพิจารณาแต่ละคน ซึ่งผู้เรียนอาจจะเข้าร่วมเรียนเพียงวันละ 1 ชั่วโมง (หรืออาจมากกว่านี้) สำหรับสัปดาห์แรกของการเข้าสู่ระบบการให้บริการใหม่ การปรับจำนวนชั่วโมงเพิ่มขึ้นเร็วเพียงใดขึ้นอยู่กับความสามารถในการปรับตัวของผู้เรียนพิจารณา นอกจากนี้บุคลากรจากทีมเดิม หรือ พ่อ-แม่ อาจจะต้องเข้าร่วมชั้นกับผู้เรียนพิจารณาใน 2-3 วันแรกของการเข้าสู่ชั้นเรียนใหม่ จนกว่าผู้เรียนพิจารณาจะเริ่มรู้สึกผ่อนคลายกับชั้นเรียนใหม่จึงค่อย ๆ ถอนตัวออก อย่างไรก็ตามผู้เรียนพิจารณาอาจจะยังคงต้องเข้ารับบริการเดิมในบางเวลาขณะกำลังเริ่มเข้าชั้นเรียนใหม่ เนื่องจากชั้นเรียนและบริการใหม่มีความแตกต่างกับระบบการให้บริการเดิมจึงอาจทำให้ผู้เรียนกลัวได้บ้าง สำหรับครูคนใหม่มีบทบาทในการช่วยให้บริการในระยะเชื่อมต่ออย่างขึ้น โดยการพูดคุยเกี่ยวกับชั้นเรียนใหม่ให้ผู้เรียน ๆ ฟังว่าผู้เรียน ๆ จะได้รับความสนุกสนานในการเรียนในชั้นเรียนใหม่นี้อย่างไรบ้าง ในช่วงเริ่มแรกอาจจะให้ผู้เรียนได้มีเวลาเล่นค่อนข้างมาก เพื่อสร้างความคุ้นเคยกับสิ่งแวดล้อมใหม่

10. การจัดการบริการเสริม

ในช่วงสัปดาห์หรือเดือนแรกของชั้นเรียนใหม่ ผู้เรียนพิจารณาจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือทุกด้านค่อนข้างมากที่ครูในชั้นเรียนใหม่ต้องจัดให้ผู้เรียน คือ การประชุมเพื่อให้ครูได้ทราบถึงปัญหาและความก้าวหน้าของผู้เรียน การแลกเปลี่ยนข้อมูลแก่ครอบครัว การแลกเปลี่ยนแนวความคิดเกี่ยวกับวิธีการสอน และกิจกรรมการเรียนการสอนระหว่างครูเดิมและครูใหม่ และการทบทวนบทเรียนให้แก่ผู้เรียน

Robert C. P. and Marcia Kraft-Sayre, (2003: 5-7) กล่าวว่า กระบวนการวางแผนการให้บริการเปลี่ยนผ่าน ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. สร้างทีมงาน (Form a Collaborative Team)
2. กำหนดหรือระบุผู้ประสานงาน (Identify a Transition Coordinator)
3. สร้างกรอบเวลา/จำกัดขอบเขตเวลา (Create a Timeline)
4. ลงมือปฏิบัติ (Implement Transition Practices)
5. วัดผลประเมินผล/ทบทวน (Evaluate and Revise)

Pianta and Kraft-Sayre, (2003: 17) กล่าวว่า กระบวนการวางแผนเปลี่ยนผ่านประกอบด้วย 9 ขั้นตอน ดังนี้

1. มีทีมงานร่วมกัน (Establish Collaborative Teams)
2. คัดเลือกผู้ทำหน้าที่เป็นหัวหน้างาน (Identify a Transition Coordinator)
3. จัดให้มีการประชุมประจำเดือน (Facilitate Regular Meetings and Conduct a Needs Assessment)

4. มีกระบวนการระดมความคิด (Generate Ideas for Transition Activities)
5. กำหนดระยะเวลาที่แน่นอน (Create a Transition Timeline)
6. มีการคาดการณ์หรือประมาณการอนาคตหรือปัญหา (Anticipate Barriers)
7. ทบทวนหรือเปลี่ยนแปลงแผนตามความเหมาะสม (Revise Ideas and Timelines)
8. ลงมือปฏิบัติตามแผนปฏิบัติงาน (Implement Transition Practices)
9. มีการวัดผลประเมินและกลั่นกรองหรือทบทวนงาน (Assess, Evaluate, and Revise)

Oklahoma's State department of Education, (2011: 20-23) ได้กล่าวถึง กระบวนการเปลี่ยนผ่าน มี 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้เรียนสำเร็จการศึกษาในระดับที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล และผู้เรียนพร้อมที่จะได้รับการจัดทำแผนการเปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคล

2. กำหนดเป้าหมายร่วมกันระหว่างครูและครอบครัวรวมถึงตัวผู้เรียนที่สามารถตอบคำถามได้ด้วยที่ต้องตอบคำถามตัวเอง 3 ข้อคำถาม เช่น

- 2.1 ฉันอยากมีชีวิตอาศัยอยู่ที่ไหนหลังจากสำเร็จการศึกษา
- 2.2 ฉันอยากทำงานประเภทอะไรตามความสนใจหลังจากสำเร็จศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย

- 2.3 ฉันอยากเรียนรู้อะไรจากงาน หลังจากสำเร็จการศึกษาจากมัธยมศึกษาตอนปลาย

3. ทีมจัดทำแผนเปลี่ยนผ่านกำหนดผู้เรียน ระยะเวลาประจำปี มีหลักการสำคัญ ดังนี้
  - 3.1 กำหนดเงื่อนไข มีการเตรียมสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย
  - 3.2 กำหนดพฤติกรรม มีการกำหนดเป้าหมายสามารถสังเกตได้โดยตรงและควบคุมได้
  - 3.3 กำหนดเกณฑ์ ระยะเวลาสั้นเท่าไร บ่อยหรือไม่ มีการสาธิตในการทำงานหรือไม่

4. ประสานงานผู้เกี่ยวข้องในกิจกรรมที่ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมที่ตั้งเป้าหมายไว้ในระยะเวลาที่กำหนดให้ผู้เรียนได้ทำงานหรือได้ลงมือทำในกิจกรรมที่กำหนดไว้ โดยกิจกรรมนั้นสามารถฝึกได้ไม่ว่าจะอยู่บ้าน ที่ทำงาน หรือลักษณะชุมชนที่มีการกำหนดไว้ โดยไม่ลืมพิจารณาผู้เรียนเป็นสำคัญว่าประโยชน์ที่ผู้เรียนที่จะได้รับจากการเข้าร่วมทำงานหรือกิจกรรมนั้น ๆ อย่างน้อยต้องประกอบไปด้วย 2 กิจกรรมต่อ 1 ปี กิจกรรม เช่น ผู้เรียนเข้าฝึกงานที่หน่วยงานวิทยาศาสตร์พื้นฐานหนึ่งปีผู้เรียนสำเร็จ เป้าหมายได้รับเงินเดือนเป็นค่าตอบแทน

5. คณะทำงานลงมือปฏิบัติงานนำแผนสู่การปฏิบัติผู้ที่รับผิดชอบในกิจกรรมของผู้เรียน ซึ่งในการทำกิจกรรมหรือทำงานของผู้เรียนนั้นจะต้องประกอบไปด้วยหลาย ๆ ฝ่ายไม่ว่าจะเป็นครู ครอบครัวยุติธรรมมีส่วนช่วยเหลือในการสนับสนุนให้ผู้เรียนทำกิจกรรมให้สำเร็จขึ้น

6. ครอบครัวยุติธรรมความก้าวหน้าของผู้เรียน ในขั้นตอนนี้ครอบครัวยุติธรรมจำเป็นต้องรายงานความก้าวหน้าของผู้เรียนต่อคณะกรรมการจัดทำแผนเปลี่ยนผ่านความก้าวหน้าที่สามารถวัดได้ ผลสำเร็จจากงานของผู้เรียนที่สามารถสังเกตและวัดได้ว่าผู้เรียนมีวิธีการอย่างไร อาจจะใช้เครื่องมือในการประเมินหรือค่าตัวเลขทางสถิติ

7. รายงานความก้าวหน้า ในขั้นตอนนี้จะเป็นขั้นตอนสุดท้ายในการที่จะสังเคราะห์ผู้เรียนหลังจากทำงานหรือลงมือทำกิจกรรมที่เข้าร่วมรายงานความก้าวหน้าให้ครอบครัวของผู้เรียนทราบ โดยอาจเป็นการสรุปเอกสารข้อมูลทั้งหมดอย่างคร่าว ๆ และแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลที่ผ่านกระบวนการเปลี่ยนผ่านเป็นอันเสร็จสิ้นกระบวนการ

สุจิตพร สีฟัน, (2550: 120–122) ได้กำหนดกระบวนการให้บริการในระยะเชื่อมต่อเฉพาะบุคคล 8 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การพบปะแนะนำตัวผู้ให้บริการ

การให้บริการในระยะเชื่อมต่อ ผู้ให้บริการอาจจะเป็นบุคลากรผู้ให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มใหม่ ซึ่งจำเป็นต้องแจ้งให้พ่อแม่ผู้ปกครองทราบถึงบทบาทใหม่ที่กำลังจะเกิดขึ้นก่อนที่ผู้เรียนจะเข้าสู่ระบบโรงเรียนในปีการศึกษาที่จะถึง แต่ถ้าในกรณีที่ผู้ให้บริการในระยะเชื่อมต่อเป็นผู้ให้บริการเฉพาะที่มีได้เป็นผู้ให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มเดิม นอกจากการแจ้งบทบาทหน้าที่การให้บริการให้พ่อแม่ ผู้ปกครองได้รับทราบแล้ว ยังต้องสร้างสัมพันธภาพอันดีให้เกิดขึ้นอีกด้วย เพื่อให้เกิดความสบายใจและผ่อนคลายในการทำงานร่วมกัน

ขั้นตอนที่ 2 การชี้แจงตารางกิจกรรมการให้บริการในระยะเชื่อมต่อ

การชี้แจงตารางกิจกรรมการให้บริการในระยะเชื่อมต่อ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ปกครองได้รับทราบว่าพ่อแม่ ผู้ปกครองและผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษจะได้รับบริการเมื่อใด และอย่างไรซึ่งการชี้แจงตารางกิจกรรมการให้บริการอาจจะทำขึ้นพร้อมกับขั้นตอนที่ 1 ของการพบปะแนะนำตัวผู้ให้บริการก็ได้หรือสามารถแจ้งหลังจากเกิดความคุ้นเคยกันพอสมควร ระหว่างผู้ให้บริการกับผู้ปกครองก็ได้

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาข้อมูลเบื้องต้นของโรงเรียนที่ผู้เรียนจะเข้ารับการศึกษา

ในการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นของโรงเรียนที่ผู้เรียนจะเข้ารับการศึกษาจะเป็นการศึกษาหาข้อมูลทั้งจากทางด้านผู้ปกครองของผู้เรียนและการเข้าเยี่ยมชมโรงเรียนโดยตรง สำหรับการศึกษหาข้อมูลจากทางด้านผู้ปกครองจึงต้องการนำผู้เรียนเข้ารับการศึกษา หลังจากนั้นผู้ให้บริการจึงเข้าเยี่ยมชมโรงเรียน เพื่อพบปะพูดคุยกับครูหรือบุคลากรที่เกี่ยวข้องของโรงเรียนเพื่อสอบถามข้อมูลเบื้องต้นของโรงเรียน และการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

ขั้นตอนที่ 4 การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียนและครอบครัว

การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียนและครอบครัว เป็นข้อมูลที่ผู้ให้บริการต้องทำการบันทึกลงในแบบการให้บริการในระยะเชื่อมต่อเฉพาะบุคคล ประกอบด้วย รูปผู้เรียน ชื่อผู้เรียน วัน-เดือน-ปี-เกิด ศาสนา ชื่อผู้ปกครองและความสัมพันธ์กับผู้เรียน ภาษาที่ใช้สื่อสารกับผู้เรียน ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะความต้องการพิเศษที่ผู้เรียนได้รับการวินิจฉัย ความกังวลและความกลัวของผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ สิ่งที่ผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษชอบและไม่ชอบ ความสามารถ และความสนใจของผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ลักษณะพฤติกรรมที่เป็นปัญหา สถานการณ์ที่ทำให้เกิดความเครียดหรือคับข้องใจ สถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของครอบครัว และการใช้ภาษาในครอบครัว เป้าหมายทางการศึกษาของผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษตามความคาดหวังของครอบครัว ข้อเสนอแนะทั่วไปสำหรับผู้ทำงานร่วมกับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เรื่องยาและการใช้ตามแพทย์สั่ง เช่น ยารักษาอาการหรือพฤติกรรม และการควบคุมอาหารของผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ซึ่งข้อมูลในส่วนนี้นอกจากจะช่วยให้ผู้ให้บริการทราบพื้นฐานความต้องการของผู้เรียนและครอบครัวแล้ว ยังเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลจากผู้ให้บริการสู่ พ่อ-แม่ ผู้ปกครองได้รับทราบสภาพความต้องการ และข้อจำกัดที่มีอยู่ของผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษประเภทนั้น ๆ นอกจากนี้ ข้อมูลเหล่านี้ยังจะเป็นข้อมูลที่จะถูกส่งต่อไปยังครูผู้สอนของผู้เรียนในระบบโรงเรียนต่อไป เพื่อให้มีความเข้าใจ และรับรู้ถึงข้อจำกัดที่ผู้เรียนมีอยู่

ขั้นตอนที่ 5 การวางแผนการให้บริการในระยะเชื่อมต่อกับผู้ปกครอง

การวางแผนการให้บริการในระยะเชื่อมต่อนี้ จะเป็นการวางแผนร่วมกันระหว่างผู้ให้บริการกับพ่อ-แม่ผู้ปกครอง ประกอบด้วยส่วนปัญหา และเป้าหมาย เพื่อให้รับทราบสิ่งที่ผู้ปกครองกังวลในการเข้าสู่ระบบโรงเรียนของผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ สิ่งที่ผู้ให้บริการวางแผนเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้เรียนซึ่งตามกรอบการศึกษาครั้งนี้ จะเตรียมความพร้อมผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในด้านบุคคล ด้านปฏิสัมพันธ์ และด้านสภาพแวดล้อม รวมทั้งการระบุเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นของปัญหาและการเตรียมความพร้อมที่จะได้รับ นอกจากนี้ยังประกอบด้วยส่วนแผนการให้บริการในระยะเปลี่ยนผ่าน เพื่อให้ทราบถึงวันที่ให้บริการและระยะเวลาในการให้บริการตามแผน การให้บริการในระยะเปลี่ยนผ่านนั้น ซึ่งในขั้นตอนนี้ พ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้ให้บริการจะลงลายมือชื่อเพื่อรับทราบการวางแผนเป้าหมายในการให้บริการตามแผนการให้บริการในระยะเชื่อมต่อที่กำหนดร่วมกัน

ขั้นตอนที่ 6 การเตรียมความพร้อมในระยะเชื่อมต่อ

การเตรียมความพร้อมในระยะเชื่อมต่อ เป็นการเตรียมความพร้อมผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ก่อนเข้าสู่ระบบโรงเรียนตามการวางแผนการให้บริการในระยะเปลี่ยนผ่านที่ผู้ให้บริการและพ่อแม่ผู้ปกครองได้วางไว้ร่วมกัน ซึ่งในการศึกษานี้การเตรียมความพร้อมจะอยู่ภายใต้กรอบการเตรียมความพร้อมผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ด้านบุคลิกภาพ ด้านปฏิสัมพันธ์ และด้านสภาพแวดล้อม สำหรับในด้านบุคลิกภาพ ประกอบด้วย การรับรู้ด้านร่างกายและอวัยวะ การรับรู้เพศ การรับรู้ชื่อ การรับรู้อายุ และการรับรู้อารมณ์ในด้านปฏิสัมพันธ์ประกอบด้วย การส่งเสริมการสร้างสัมพันธภาพ และการตอบรับสัมพันธภาพจากการทักทายครู ทักทายเพื่อน และเล่นกับเพื่อน ส่วนในด้านสภาพแวดล้อม ประกอบด้วย การรับรู้สถานที่ในโรงเรียน การรับรู้อุปกรณ์การเรียน การรับรู้กิจกรรมการไปโรงเรียน และการเข้าเยี่ยมโรงเรียน ซึ่งกระบวนการในการให้บริการของผู้ให้บริการและพ่อแม่ผู้ปกครองที่ต้องมีส่วนร่วมในแผนการให้บริการในระยะเปลี่ยนผ่านจะดำเนินไปพร้อมกับแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) ประกอบด้วย 7 ขั้นตอนดังนี้

- 6.1 การรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน ของผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ
- 6.2 การคัดแยกคัดกรองประเภทความพิการที่ชัดเจนและเป็นปัจจุบัน
- 6.3 ประเมินความสามารถพื้นฐานในปัจจุบัน เพื่อวิเคราะห์ผู้เรียน
- 6.4 จัดทำแผนการเปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคล (ITP)
- 6.5 ให้บริการด้วยกิจกรรมที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล IEP/การเขียนแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP)
- 6.6 ประเมินความก้าวหน้าตามที่กำหนดไว้แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล IEP/การเขียนแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP)
- 6.7 นิเทศ ติดตาม ส่งต่อ

ขั้นตอนที่ 7 สรุปรายงานผล และการส่งต่อข้อมูล

หลังจากการให้บริการเตรียมความพร้อมในระยะเปลี่ยนผ่านแล้ว ผู้ปกครองของผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษได้รับการรายงานผลการให้บริการ และข้อมูลการให้บริการนี้จะถูกส่งมอบให้แก่ฝ่ายวิชาการของศูนย์การศึกษาพิเศษ เพื่อรวบรวมกับข้อมูลในการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มแล้วทำการส่งต่อข้อมูลในการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มแล้ว ทำการส่งต่อข้อมูลให้แก่ครูผู้ทำหน้าที่รับผิดชอบดูแลผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในระบบโรงเรียนต่อไป

ขั้นตอนที่ 8 การติดตามประเมินผล

ในวันเปิดภาคเรียน และเมื่อผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษเข้าสู่ระบบโรงเรียนเป็นระยะ 1 เดือน ผู้ให้บริการเดิมได้มีการเข้าเยี่ยมผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนและพบปะพูดคุยกับครูประจำชั้นของผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เพื่อให้ทราบถึงพัฒนาการและการแสดงออกของพฤติกรรมของผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษขณะที่อยู่โรงเรียน ความพึงพอใจ

ของครูต่อพัฒนาการและการแสดงออกของพฤติกรรมของผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ รวมทั้งปัญหาและข้อเสนอแนะในการให้บริการแก่ผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษก่อนนำผู้เรียนเข้าสู่ระบบโรงเรียน

กรรวิการ์ หงส์งาม, (2557: 189-191) ได้กล่าวไว้ว่า กระบวนการดำเนินงานเปลี่ยนผ่านสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษระดับมัธยม ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การประเมินเบื้องต้น เป็นการประเมินนักเรียนแบบเข้มข้น โดยการจัดทำ SWOT ของนักเรียนเพื่อหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และการให้ความช่วยเหลือ โดยข้อมูลที่หลากหลายใช้แบบวัดความถนัด แบบสังเกต การสัมภาษณ์ และการทดสอบจากนักสหวิชาชีพ

1.1 ผู้ทำการประเมินเตรียมแบบประเมิน

1.2 เตรียมสถานที่ประเมิน

1.3 นัดนักเรียน และผู้ปกครอง

1.4 ทำการประเมิน

1.5 วิเคราะห์ผลการประเมิน

1.6 แจ้งผลการประเมินแก่นักเรียน และผู้ปกครอง

1.7 พบครูแนะแนว

1.8 เก็บข้อมูล

1.9 นัดบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดทำแผนการเปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคล การจัดทำแผนการเปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคล (ITP) เป็นการจัดทำแผนอยู่บนพื้นฐาน 3 ประการ คือ

1.9.1 ความพอเพียงในที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมที่มีคุณภาพเหมาะสมกับความต้องการจำเป็นเฉพาะบุคคล

1.9.2 ความพอเพียงในสังคม เครือข่าย และการให้มีปฏิสัมพันธ์

1.9.3 ความพอเพียงในการได้รับการจ้างงาน

2. จัดทำแผนการเปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคล (ITP) โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

2.1 ทบทวนแผนการเปลี่ยนผ่าน และลงนามร่วมกัน

2.2 จัดทำแผนปฏิบัติการทั้งระยะสั้น และระยะยาว

3. การติดต่อประสานงานบุคคล เป็นการติดต่อประสานงานกับทั้งบุคคล องค์กร หรือหน่วยงานจากภายในและภายนอกสถานศึกษา

3.1 ประชุมทีมงานกำหนดเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง

3.2 โทรศัพท์ติดต่อเบื้องต้น

3.3 ทำจดหมายขอความร่วมมือ และชี้แจงจุดประสงค์ ขั้นตอนดำเนินงาน

3.4 ใช้อำนวยให้การติดต่อพบปะกันระหว่างนักเรียน และผู้ปกครองกับหน่วยงานหรือเครือข่ายที่นักเรียนจะเปลี่ยนผ่านไป

4. การให้บริการตามแผนการเปลี่ยนผ่าน เป็นการดำเนินการตามแผนปฏิบัติงาน โดยมีขั้นตอน ดังนี้

4.1 การเตรียมตัวนักเรียน เช่น การให้ความรู้ การจัดอบรมในด้านทักษะชีวิต ทักษะการเดินทาง ทักษะการสื่อสาร ทักษะการทำงาน เป็นต้น

4.2 การฝึกหัดนักเรียน โดยใช้สถานการณ์จำลอง

4.3 การฝึกหัดนักเรียน โดยใช้สถานการณ์จริง

5. การนิเทศและติดตามผล เป็นการนิเทศการดำเนินงาน การเปลี่ยนผ่านของนักเรียนตามแผนปฏิบัติงาน

5.1 เตรียมเอกสารการนิเทศ และการประเมินผล เช่น แบบประเมิน แบบสังเกตการณ์ทำงานของนักเรียน

5.2 แจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องได้ทราบถึงวันเวลาในการนิเทศและติดตามผล

5.3 ปฏิบัติการนิเทศและติดตามผล โดยการนิเทศเป็นการให้คำแนะนำ การให้แรงเสริม และการสนับสนุน การปฏิบัติงานของนักเรียน การติดตามผลเป็นการตรวจสอบความก้าวหน้าในด้านการปฏิบัติงานตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ โดยใช้วิธีการประเมินจากสภาพจริง

5.4 บันทึกการนิเทศและติดตามผล

5.5 รายงานผลการนิเทศและติดตามผลการดำเนินงานของนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบ

จะเห็นได้ว่า รูปแบบการเปลี่ยนผ่านที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในทุกช่วงวัย ประกอบด้วย 1) การเตรียมความพร้อมจากบ้านสู่ศูนย์การศึกษาพิเศษ 2) การการให้บริการเปลี่ยนผ่านจากศูนย์การศึกษาพิเศษสู่สถานศึกษา 3) การให้บริการเปลี่ยนผ่านจากระดับประถมศึกษาสู่ระดับมัธยมศึกษา 4) การให้บริการเปลี่ยนผ่านจากระดับมัธยมศึกษาสู่ระดับอาชีวศึกษาหรืออุดมศึกษา 5) การให้บริการเปลี่ยนผ่านจากสถานศึกษาสู่การมีอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจ และศักยภาพของผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นเฉพาะบุคคล และการให้บริการเปลี่ยนผ่านสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ มี 9 ขั้นตอน ที่สำคัญ คือ 1) วางแผนการเปลี่ยนผ่าน 2) การเก็บรวบรวมข้อมูล 3) การเยี่ยมชมสถานศึกษาแห่งใหม่ 4) การประเมินความสามารถก่อนจัดทำแผนการเปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคล 5) การจัดทำแผนการเปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคล/แผนการให้บริการช่วงเปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคล 6) การจัดกิจกรรมที่เหมาะสม 7) การนิเทศ ติดตาม และประเมินผล ก่อนการส่งต่อ 8) การส่งต่อ 9) รายงานการติดตามหลังการส่งต่อ

บทที่ 5

การดำเนินการเปลี่ยนผ่านสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ จากศูนย์การศึกษาพิเศษสู่ระบบการศึกษา

การเปลี่ยนผ่านสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของผู้บริหารครู ผู้ปกครอง ศูนย์การศึกษาพิเศษ และสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องร่วมกันวางแผนเกี่ยวกับอนาคตของผู้เรียนตามความต้องการจำเป็นพิเศษ ความถนัดความสนใจของผู้เรียนที่เป็นรายบุคคล กระบวนการเปลี่ยนผ่านสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ จากศูนย์การศึกษาพิเศษสู่ระบบการศึกษามี 4 ระยะ ได้แก่ การเตรียมการ การดำเนินการ การตรวจสอบและการทบทวน รายงานการติดตามหลังการส่งต่อและมีขั้นตอนสำคัญ 9 ขั้นตอน ดังนี้

ระยะที่ 1 การเตรียมการ ประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 1 การวางแผนการเปลี่ยนผ่าน

ระยะที่ 2 การดำเนินการ ประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 การเยี่ยมชมสถานศึกษาใหม่

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินความสามารถก่อนจัดทำแผนการเปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคล

ขั้นตอนที่ 5 การจัดทำแผนการเปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคล (Individualized Transition Plan :ITP)/ แผนการให้บริการช่วงเปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคล (Individualized Transition Service Plan :ITSP)

ขั้นตอนที่ 6 การจัดกิจกรรมที่เหมาะสม

ระยะที่ 3 การตรวจสอบ ประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 7 การนิเทศ ติดตาม และประเมินผล

ขั้นตอนที่ 8 การส่งต่อ

ระยะที่ 4 การทบทวน รายงานการติดตามหลังการส่งต่อ ประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 9 รายงานการติดตามหลังการส่งต่อ

รายละเอียดในการดำเนินการเปลี่ยนผ่านสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ จากศูนย์การศึกษาพิเศษสู่ระบบการศึกษา มีดังนี้

ระยะที่ 1 การเตรียมการ

ขั้นตอนที่ 1 การวางแผนการเปลี่ยนผ่าน

เป็นการจัดทำเครื่องมือในการจัดเก็บข้อมูลผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ข้อมูลสถานศึกษาแห่งใหม่ จัดทำเกณฑ์ในการพิจารณาเข้าร่วมโครงการ และมีการวางแผนเกี่ยวกับการประสานงานในการทำงานเป็นทีม เพื่อแจ้งความรับผิดชอบให้แก่ฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ

ซึ่งตำแหน่งผู้ประสานงานนี้อาจหมุนเวียนสับเปลี่ยนกันภายในสมาชิกของทีมได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะความต้องการจำเป็นพิเศษของผู้เรียนและครอบครัว สำหรับความรับผิดชอบของผู้ประสานงานในการเปลี่ยนผ่านคือ จะต้องทราบกระบวนการของการให้บริการในระยะเปลี่ยนผ่าน เข้าไปมีส่วนร่วมทั้งในกระบวนการส่งและการรับของแต่ละระบบการให้บริการ และต้องทราบแหล่งทรัพยากรการจัดชั้นเรียน และทางเลือกของบริการที่มีในชุมชน มีการเตรียมความพร้อมการวางแผนเกี่ยวกับประชุมทีมงานกำหนดเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง โทรศัพท์ติดต่อเบื้องต้น ทำจดหมายขอความร่วมมือและชี้แจงจุดประสงค์ ขั้นตอนดำเนินงาน เอื้ออำนวยให้การติดต่อพบปะกันระหว่างผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ และผู้ปกครองกับหน่วยงานหรือเครือข่าย การวางแผนเกี่ยวกับการติดต่อประสานงานบุคคล เป็นการติดต่อประสานงานบุคคล องค์กร หรือหน่วยงาน จากภายในและภายนอกสถานศึกษา

ระยะที่ 2 การดำเนินการ

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ จากการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มจากแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลหรือแผนการให้บริการเฉพาะครอบครัว และข้อมูลสถานศึกษา โดยมีการดำเนินการดังนี้

2.1 ครูประจำชั้นนำผลการพัฒนาผู้เรียน และรายชื่อผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษที่ผ่านการประเมินเข้าร่วมประชุมพิจารณา

2.2 ประชุมคัดเลือกผู้เรียนเข้าร่วมโครงการ คณะทำงานเปลี่ยนผ่านแนะนำตัวชี้แจงวัตถุประสงค์โครงการ กระบวนการดำเนินงาน เกณฑ์การรับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษของสถานศึกษาใหม่

2.3 ผู้ปกครองแจ้งความจำนงสมัครเข้าร่วมโครงการ เลือกสถานศึกษาตามความสนใจ

2.4 ที่ประชุมร่วมกันพิจารณาความเหมาะสม ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนดและความเป็นไปได้ในการเข้าเรียนในสถานศึกษาแห่งใหม่

2.5 ที่ประชุมร่วมกันกำหนดปฏิทิน ตารางเยี่ยมชมสถานศึกษาใหม่

2.6 คณะดำเนินงานทำหนังสือขออนุญาตผู้บริหารศูนย์ การศึกษาพิเศษ และขอความอนุเคราะห์ผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อขอเข้าเยี่ยมชมสถานศึกษาแห่งใหม่

การเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียนและครอบครัว เป็นข้อมูลที่ผู้ให้บริการต้องทำการบันทึกลงในแบบการให้บริการเปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคล ประกอบด้วย รูปผู้เรียน ชื่อผู้เรียน วัน-เดือน-ปี-เกิด ศาสนา ชื่อผู้ปกครองและความสัมพันธ์กับผู้เรียน ภาษาที่ใช้สื่อสารกับผู้เรียน ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะความต้องการพิเศษที่ผู้เรียนได้รับการวินิจฉัย ความกังวลและความกลัวของผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ สิ่งที่ผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษชอบและไม่ชอบ

ความสามารถและความสนใจของผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ลักษณะพฤติกรรมที่เป็นปัญหา สถานการณ์ที่ทำให้เกิดความเครียดหรือคับข้องใจ สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของครอบครัว และการใช้ภาษาในครอบครัว เป้าหมายทางการศึกษาของผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษตามความคาดหวัง ของครอบครัว ข้อเสนอแนะทั่วไปสำหรับผู้ทำงานร่วมกับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เรื่องยาและการใช้ตามแพทย์สั่ง เช่น ยารักษาอาการหรือพฤติกรรม และการควบคุมอาหารของผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ซึ่งข้อมูลในส่วนนี้นอกจากจะช่วยให้ผู้ให้บริการทราบพื้นฐานความต้องการของผู้เรียนและครอบครัวแล้ว ยังเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลจากผู้ให้บริการสู่ พ่อ-แม่ ผู้ปกครองได้รับทราบสภาพความต้องการ และข้อจำกัดที่มีอยู่ของผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษประเภทนั้น ๆ นอกจากนี้ข้อมูลเหล่านี้ยังจะเป็นข้อมูลที่จะถูกส่งต่อไปยังครูผู้สอนของผู้เรียนในระบบการศึกษาต่อไป เพื่อให้มีความเข้าใจ และรับรู้ถึงข้อจำกัดที่ผู้เรียนมีอยู่

ขั้นตอนที่ 3 การเยี่ยมชมสถานศึกษาใหม่

มีการดำเนินการดังต่อไปนี้

3.1 คณะดำเนินงานของศูนย์การศึกษาพิเศษ นำผู้ปกครอง และผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เข้าพบผู้บริหารสถานศึกษาใหม่ เพื่อนำเสนอวัตถุประสงค์/เป้าหมายของโครงการ และขอเกณฑ์การรับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษเข้าเรียน

3.2 คณะดำเนินงานของศูนย์การศึกษาพิเศษ ผู้ปกครอง และผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เข้าชมกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษา สภาพแวดล้อม และแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ในสถานศึกษาใหม่

3.3 คณะดำเนินงานของศูนย์การศึกษาพิเศษ ขอรายชื่อ ครูผู้ประสานงาน ครูผู้รับผิดชอบ เพื่อนำมาแต่งตั้งเป็นคณะทำงานเปลี่ยนผ่าน ซึ่งประกอบด้วย ผู้ปกครอง ผู้บริหาร ครูประจำชั้น ครูผู้ประสานงานของสถานศึกษาใหม่ และของศูนย์การศึกษาพิเศษ

คณะทำงานเปลี่ยนผ่าน ควรทำความเข้าใจกับระบบการให้บริการใหม่ที่จะส่งผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษเข้าเรียน ทั้งด้านวิชาการ ด้านสังคม และสภาพแวดล้อม ได้แก่ การจัดชั้นเรียน ตารางการเรียน ขอบเขตของกิจกรรม รูปแบบการสอนและเจตคติของครู รวมทั้งมีการประชุมพูดคุยระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องจากระบบการให้บริการเดิมและระบบการให้บริการใหม่ โดยเฉพาะผู้บริหารของระบบการให้บริการใหม่ ถ้าเข้าร่วมในการประชุมจะเกิดประโยชน์อย่างมาก เนื่องจากเป็นผู้สามารถอธิบายการจัดบริการที่มีอยู่ของสถานศึกษาได้ดีที่สุด ในระหว่างการเยี่ยมชมระบบการให้บริการใหม่นี้ ผู้ทำหน้าที่ประสานงานจะต้องมีการจดบันทึกรายละเอียดต่าง ๆ ไว้ด้วยโดยเฉพาะความเหมือนและความต่างระหว่างสองระบบ ในด้านสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนพฤติกรรม และปฏิสัมพันธ์ในห้องเรียนของครูและผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ รวมถึงกิจกรรมในห้องเรียน ซึ่งความต่างที่พบนั้นก็คือปัญหาหรือสิ่งที่จะต้องเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้เรียนในระยะเชื่อมต่อนั่นเอง

การเยี่ยมชมสถานศึกษาใหม่ จะต้องมีการวางแผนไว้ล่วงหน้า โดยก่อนการเยี่ยมชมอาจให้ผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ได้ดูรูปของสถานที่ใหม่ว่าเป็นอย่างไรก่อนก็ได้ ในการเยี่ยมชมนี้ ควรจะให้ผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษและครอบครัวได้เห็นอาคารเรียน เวลาในการเข้าชั้นเรียน และเวลาในการเล่นสนาม ซึ่งจะเป็นการดีอย่างมากถ้าครูของระบบสถานศึกษาใหม่จะให้เวลากับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ และครอบครัวในการพบปะพูดคุยในการมาเยี่ยมชมครั้งนี้ การมาเยี่ยมชมแบบไม่เป็นทางการนี้ จะทำให้ผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษและครอบครัว มีประสบการณ์เกี่ยวกับสถานศึกษาใหม่และไม่เกิดความวิตกกังวลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น

หลังจากการเยี่ยมชมสถานศึกษาใหม่ จะต้องมีการประชุมและอภิปรายเกี่ยวกับข้อมูลที่ได้รับจากการเยี่ยมชม โดยเน้นการพิจารณาระหว่างความแตกต่างของสองระบบ โดยพิจารณาเกี่ยวกับ

1. ทีมผู้สอน ได้แก่ จำนวนครูผู้สอน ผู้ช่วยครูและจำนวนอาสาสมัครในห้องเรียน จำนวนผู้เรียนในห้องเรียน และอัตราส่วนของจำนวนบุคลากรกับจำนวนผู้เรียน

2. ลักษณะการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพทั่วไป ประกอบด้วย รูปแบบการจัดกิจกรรมกลุ่ม การจัดโต๊ะในห้องเรียน การแบ่งแยกพื้นที่การเรียนกับการเล่นอย่างชัดเจนตำแหน่งของห้องน้ำและห้องอาหาร ฯลฯ

3. ตารางกิจกรรมประจำวัน โดยพิจารณาสัดส่วนของการเรียนกับการทำกิจกรรมว่ามีความแตกต่างและเหมาะสมหรือไม่ ระยะเวลาในการทำกิจกรรมนานเท่าใด เป็นกิจกรรมกลุ่มใหญ่หรือกลุ่มเล็ก กิจกรรมฝึกกล้ามเนื้อใหญ่และกิจกรรมเตรียมความพร้อมทางวิชาการ และฝึกกล้ามเนื้อเล็กมีหรือไม่ และจัดในช่วงใด กิจกรรมการเล่นตามอิสระมีขอบเขตเพียงใด การเปลี่ยนตารางกิจกรรมประจำวันมีความบ่อยเพียงใด ฯลฯ

4. พฤติกรรม เป็นการสังเกตว่าผู้เรียนสามารถทำงานหรือเล่นในกลุ่มที่ไม่มีผู้ใหญ่อยู่ได้หรือไม่ ถ้าภายในห้องเรียนมีศูนย์การเรียนรู้ ผู้เรียนจะเลือกกิจกรรมการเรียนรู้ที่สนใจด้วยตนเองหรือจำเป็นต้องให้ครูเป็นผู้บอกให้ผู้เรียนทำกิจกรรมนั้น รวมทั้งผู้เรียนสามารถแสดงพฤติกรรมทางสังคมขณะทำงานและขณะทำงานเสร็จอย่างเหมาะสมหรือไม่

5. ทักษะการช่วยเหลือตนเองอะไรที่ผู้เรียนทำได้ดีที่สุด และอยู่ในระดับใด

6. การเตรียมความพร้อมทางวิชาการ สามารถพิจารณาได้จากการเรียนรู้ในการเข้ากิจกรรมของผู้เรียน การเขียนบนกระดาน การทำงานในใบงาน การตอบสนองต่อคำถามและลักษณะคำตอบของผู้เรียน ซึ่งการเตรียมความพร้อมทางวิชาการ จะต้องให้สอดคล้องกับทักษะที่ต้องการของระบบการให้บริการปลายทาง

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินความสามารถก่อนจัดทำแผนการเปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคล

เป็นการดำเนินการนำข้อมูลกิจกรรมประจำวัน ข้อมูลสภาพแวดล้อม ข้อมูลสื่อ อุปกรณ์จากสถานศึกษาแห่งใหม่ มาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อกำหนดเป้าหมายจัดทำแผนการเปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคล

และสรุปผลความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในการเข้าเรียน การประเมินเบื้องต้น เป็นการประเมินผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษแบบเข้มข้น โดยการวิเคราะห์ เพื่อหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และการให้ความช่วยเหลือ ใช้เครื่องมือที่หลากหลาย ใช้แบบวัด ความถนัด แบบสังเกต การสัมภาษณ์ และการทดสอบ จากนักสหวิชาชีพโดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

- 4.1 ผู้ทำการประเมินเตรียมแบบประเมิน
- 4.2 เตรียมสถานที่ประเมิน
- 4.3 นัดหมายผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษและผู้ปกครอง
- 4.4 ประเมินความสามารถก่อนจัดทำแผนการเปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคล
- 4.5 วิเคราะห์ผลการประเมินความสามารถก่อนจัดทำแผนการเปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคล
- 4.6 แจ้งผลการประเมินความสามารถก่อนจัดทำแผนการเปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคลแก่ผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษและผู้ปกครอง
- 4.7 คณะทำงานจัดทำแผนการเปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคล
  - ข้อควรคำนึงในการประเมินความสามารถก่อนจัดทำแผนการเปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคล
  - 1) ประเมินความสามารถจากสภาพจริงหรือสถานการณ์จำลอง
  - 2) ควรให้เวลาผู้เรียนได้แสดงศักยภาพตามความเหมาะสม
  - 3) ไม่ควรมีการช่วยเหลือนอกจากการออกคำสั่งซ้ำเท่านั้น

ขั้นตอนที่ 5 การจัดทำแผนการเปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคล (Individualized Transition Plan :ITP) / แผนการให้บริการช่วงเปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคล (Individualized Transition Service Plan :ITSP)

เป็นการวางแผนอนาคตของผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ กำหนดเป้าหมาย สื่อ อุปกรณ์ สถานที่ กิจกรรม ระยะเวลาที่ชัดเจนโดยการมีส่วนร่วมของทุกส่วนที่เกี่ยวข้อง คณะทำงาน การเปลี่ยนผ่าน ได้แก่ ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องของศูนย์การศึกษาพิเศษและสถานศึกษาใหม่

5.1 การจัดทำแผนการเปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคล (ITP) หมายถึง การนำผลการวิเคราะห์ผู้เรียนและสถานศึกษาใหม่มากำหนดเป็นแนวทางการเปลี่ยนผ่าน เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนการส่งต่อเข้าสู่ระบบการศึกษา โดยมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

- 5.1.1 การกำหนดแนวทางการวางแผนการเปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคล
  - 1) เป้าหมายการเปลี่ยนผ่าน ระยะ 6 เดือน - 1 ปี
  - 2) จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
  - 3) เกณฑ์/วิธีการประเมิน
  - 4) สื่อสิ่งอำนวยความสะดวก

5.1.2 คณะกรรมการจัดทำแผนการเปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคล

5.2 การจัดทำแผนให้บริการช่วงเปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคล (ITSP) หมายถึง การนำเอาจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมมากำหนดเป็นแผนการให้บริการช่วงเปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคล เพื่อเตรียมความพร้อมที่ศูนย์การศึกษาพิเศษและทดลองเรียนที่สถานศึกษาใหม่โดยมีองค์ประกอบ ดังนี้

- 1) จุดประสงค์
- 2) กิจกรรม
- 3) เนื้อหา
- 4) ขั้นตอนการสอน
- 5) รูปการสอน
- 6) เกณฑ์การให้คะแนน

ขั้นตอนที่ 6 การจัดกิจกรรมที่เหมาะสม

จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนให้บริการช่วงเปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคล (ITSP) ใช้สื่ออุปกรณ์ สถานที่ที่เหมาะสม กับความต้องการจำเป็นพิเศษของผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ มีการเตรียมความพร้อมผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษที่ศูนย์การศึกษาพิเศษ และสถานศึกษาใหม่

6.1 เตรียมความพร้อมที่ศูนย์การศึกษาพิเศษ จัดกิจกรรมที่เหมาะสมตามแผนการให้บริการช่วงเปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคล (ITSP) ที่ศูนย์การศึกษาพิเศษไม่ต่ำกว่า 6 เดือน โดยการปรับสภาพแวดล้อม สื่อสิ่งอำนวยความสะดวก การให้ความรู้ การจัดอบรมในด้านทักษะชีวิต ทักษะการเดินทาง ทักษะการสื่อสาร ทักษะการทำงาน หรือการใช้สถานการณ์จำลองในการจัดกิจกรรม เป็นต้น

6.2 ทดลองเรียนที่สถานศึกษาใหม่ เพื่อให้ผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษได้ฝึกประสบการณ์จริง โดยมีครูประจำชั้นสถานศึกษาใหม่ ร่วมประเมินตามแผนการเปลี่ยนผ่านของผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เป็นการฝึกหัดผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษโดยใช้สถานการณ์จริง

ระยะที่ 3 การตรวจสอบ

เป็นระยะที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ที่จะช่วยให้ผู้ดำเนินการทราบว่าบรรลุ วัตถุประสงค์ เป้าหมายที่ต้องการมากน้อยเพียงใด มีประสิทธิภาพหรือไม่ ผลจากการติดตามและประเมินผล ทำให้เห็นถึงข้อมูลความสำเร็จ จุดแข็ง จุดอ่อน และแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข การดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

ขั้นตอนที่ 7 การนิเทศ ติดตาม และประเมินผล

7.1 คณะกรรมการนิเทศงานเปลี่ยนผ่านของศูนย์การศึกษาพิเศษ ออกนิเทศ ติดตาม ผลการดำเนินงานเปลี่ยนผ่าน เพื่อให้การแนะนำ ปรีกษา ชี้แนะการจัดการเรียนการสอนในการดำเนินการเปลี่ยนผ่าน ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น

7.2 คณะกรรมการนิเทศร่วมกันพิจารณาผลการเรียนของผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

7.2.1 กรณีผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษผ่านเกณฑ์ตามแผนเปลี่ยนผ่านครูประจำชั้นเตรียมข้อมูลส่งต่อผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

7.2.2 กรณีผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษไม่ผ่านตามเกณฑ์ที่กำหนดในแผนการเปลี่ยนผ่าน คณะทำงานเปลี่ยนผ่านประชุมทบทวน ปรับปรุงแผน และดำเนินการประเมินความสามารถพื้นฐานเตรียมความพร้อมใหม่

เกณฑ์การให้คะแนน

ระดับคะแนน	ผลการประเมิน	ระดับคุณภาพ	ค่าเฉลี่ยผลการประเมิน
1	ทำไม่ได้/ไม่ยอมทำ/ไม่ตอบสนอง	ปรับปรุง	1.00 - 1.49
2	ทำได้โดยใช้การกระตุ้นเตือนทางกาย ท่าทางและวาจา	พอใช้	1.50 - 2.49
3	ทำได้โดยใช้การกระตุ้นเตือนด้วยท่าทางและวาจา	ดี	2.50 - 3.49
4	ทำได้โดยใช้การกระตุ้นเตือนด้วยวาจา	ดีมาก	3.50 - 4.49
5	ทำได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องช่วยเหลือ	ดีเยี่ยม	4.50 - 5.00

*** เกณฑ์การคิดคะแนน ผ่าน หมายถึง ทำได้ในระดับคุณภาพ 4 - 5

ไม่ผ่าน หมายถึง ทำได้ในระดับคุณภาพ 1 - 3

วิธีคิดคะแนน ให้นำผลรวมคะแนนที่ผ่านระดับ 4 กับ 5 รวมกัน แล้วหาร จำนวนข้อที่ผ่าน

7.3 การนิเทศและติดตามผล เป็นการนิเทศการดำเนินงาน การเปลี่ยนผ่านของผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษตามแผนปฏิบัติงาน ดังนี้

7.3.1 เตรียมเอกสารการนิเทศและการประเมินผล เช่น แบบประเมินแบบสังเกตการณ์ทำงานของผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

7.3.2 แจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องได้ทราบถึงวันเวลาในการนิเทศและติดตามผล

7.3.3 ปฏิบัติการนิเทศและติดตามผล โดยการนิเทศเป็นการให้คำแนะนำการให้แรงเสริม และการสนับสนุน การติดตามผลเป็นการตรวจสอบความก้าวหน้าในด้านการปฏิบัติงานตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ โดยใช้วิธีการประเมินจากสภาพจริง

7.3.4 บันทึกการนิเทศและติดตามผล

7.3.5 รายงานผลการนิเทศและติดตามผลการดำเนินงานของผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษให้ผู้ปกครองทราบ

ขั้นตอนที่ 8 การส่งต่อ

8.1 คณะดำเนินงานเปลี่ยนผ่าน นำผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษแจ้งความประสงค์สมัครเข้าเรียนสถานศึกษาแห่งใหม่

8.2 คณะดำเนินงานเปลี่ยนผ่าน นำผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษไปทดสอบสมรรถภาพ เข้าเรียนที่สถานศึกษาแห่งใหม่ และส่งต่อผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษเข้าสู่ศูนย์พัฒนาผู้เรียนเล็ก โรงเรียนเฉพาะความพิการ โรงเรียนเรียนรวม การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

ระยะที่ 4 การทบทวน รายงานการติดตามหลังการส่งต่อ
มีการดำเนินการดังต่อไปนี้

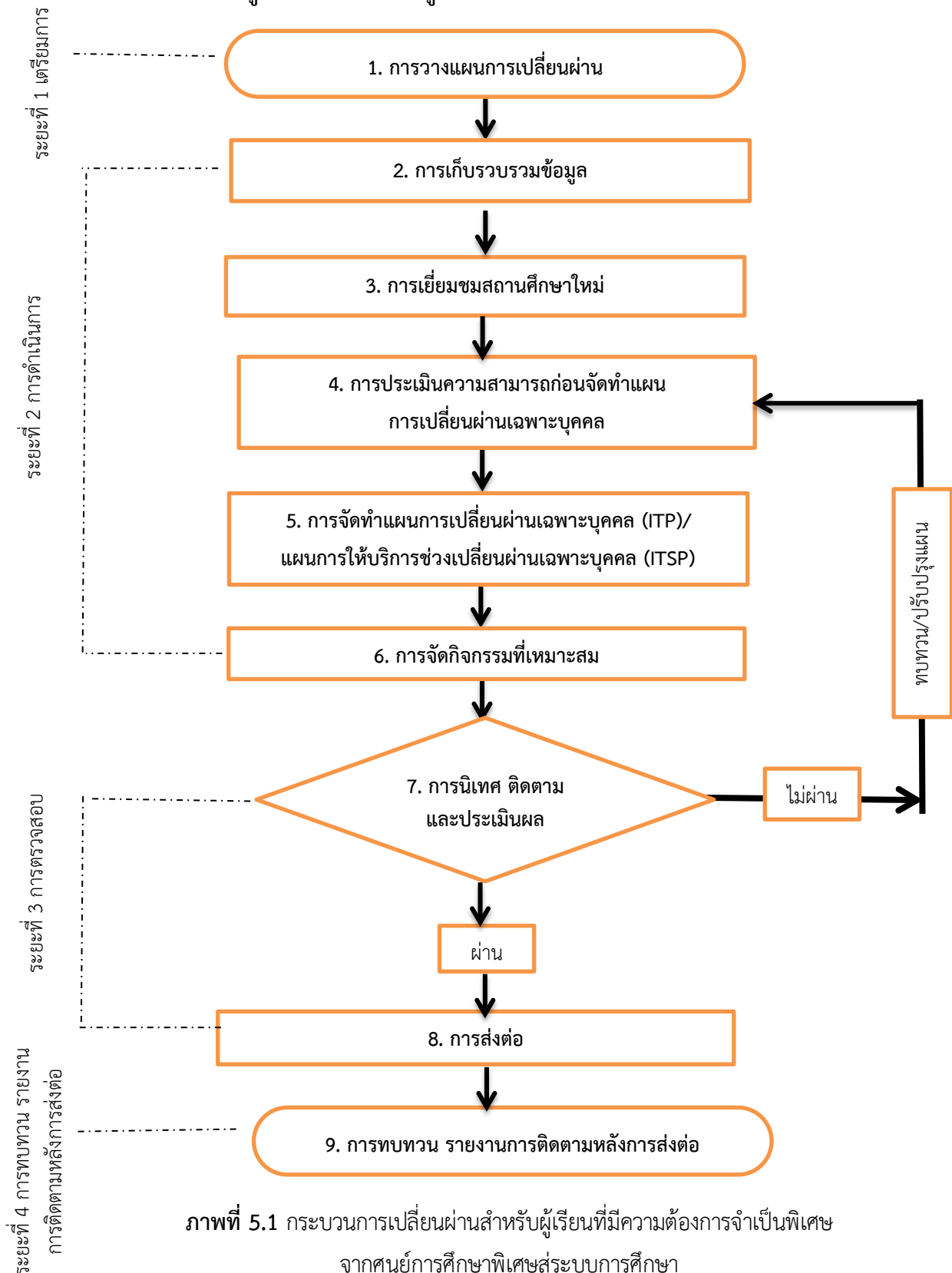
ขั้นตอนที่ 9 รายงานการติดตามหลังการส่งต่อ

คณะทำงานออกติดตามผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษหลังส่งต่อเข้าสู่สถานศึกษาใหม่ อย่างน้อย 2 เดือน โดยมีวิธีการติดตาม ดังนี้

- 9.1 กำหนดตารางปฏิทินการออกติดตาม
- 9.2 ทำหนังสือถึงผู้บริหารสถานศึกษาใหม่ เพื่อเข้าติดตามผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ
- 9.3 ออกติดตาม ตามปฏิทินที่กำหนด
- 9.4 สรุปผลการดำเนินงานและรายงานศูนย์การศึกษาพิเศษ สถานศึกษาใหม่ ผู้ปกครอง สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ในวันเปิดภาคเรียน และเมื่อผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษเข้าสู่ระบบการศึกษาเป็นระยะ 2 เดือน ผู้ให้บริการเดิมได้มีการเข้าเยี่ยมผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในสถานศึกษาและพบปะพูดคุยกับครูประจำชั้นของผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เพื่อให้ทราบถึงพัฒนาการและการแสดงออกของพฤติกรรมของผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ขณะที่อยู่ในสถานศึกษา ความพึงพอใจของครูต่อพัฒนาการและการแสดงออกของพฤติกรรมของผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ รวมทั้งปัญหา และข้อเสนอแนะในการให้บริการแก่ผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษก่อนนำผู้เรียนเข้าสู่ระบบการศึกษา

กระบวนการเปลี่ยนผ่านสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ
จากศูนย์การศึกษาพิเศษสู่ระบบการศึกษา มี 4 ระยะ 9 ขั้นตอน ดังนี้

ภาพที่ 5.1 กระบวนการเปลี่ยนผ่านสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ
จากศูนย์การศึกษาพิเศษสู่ระบบการศึกษา

สรุปได้ว่า การดำเนินการเปลี่ยนผ่านสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ จากศูนย์การศึกษาพิเศษสู่ระบบการศึกษา มี 4 ระยะ 9 ขั้นตอน ประกอบด้วย ระยะที่ 1 การเตรียมการ ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การวางแผนการเปลี่ยนผ่าน ระยะที่ 2 การดำเนินการ ได้แก่ ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูล ขั้นตอนที่ 3 การเยี่ยมชมสถานศึกษาใหม่ ขั้นตอนที่ 4 การประเมินความสามารถก่อนการจัดทำแผนการเปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคล ขั้นตอนที่ 5 การจัดทำแผนการเปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคล (ITP)/แผนการให้บริการ ช่วงเปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคล (ITSP) ขั้นตอนที่ 6 การจัดกิจกรรมที่เหมาะสม ระยะที่ 3 การตรวจสอบ ได้แก่ ขั้นตอนที่ 7 การนิเทศ ติดตาม และประเมินผล ขั้นตอนที่ 8 การส่งต่อ ระยะที่ 4 การทบทวน รายงานการติดตามหลังการส่งต่อ ได้แก่ ขั้นตอนที่ 9 รายงานการติดตามหลังการส่งต่อ

บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้อง

การแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนการเปลี่ยนผ่าน เป็นขั้นตอนที่สำคัญที่ก้าวไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายในอนาคตของผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ การเลือกบุคคลเข้ามาเป็นคณะกรรมการพิจารณาจากผู้ใกล้ชิดที่สามารถช่วยเหลือสนับสนุน ในการกำหนดเป้าหมายการวางแผนอนาคตของผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ คณะกรรมการจัดทำแผนการเปลี่ยนผ่าน อาจเป็นคณะกรรมการชุดเดียวกับคณะกรรมการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล การดำเนินการตามแผนการเปลี่ยนผ่านให้บรรลุผลสำเร็จ ประกอบด้วย ผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ผู้ปกครอง ผู้บริหาร ครู บุคลากรศูนย์การศึกษาพิเศษ และสถานศึกษาใหม่ ผู้ให้บริการที่เกี่ยวข้อง ชุมชน

บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

1. บทบาทผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

- 1.1 ให้ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง
- 1.2 ร่วมวางแผนการเปลี่ยนผ่าน
- 1.3 มีความมุ่งมั่นตั้งใจในการพัฒนาตนเองให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ระบุไว้ในแผนการเปลี่ยนผ่าน
- 1.4 ให้ความร่วมมือในการปรับแผนการเปลี่ยนผ่าน เมื่อแผนการเปลี่ยนผ่านไม่บรรลุตามเป้าหมาย

2. บทบาทผู้ปกครอง

- 2.1 ให้ข้อมูลผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ
- 2.2 ร่วมวางแผนการเปลี่ยนผ่าน
- 2.3 ให้ความร่วมมือในการพัฒนาผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษตามแผนการเปลี่ยนผ่าน

2.4 ให้ความร่วมมือในการปรับแผนการเปลี่ยนผ่าน เมื่อแผนการเปลี่ยนผ่านไม่บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

3. บทบาทศูนย์การศึกษาพิเศษ

- 3.1 กำหนดนโยบายเกี่ยวกับการจัดทำแผนการเปลี่ยนผ่านในสถานศึกษา
- 3.2 จัดเตรียมบุคลากร งบประมาณ เพื่อสนับสนุนแผนการเปลี่ยนผ่าน
- 3.3 กำหนดโครงการเปลี่ยนผ่านในแผนปฏิบัติการประจำปี
- 3.4 เขียนโครงการเปลี่ยนผ่าน
- 3.5 ศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนการเปลี่ยนผ่าน
- 3.6 รวบรวมและจัดทำข้อมูลผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เพื่อวางแผนการเปลี่ยนผ่าน
- 3.7 ดำเนินการตามกระบวนการเปลี่ยนผ่านทุกขั้นตอนอย่างเป็นระบบ
- 3.8 จัดทำข้อมูลสารสนเทศการเปลี่ยนผ่าน
- 3.9 จัดทำ คู่มือ เอกสาร ถอดบทเรียนการเปลี่ยนผ่าน
- 3.10 อบรมให้คำแนะนำและคำปรึกษา เกี่ยวกับการเปลี่ยนผ่านผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ
- 3.11 รายงานผล เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์

4. บทบาทสถานศึกษา

- 4.1 กำหนดนโยบายการรับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษเข้าเรียนร่วม
- 4.2 กำหนดเกณฑ์คุณสมบัติ และการรับสมัครอย่างชัดเจน
- 4.3 แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อดำเนินการจัดการเรียนรวม
- 4.4 ร่วมเป็นคณะดำเนินการเปลี่ยนผ่านทั้งระบบ ให้ความร่วมมือสนับสนุนการดำเนินงานตามกระบวนการเปลี่ยนผ่านร่วมกับศูนย์การศึกษาพิเศษ
- 4.5 ร่วมแสดงความคิดเห็น เสนอแนะ การดำเนินงานของกระบวนการเปลี่ยนผ่านร่วมกับศูนย์การศึกษาพิเศษ เช่น กรณีผู้เรียนไม่ผ่าน ให้คำแนะนำ ทบทวนปรับปรุงแผน

5. บทบาทผู้เกี่ยวข้องและชุมชน

- 5.1 สนับสนุนแผนการเปลี่ยนผ่านให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้
- 5.2 ร่วมประเมินผลผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ
- 5.3 ร่วมประเมินแผนการเปลี่ยนผ่าน

ปัจจัยสู่ความสำเร็จ

เพื่อให้การดำเนินงานการเปลี่ยนผ่านสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ จากศูนย์การศึกษาพิเศษสู่ระบบการศึกษา ประสบความสำเร็จสถานศึกษา ต้องมีนโยบายที่ชัดเจนและเป็นไปได้

รวมทั้งได้รับความร่วมมือจากผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องจากศูนย์การศึกษาพิเศษ ซึ่งเป็นต้นทางและสถานศึกษาที่เป็นปลายทางมีการร่วมกัน วางแผนการเปลี่ยนผ่านโดยคำนึงถึงอนาคตของผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ให้สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้ด้วยตนเองและอยู่ร่วมกับบุคคลในสังคมได้อย่างมีความสุข

การวางแผนการเปลี่ยนผ่าน เป็นกระบวนการที่ทำควบคู่ไปกับการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) โดยใช้หลักการบุคคลเป็นศูนย์กลาง (Person-Centered Approach) ซึ่งสามารถวางแผนการเปลี่ยนผ่านได้ทันทีที่เห็นว่าเหมาะสม การวางแผนการเปลี่ยนผ่าน ต้องอาศัยความร่วมมือของผู้ปกครอง ผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ บุคลากรทางการศึกษา องค์กร ชุมชน ซึ่งแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลระบุถึงแนวทางจัดการศึกษา ที่นำมาเชื่อมต่อสู่การวางแผนการเปลี่ยนผ่านได้ คณะกรรมการจะต้องร่วมกันวางแผนการบริหารการเปลี่ยนผ่าน โดยคำนึงถึงอนาคตของผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เพื่อสร้างโอกาสให้ผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตในอนาคต เป็นการเตรียมพร้อมด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคมและสติปัญญา ให้ผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ สามารถเข้าสู่สังคมและพึ่งพาตนเองได้ ดังนั้นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานเปลี่ยนผ่าน ประกอบด้วย

1. มีระบบสนับสนุนทางด้านกฎหมายและนโยบาย ศูนย์การศึกษาพิเศษและสถานศึกษามีการกำหนดนโยบายที่ชัดเจน
2. การบริหารจัดการระบบการให้บริการช่วงเปลี่ยนผ่านที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษามีการดำเนินการตามกระบวนการเปลี่ยนผ่านทุกขั้นตอนอย่างเป็นระบบ
3. การมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ผู้เกี่ยวข้อง ของศูนย์การศึกษาพิเศษและสถานศึกษามีการวางแผนร่วมกันในการกำหนดอนาคตของผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ และมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบที่จะขับเคลื่อนให้การจัดการเปลี่ยนผ่านไปสู่ความสำเร็จ
4. ทรัพยากร และงบประมาณ ด้านทรัพยากร มีการประชุม อบรมให้ความรู้กับผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องของศูนย์การศึกษาพิเศษและสถานศึกษา เพื่อให้ทราบถึงกระบวนการและวิธีการดำเนินโครงการที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ ด้านงบประมาณ มีการจัดทำโครงการเปลี่ยนผ่านเพื่อขออนุมัติงบประมาณ ให้เพียงพอกับการให้บริการเปลี่ยนผ่านผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ
5. การประสานงานอย่างมีคุณภาพ มีการติดต่อประสานงานกับผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง
6. ศูนย์การศึกษาพิเศษ มีคู่มือ และแนวทางการเปลี่ยนผ่าน เพื่อให้สถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ผู้สนใจและผู้เกี่ยวข้อง ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานเปลี่ยนผ่านผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

บทที่ 6

บทสรุป

ความสำคัญของการเปลี่ยนผ่าน

การจัดการศึกษา ประกอบด้วย การกำหนดหลักสูตร จุดมุ่งหมาย แนวนโยบาย ระบบการจัด และแนวทางในการจัดการศึกษา ดำเนินการอย่างเป็นระบบ มีกระบวนการเหมาะสม เพื่อให้การศึกษา ช่วยพัฒนาชีวิตของคนไปในแนวทางที่พึงประสงค์ การศึกษาเป็นกระบวนการสร้าง และพัฒนาประชากร ของประเทศให้มีพลัง มีความสามารถที่จะพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าอย่างมีสันติสุข การศึกษา จึงเป็นเครื่องมือพัฒนาประชากรและประเทศชาติ และการที่จะดำเนินไปได้อย่างมีคุณภาพ และประสิทธิภาพ จะต้องอาศัยกระบวนการศึกษาที่ได้รับการพัฒนาแล้ว

การจัดการศึกษาพิเศษ เป็นการศึกษาที่จัดขึ้นสำหรับบุคคลที่มีความต้องการพิเศษ ที่มีข้อจำกัด ในการรับการศึกษาในระบบปกติทั่วไป ส่งผลให้บุคคลที่มีความต้องการพิเศษขาดโอกาส หรือไม่ได้รับการ พัฒนาอย่างเหมาะสม การจัดการศึกษาพิเศษ จึงเป็นการเติมเต็มไม่ใช่การสอนล่วงหน้า การวัดผล ต้องวัดถึงเกณฑ์ที่กำหนดมาจากการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคลและเป็นการจัดการศึกษา เพื่อให้ บุคคลที่มีความต้องการพิเศษ ได้รับบริการด้วยวิธีที่หลากหลาย ยึดว่าผู้เรียนมีความแตกต่าง และจัดให้ อย่างทั่วถึงต่อเนื่อง มีการทำงานเป็นทีมโดยนักสหวิชาชีพและการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง

รูปแบบการเปลี่ยนผ่านสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

การเปลี่ยนผ่านสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อ การเชื่อมต่อทุกช่วงวัยและส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนในทุกๆด้าน โดยการมีส่วนร่วมของครอบครัว ครู และบุคลากรทางการศึกษา มีรูปแบบการดำเนินการ 5 รูปแบบ ดังนี้

1. การเตรียมความพร้อมจากบ้านสู่ศูนย์การศึกษาพิเศษ
2. การให้บริการเปลี่ยนผ่านจากศูนย์การศึกษาพิเศษสู่สถานศึกษา
3. การให้บริการเปลี่ยนผ่านจากระดับประถมศึกษาสู่ระดับมัธยมศึกษา
4. การให้บริการเปลี่ยนผ่านระดับมัธยมศึกษาสู่ระดับอาชีวศึกษาหรืออุดมศึกษา
5. การให้บริการเปลี่ยนผ่านจากสถานศึกษาสู่การมีอาชีพ

การเปลี่ยนผ่านสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ จากศูนย์การศึกษาพิเศษสู่ ระบบการศึกษา เป็นบริการที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการสร้างโอกาสให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จ ต่อการดำเนินชีวิต เป็นการเตรียมความพร้อมผู้เรียนให้สามารถเข้าสู่สังคม และพึ่งพาตนเองเปรียบเสมือน การสร้างสะพานระหว่างชีวิต ในวัยเรียนไปสู่การดำเนินชีวิตในวัยผู้ใหญ่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติ ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ซึ่งให้ความหมายของการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต คือ การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ การจัดสวัสดิการ การส่งเสริมและพิทักษ์สิทธิ การสนับสนุนให้คนพิการ

สามารถดำเนินชีวิตอิสระมีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ และมีความเสมอภาคเท่ากับบุคคลทั่วไป มีส่วนร่วมกับสังคมอย่างเต็มที่ และมีประสิทธิภาพภายใต้สภาพแวดล้อมที่คนพิการสามารถเข้าถึง และใช้ประโยชน์ได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553: 6)

การเปลี่ยนผ่านสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ จากศูนย์การศึกษาพิเศษสู่ระบบการศึกษา

การเปลี่ยนผ่านสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ศูนย์การศึกษาพิเศษ และระบบการศึกษาร่วมกันวางแผนในอนาคตของผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษตามความถนัดความสนใจ และตามความต้องการจำเป็นพิเศษของผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษแต่ละบุคคล กระบวนการเปลี่ยนผ่านสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ จากศูนย์การศึกษาพิเศษสู่ระบบการศึกษา มีการดำเนินการ 4 ระยะ 9 ขั้นตอน ประกอบด้วย ระยะที่ 1 การเตรียมการ ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การวางแผนการเปลี่ยนผ่าน ระยะที่ 2 การดำเนินการ ได้แก่ ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูล ขั้นตอนที่ 3 การเยี่ยมชมสถานศึกษาใหม่ ขั้นตอนที่ 4 การประเมินความสามารถก่อนการจัดทำแผนการเปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคล ขั้นตอนที่ 5 การจัดทำแผนการเปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคล(ITP)/แผนการให้บริการช่วงเปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคล (ITSP) ขั้นตอนที่ 6 การจัดกิจกรรมที่เหมาะสม ระยะที่ 3 การตรวจสอบ ได้แก่ ขั้นตอนที่ 7 การนิเทศ ติดตาม และประเมินผล ขั้นตอนที่ 8 การส่งต่อ ระยะที่ 4 การทบทวนรายงานการติดตามหลังการส่งต่อ ได้แก่ ขั้นตอนที่ 9 รายงานการติดตามหลังการส่งต่อ ซึ่งปัจจัยสู่ความสำเร็จของการดำเนินงานการเปลี่ยนผ่านประกอบด้วย

1. มีระบบสนับสนุนทางด้านกฎหมายและนโยบาย ศูนย์การศึกษาพิเศษและระบบโรงเรียน มีการกำหนดนโยบายที่ชัดเจน
2. การบริหารจัดการระบบการให้บริการช่วงเปลี่ยนผ่านที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา มีการดำเนินการตามกระบวนการเปลี่ยนผ่านทุกขั้นตอนอย่างเป็นระบบ
3. การมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ผู้เกี่ยวข้อง ของศูนย์การศึกษาพิเศษและระบบโรงเรียน มีการวางแผนร่วมกันในการกำหนดอนาคตของผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ และมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบที่จะขับเคลื่อนให้การจัดการเปลี่ยนผ่านไปสู่ความสำเร็จ
4. ทรัพยากร และงบประมาณ ด้านทรัพยากร มีการประชุม อบรมให้ความรู้กับผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องของศูนย์การศึกษาพิเศษและสถานศึกษาใหม่ เพื่อให้ทราบถึงกระบวนการและวิธีการดำเนินโครงการที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ ด้านงบประมาณ มีการจัดทำโครงการเปลี่ยนผ่านเพื่อขออนุมัติงบประมาณ ให้เพียงพอกับการให้บริการเปลี่ยนผ่านผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

5. การประสานงานอย่างมีคุณภาพ มีการติดต่อประสานงานกับผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง

6. ศูนย์การศึกษาพิเศษ มีคู่มือและแนวทางการเปลี่ยนผ่าน เพื่อให้สถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ผู้สนใจ และผู้เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานเปลี่ยนผ่านผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

การดำเนินงานการเปลี่ยนผ่านสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษเป็นกระบวนการเตรียมความพร้อมของผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ก่อนการเคลื่อนย้ายจากศูนย์การศึกษาพิเศษไปสู่ระบบการศึกษา เพื่อให้สอดคล้องและกลมกลืนกับกิจกรรม สภาพแวดล้อมของระบบการศึกษาใหม่ อาศัยการมีส่วนร่วมของครู ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งมีการวางแผน และจัดทำแผน การเปลี่ยนผ่านเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อเป็นหลักประกันว่าผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ได้รับการเตรียมความพร้อมในการเปลี่ยนผ่านอย่างเหมาะสม ตรงตามความต้องการจำเป็นพิเศษของแต่ละบุคคล โดยมีรูปแบบการเปลี่ยนผ่านผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประกอบด้วย 1) การเปลี่ยนผ่านจากศูนย์การศึกษาพิเศษสู่ศูนย์พัฒนาผู้เรียนเล็ก 2) การเปลี่ยนผ่านจากศูนย์การศึกษาพิเศษสู่โรงเรียนเรียนรวม 3) การเปลี่ยนผ่านจากศูนย์การศึกษาพิเศษสู่โรงเรียนเฉพาะความพิการ 4) การเปลี่ยนผ่านจากศูนย์การศึกษาพิเศษสู่การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย 5) การเปลี่ยนผ่านจากศูนย์การศึกษาพิเศษสู่การดำรงชีวิต 6) การเปลี่ยนผ่านจากศูนย์การศึกษาพิเศษสู่การฝึกอาชีพ หากไม่มีการดำเนินการเปลี่ยนผ่านผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษจะส่งผลกระทบต่อปี

1. ผลกระทบต่อผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

1.1 ผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ไม่สามารถปรับตัวอยู่ในระบบการศึกษาได้

1.2 ผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ มีความกังวล กลัว สถานศึกษาแห่งใหม่

1.3 ผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ มีความพิการมีความรุนแรงมากขึ้น

2. ผลกระทบต่อครอบครัว

2.1 ผู้ปกครองมีความกังวลใจเกี่ยวกับเป้าหมายในการจัดการศึกษาของผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

2.2 ผู้ปกครองมีภาระในการดูแลผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษเพิ่มมากขึ้น เมื่อผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษไม่สามารถอยู่ในระบบการศึกษาได้

3. ผลกระทบต่อศูนย์การศึกษาพิเศษ

3.1 ศูนย์การศึกษาพิเศษ ไม่มีเป้าหมายในการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ หลังจากการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มจากแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล หรือแผนให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัวเมื่อส่งต่อเข้าสู่ระบบการศึกษา

3.2 ศูนย์การศึกษาพิเศษ ขาดการมีส่วนร่วมกับผู้ปกครอง และระบบการศึกษา

3.3 ศูนย์การศึกษาพิเศษ ขาดการประกันคุณภาพการจัดการศึกษา

4. ผลกระทบต่อระบบการศึกษา

4.1 ระบบการศึกษา ขาดการมีส่วนร่วมในการวางแผนเตรียมความพร้อมรับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษกับศูนย์การศึกษาพิเศษ

4.2 ระบบการศึกษา ขาดแนวทางในการจัดการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

5. ผลกระทบต่อสังคม

5.1 สังคมมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

5.2 สังคมรับภาระปัญหาจากผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ที่ไม่สามารถดูแลตนเองในการดำรงชีวิต และการปรับตัว

บทสรุป

ปัจจุบันจะเห็นได้ว่า จากกฎหมายที่เกี่ยวข้องทำให้ผู้พิการได้รับความสนใจและใส่ใจมากขึ้น จากที่เคยได้รับการให้ความช่วยเหลือในลักษณะการสงเคราะห์จากหน่วยงานของรัฐและเอกชน การกำหนดนโยบายของรัฐบาล ส่งผลให้ผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ได้รับโอกาสพัฒนาศักยภาพในทุกด้าน ด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพ การศึกษา และอาชีพ ที่สอดคล้องและตรงตามความต้องการจำเป็นเฉพาะบุคคล รวมทั้งการได้รับสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก ลดข้อจำกัดของตนเอง ในการดำรงชีวิต การเรียน การร่วมกิจกรรมทางสังคม เพื่อนำไปสู่การยอมรับจากสังคม แต่เนื่องจาก ปัจจุบันประชากรมีจำนวนมากขึ้น เทคโนโลยีเจริญมากขึ้น จำนวนผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษที่ได้รับการบริการมีมากขึ้น แต่จากปัญหาเรื่องเศรษฐกิจ รายได้ต่ำ อีกทั้งในครอบครัวที่มีผู้พิการ ยิ่งทำให้ไม่มีเวลาดูแลกัน ครอบครัวไม่พร้อม ถึงแม้จะมีกฎหมายนโยบายที่ชัดเจน แต่ก็ยังไม่สามารถเข้าถึงผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษได้อย่างทั่วถึงและเป็นอุปสรรค เช่น ผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ไม่มีที่เรียน หรือถ้าเข้าโรงเรียนก็ไม่สามารถเรียนได้ ผู้ปกครองไม่พอใจ และไม่เชื่อมั่นในการสอนของครู เป็นต้น อาจเป็นปัจจัย เรื่องเจตคติ ความรู้ความเข้าใจ วัฒนธรรมประเพณี การทำงานยังขาดการประสานเครือข่ายมาทำงานร่วมกันในเรื่องของการเปลี่ยนผ่านในแต่ละช่วง หรือช่วงชั้น ในโรงเรียนซึ่งในระยะนี้ถือว่าเป็นช่วงเวลาของการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่อทั้งตัวผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง และบุคคลที่เกี่ยวข้อง จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้อง มีหน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่ในการประสานงานและเตรียมความพร้อมผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษก่อนที่จะเข้าสู่ระบบการศึกษา ตั้งแต่เริ่มต้น เพื่อให้ผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพทุกช่วงวัย สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขต่อไป

บรรณานุกรม

- กรรวิภากร หงส์งาม.(2557) การพัฒนารูปแบบการบริหารการเปลี่ยนผ่านสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ระดับมัธยมศึกษาในสถานศึกษาเฉพาะความพิการ.วิทยานิพนธ์ปริญญา ดุษฎีบัณฑิต กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน.(2553) คู่มือการจัดทำแผนเปลี่ยนผ่านสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ.กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- ณัชร ศุภสมุทร์.(2553) การพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอน โดยใช้โครงสร้างซีทสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: สถาบันราชานุกูล กรมสุขภาพจิต.
- ดนยา อินจำปา.(2560) เอกสารประกอบการเรียนการศึกษาพิเศษ.(พิมพ์ครั้งที่ 3) กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.
- “ประกาศกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เรื่อง ประเภทและหลักเกณฑ์ความพิการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2555,” ราชกิจจานุเบกษา.เล่ม 129 ตอนพิเศษ หน้า 22-23. 26 กรกฎาคม 2555.
- “ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ของคนพิการทางการศึกษา พ.ศ.2552,” ราชกิจจานุเบกษา.เล่ม 126 ตอนพิเศษ 8 ง หน้า 45 -47.8 มิถุนายน 2552.
- “พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542,สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.หมวดที่ 3 ระบบการศึกษา หน้า 5.14 สิงหาคม 2542.
- “พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ.2551,”ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 125 ตอนที่ 28 หน้า 3-4.5 กุมภาพันธ์ 2551.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล.(2551) จิตวิทยาเด็กที่มีลักษณะพิเศษ.(พิมพ์ครั้งที่ 4) กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน.
- ศศิพินต์ สุขบุญพันธ์.(2551) จิตวิทยาเด็กที่มีความต้องการพิเศษ.เชียงใหม่: หลักสูตรการศึกษาพิเศษ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง.(2558) การศึกษาในประเทศไทย..สืบค้นเมื่อ 7 กรกฎาคม 2565 .จาก <http://jirawat-2.blogspot.com/2015/11/12-14-3-15-17-3-2-4-6-3.htm>
- สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ.(2561) ชุดเอกสารศึกษาด้วยตนเอง วิชาความรู้พื้นฐานด้านการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการหรือผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เล่มที่ 14 การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลออทิสติก.กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____.(2561) ชุดเอกสารศึกษาด้วยตนเอง วิชาความรู้พื้นฐานด้านการจัด การศึกษาสำหรับคนพิการหรือผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เล่มที่ 2 หลักการพื้นฐานทางการศึกษาพิเศษ.กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

- สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ.(2561) ชุดเอกสารศึกษาด้วยตนเอง วิชาความรู้พื้นฐานด้านการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการหรือผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เล่มที่ 3 การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการหรือผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ.กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____.(2561) ชุดเอกสารศึกษาด้วยตนเอง วิชาความรู้พื้นฐานด้านการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการหรือผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เล่มที่ 7 การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น.กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____.(2561) ชุดเอกสารศึกษาด้วยตนเอง วิชาความรู้พื้นฐานด้านการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการหรือผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เล่มที่ 8 การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน.กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____.(2561) ชุดเอกสารศึกษาด้วยตนเอง วิชาความรู้พื้นฐานด้านการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการหรือผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เล่มที่ 9 การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางการสติปัญญา.กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____.(2561) ชุดเอกสารศึกษาด้วยตนเอง วิชาความรู้พื้นฐานด้านการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการหรือผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เล่มที่ 10 การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวหรือสุขภาพ.กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____.(2561) ชุดเอกสารศึกษาด้วยตนเอง วิชาความรู้พื้นฐานด้านการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการหรือผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เล่มที่ 11 การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้.กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____.(2561) ชุดเอกสารศึกษาด้วยตนเอง วิชาความรู้พื้นฐานด้านการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการหรือผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เล่มที่ 12 การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา.กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____.(2561) ชุดเอกสารศึกษาด้วยตนเอง วิชาความรู้พื้นฐานด้านการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการหรือผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เล่มที่ 13 การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรมหรืออารมณ์.กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____.(2561) ชุดเอกสารศึกษาด้วยตนเอง วิชาความรู้พื้นฐานด้านการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการหรือผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เล่มที่ 15 การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลพิการซ้อน.กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุจิตรพร สีผืน.(2550) การพัฒนาแบบการให้บริการในระยะเชื่อมต่อเฉพาะบุคคลสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษจากระบบการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มเข้าสู่ระบบโรงเรียน.(วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต) กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุวิมล อุดมพิริยะศักดิ์.(2553) การให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มเด็กที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น.กรุงเทพฯ: โครงการศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

- อำพร เรืองศรี.(2556) **ระบบการศึกษาไทย**.(สืบค้น 7 มิถุนายน 2562) จาก <https://www.gotoknow.org/posts/174101>.
- เอกราช ลือชา.(2550) **การจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมของโรงเรียนแกนนำในจังหวัดเชียงราย**. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต) เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- Bixler, B.(2012) **Developing the Action Plan for Supporting Students with Special Needs to Transition from School to Employment or Higher Education**. Enhancing The Independent Living Skill & Vocational Skills.Seminar; 2012 May 16-18; Bangkok, Thailand.Thailand: Office of the Vocational Education Commission.
- Halpern, DF.(1998) Teaching Critical Thinking for Transfer Across Domains: Disposition, Skills, Structure Training, and Metacognitive Monitoring.**American Psychologist**, 53(4) , 479.
- Hazel, Robin and Flower, Susan.(2002) **Program-To-Program Transition In The Exception Child Mainstreaming in Early Childhood Education**.(2nd ed) New York: Delmar.
- Heward W.L.& Orlansky, M.D.(2009) **Exceptional Children**.(3rd ed) Columbus: Merrill.
- Lerner, J.W., Lowenthal, B.and Egan, R.W.(2003) **Preschool Children with Special Needs: Children at Risk and Children with Disabilities**.Boston: Allyn and Bacon.
- Oklahoma’s State department of Education.(2011) **Special education services**. Australia: European Agency for development in Special Needs Education.
- Pianta and Kraft-Sayre.(2003) **Current Opinion in Genetics and Development**. Baltimore Maryland: Paul H.Brookes Publishing.
- Robert C.P.and Marcia Kraft-Sayre.(2003) **Successful Kindergarten Transition: You’re Guide to Connecting Children, Families, School**.Baltimo: Paul H.Brookes Publishing Co.
- Sitlington, P.L, Neubert D.A.Clark, G.M.(2006) **Transition Education and Services for Students with Disabilities**.London: Pearson.
- Szymanski, E.N.& Parker, K.J.(1989) Rehabilitation Counseling in Transitional Planning & Preparation.**Development for Exceptional Individuals**, 12(1) , 3-9.
- Wehmen.(2011) **Essentials of Transition Planning**.Virginia: Commonwealth University Richmond.
- Westwood.(2003) **Commonsense Methods for Children with Special Needs**. (3rd ed) London: Routledge.

ภาคผนวก

ภาค ก
ตัวอย่างกรณีศึกษา

แผนการเปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคล
(Individualized Transition Plan :ITP)

---

1. ข้อมูลทั่วไป ชื่อ-สกุลผู้เรียน.....เด็กชายนำรัก แก้มย้อย.....ประเภทความพิการ บกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ
เตรียมความพร้อมเข้าสู่สถานศึกษา.....โรงเรียนศรีสังวาลย์ขอนแก่น.....ระดับชั้น.....เตรียมความพร้อม.....
วันที่เริ่มใช้แผน .....16 พฤษภาคม 2562.....วันที่สิ้นสุดแผน.....30 เมษายน 2563.....

2. การกำหนดแนวทางการวางแผนการเปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคล

เป้าหมายการเปลี่ยนผ่าน	จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม	เกณฑ์และวิธีการประเมิน	สื่อสิ่งอำนวยความสะดวก
ภายในปีการศึกษา 2563 ผู้เรียนสามารถเข้าห้องน้ำ และทำความสะอาดร่างกายหลัง ขับถ่ายได้ด้วยตนเอง	ภายในเดือน ตุลาคม 2562 เมื่อผู้สอนกำหนดให้ผู้เรียนเข้าห้องน้ำ ด้วยตนเองแล้ว ผู้เรียนสามารถลงจากวีลแชร์ เกาะราวเดินเข้าห้องน้ำได้ด้วยตนเอง ภายในเดือนเมษายน 2563 เมื่อผู้สอนกำหนดให้ผู้เรียนทำความสะอาด ร่างกายหลังขับถ่ายแล้ว ผู้เรียนสามารถ ทำความสะอาดร่างกายหลังขับถ่ายได้	สามารถปฏิบัติกิจกรรมได้ ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ขึ้นไป โดยการสังเกตและ บันทึกพฤติกรรม	ราวจับ ชักโครก สายชำระ

3. คณะกรรมการจัดทำแผนการเปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคล

ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	ลายมือชื่อ
1.นางงามใจ งามทรัพย์	ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ	
2.นายพคุณ หมายดี	ผู้อำนวยการโรงเรียน	
3.นางสาวนามวัย แก้มย้อย	ผู้ปกครอง	
4.นายวีรศักดิ์ สมดี	หัวหน้ากลุ่มบริหารงานวิชาการศูนย์	
5.นางสาววันดี ดิงาม	ครูประจำชั้นศูนย์การศึกษาพิเศษ	
6.นางเพ็ญนภา รวยทรัพย์	ครูประจำชั้นโรงเรียน	
7.นางประมุล บุตรดี	ผู้ประสานงานศูนย์การศึกษาพิเศษ	
8.นางพรนภา แจ่มใส	ผู้ประสานงานโรงเรียน	

แผนการให้บริการช่วงเปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคล
(Individualized Transition Service Plan :ITSP)

ชื่อ-สกุลผู้เรียน เด็กชายนาร์ก แก้มย้อย จุดประสงค์ เมื่อผู้เรียนมีความต้องการเข้าห้องน้ำ
ผู้เรียนสามารถลงจากวีลแชร์ เกาะราวเดินเข้าห้องน้ำได้ด้วยตนเอง

กิจกรรม การเข้าห้องน้ำ

เนื้อหา การเคลื่อนย้ายตัวเองเข้าห้องน้ำและการทำความสะอาดหลังการขับถ่าย

ภาคเรียนที่ 1/2562

จำนวนคาบที่สอน 10 คาบ

ที่	ครั้งที่ ว/ด/ป ขั้นตอนการสอน	ประเมินก่อนสอน	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	หมายเหตุ
		16 พ.ค. 62	3 มิ.ย. 62	19 มิ.ย. 62	8 ก.ค. 62	29 ก.ค. 62	8 ส.ค. 62	21 ส.ค. 62	12 ก.ย. 62	25 ก.ย. 62	16 ต.ค. 62	30 ต.ค. 62	
1	เคลื่อนย้ายตนเอง ไปที่หน้าห้องน้ำ	4	4	4	4	4	4	4	4	5	5	5	ค่าเฉลี่ยคะแนน ที่ผ่าน 5
2	ลงจากวีลแชร์ เกาะที่ราวจับยืน	1	2	2	2	2	2	3	3	4	4	5	ค่าเฉลี่ยคะแนน ที่ผ่าน 4.33
3	เดินเกาะราวไปยัง ชักโครก	1	2	2	2	2	2	3	3	4	4	5	ค่าเฉลี่ยคะแนน ที่ผ่าน 4.33
4	หมุนตัวนั่งชักโครก	1	2	2	2	2	2	3	3	4	4	5	ค่าเฉลี่ยคะแนน ที่ผ่าน 4.33
5	ดึงกางเกงลง	1	2	2	2	2	2	3	3	4	4	5	ค่าเฉลี่ย คะแนนที่ผ่าน 4.33
6	ล้างทำความสะอาด ตนเอง	1	2	2	2	2	2	3	3	4	4	5	ค่าเฉลี่ยคะแนน ที่ผ่าน 4.33
7	เอี้ยวตัวไปกด ชักโครก	1	2	2	2	2	2	3	3	4	4	5	ค่าเฉลี่ยคะแนน ที่ผ่าน 4.33
8	เกาะราวยืน ดึงกางเกงขึ้น	1	2	2	2	2	2	3	3	4	4	5	ค่าเฉลี่ยคะแนน ที่ผ่าน 4.33
9	เดินเกาะราว ไปขึ้นวีลแชร์	1	2	2	2	2	2	3	3	4	4	5	ค่าเฉลี่ยคะแนน ที่ผ่าน 4.33
สรุปการสอน เมื่อผู้เรียนมีความต้องการเข้าห้องน้ำ ผู้เรียนสามารถลงจากวีลแชร์ เกาะราวเดินเข้าห้องน้ำ ได้ด้วยตนเอง								เฉลี่ยคะแนนที่ผ่าน 4.89 ระดับคะแนน 5 ระดับคุณภาพ ดีเยี่ยม ☒ ผ่าน ☐ ไม่ผ่าน					

เกณฑ์การให้คะแนน			
ระดับคะแนน	ผลการประเมิน	ระดับคุณภาพ	ค่าเฉลี่ยผล
การประเมิน			
1	ทำไม่ได้/ไม่ยอมทำ/ไม่ตอบสนอง	ปรับปรุง	1.00 - 1.49
2	ทำได้โดยใช้การกระตุ้นเตือนทางกาย ท่าทางและวาจา	พอใช้	1.50 - 2.49
3	ทำได้โดยใช้การกระตุ้นเตือนด้วยท่าทางและวาจา	ดี	2.50 - 3.49
4	ทำได้โดยใช้การกระตุ้นเตือนด้วยวาจา	ดีมาก	3.50 - 4.49
5	ทำได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องช่วยเหลือ	ดีเยี่ยม	4.50 - 5.00
*** เกณฑ์การคิดคะแนน			
ผ่าน		หมายถึง	ทำได้ในระดับคุณภาพ 4 - 5
ไม่ผ่าน		หมายถึง	ทำได้ในระดับคุณภาพ 1 - 3
วิธีคิดคะแนน	ให้นำผลรวมคะแนนที่ผ่านระดับ 4 กับ 5 รวมกัน แล้วหาร จำนวนข้อที่ผ่าน		

ภาค ข
การประเมินประสิทธิภาพ
และประสิทธิผลของหนังสือ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญการประเมินประสิทธิภาพของหนังสือ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นลินรัตน์ อภิชาติ
อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์พิเศษและภาษาไทย
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรรวิภากร หงส์งาม
อาจารย์ประจำศูนย์การศึกษาศาสตร์พิเศษ
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
3. ดร.บุรินทร์ สารีคำ
ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาศาสตร์พิเศษ ประจำจังหวัดสุรินทร์
4. ดร.สันติ ฤาไชย
ผู้อำนวยการโรงเรียนศรีสังวาลของแก่น จังหวัดขอนแก่น
5. นายมีเกียรติ นาสมตรีภ
ผู้อำนวยการโรงเรียนอุบลปัญญาคุณกุล จังหวัดอุบลราชธานี

ที่ ศธ ๐๔๐๐๗.๖๔๐/ว๓๙๕

ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ
๓๖๔ ถ.วันลูกเสือ ต.เมืองใต้
อ.เมือง จ.ศรีสะเกษ ๓๓๐๐๐

๑๓ กรกฎาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบหนังสือแนวทางการดำเนินงานการเปลี่ยนผ่าน
สำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษจากศูนย์การศึกษาพิเศษ สู่ระบบการศึกษา

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นลินรัตน์ อภิชาติ

สาขาวิชาการศึกษาพิเศษและภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ด้วยนางเกตอรินทร์ พิทักษ์โคชญากุล ตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ
ประจำจังหวัดศรีสะเกษ ได้จัดทำผลงานทางวิชาการ เรื่องแนวทางการดำเนินงานการเปลี่ยนผ่าน
สำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษจากศูนย์การศึกษาพิเศษ สู่ระบบการศึกษา เพื่อประกอบ
การขอมีหรือเลื่อนวิทยฐานะผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ สายงานบริหารสถานศึกษา

ในการนี้ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษเห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ ท่าน
เป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถมีความเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าว จึงได้ขอความอนุเคราะห์ท่านได้
ตรวจสอบหนังสือแนวทางการดำเนินงานการเปลี่ยนผ่านสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ
จากศูนย์การศึกษาพิเศษ สู่ระบบการศึกษา

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นางเกตอรินทร์ พิทักษ์โคชญากุล)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ

ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ

โทรศัพท์ ๐๔๕ - ๖๑๗๔๐๑, ๐๖๑-๔๕๘๘

ที่ ศธ ๐๔๐๐๗.๖๔๐/ว๓๙๕

ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ
๓๖๔ ถ.วันลูกเสือ ต.เมืองใต้
อ.เมือง จ.ศรีสะเกษ ๓๓๐๐๐

๑๓ กรกฎาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบหนังสือแนวทางการดำเนินงานการเปลี่ยนผ่าน
สำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษจากศูนย์การศึกษาพิเศษ สู่ระบบการศึกษา
เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรรวิภาร์ หงษ์งาม
อาจารย์ประจำศูนย์การศึกษาพิเศษ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

ด้วยนางเกตอรินทร์ พิทักษ์โคชญากุล ตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ
ประจำจังหวัดศรีสะเกษ ได้จัดทำผลงานทางวิชาการ เรื่องแนวทางการดำเนินงานการเปลี่ยนผ่าน
สำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษจากศูนย์การศึกษาพิเศษ สู่ระบบการศึกษา เพื่อประกอบ
การขอมีหรือเลื่อนวิทยฐานะผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ สายงานบริหารสถานศึกษา

ในการนี้ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษเห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ ท่าน
เป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถมีความเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าว จึงได้ขอความอนุเคราะห์ท่านได้
ตรวจสอบหนังสือแนวทางการดำเนินงานการเปลี่ยนผ่านสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ
จากศูนย์การศึกษาพิเศษ สู่ระบบการศึกษา

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นางเกตอรินทร์ พิทักษ์โคชญากุล)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ

ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ

โทรศัพท์ ๐๔๕ - ๖๑๗๔๐๑, ๐๖๑-๙๕๘๘

ที่ ศธ ๐๔๐๐๗.๖๔๐/ว๓๙๕

ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ

๓๖๔ ถ.วันลูกเสือ ต.เมืองใต้

อ.เมือง จ.ศรีสะเกษ ๓๓๐๐๐

๑๓ กรกฎาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบหนังสือแนวทางการดำเนินงานการเปลี่ยนผ่าน
สำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษจากศูนย์การศึกษาพิเศษ สู่ระบบการศึกษา

เรียน ดร.บุรินทร์ สาริคำ ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดสุรินทร์

ด้วยนางเกตอรอินท์ พิทักษ์โคชญากุล ตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ
ประจำจังหวัดศรีสะเกษ ได้จัดทำผลงานทางวิชาการ เรื่องแนวทางการดำเนินงานการเปลี่ยนผ่าน
สำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษจากศูนย์การศึกษาพิเศษ สู่ระบบการศึกษา เพื่อประกอบ
การขอมีหรือเลื่อนวิทยฐานะผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ สายงานบริหารสถานศึกษา

ในการนี้ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษเห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ ท่าน
เป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถมีความเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าว จึงได้ขอความอนุเคราะห์ท่านได้
ตรวจสอบหนังสือแนวทางการดำเนินงานการเปลี่ยนผ่านสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ
จากศูนย์การศึกษาพิเศษ สู่ระบบการศึกษา

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นางเกตอรอินท์ พิทักษ์โคชญากุล)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ

ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ

โทรศัพท์ ๐๔๕ - ๖๑๗๔๐๑, ๐๖๑-๙๕๘๙

ที่ ศธ ๐๔๐๐๗.๖๔๐/ว๓๙๕

ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ

๓๖๔ ถ.วันลูกเสือ ต.เมืองใต้

อ.เมือง จ.ศรีสะเกษ ๓๓๐๐๐

๑๓ กรกฎาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบหนังสือแนวทางการดำเนินงานการเปลี่ยนผ่าน
สำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษจากศูนย์การศึกษาพิเศษ สู่ระบบการศึกษา

เรียน ดร.สันติ ฤไชย ผู้อำนวยการโรงเรียนศรีสังวาลย์ขอนแก่น

ด้วยนางเกตอรอินท์ พิทักษ์โคชญากุล ตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ
ประจำจังหวัดศรีสะเกษ ได้จัดทำผลงานทางวิชาการ เรื่องแนวทางการดำเนินงานการเปลี่ยนผ่าน
สำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษจากศูนย์การศึกษาพิเศษ สู่ระบบการศึกษา เพื่อประกอบ
การขอมีหรือเลื่อนวิทยฐานะผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ สายงานบริหารสถานศึกษา

ในการนี้ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษเห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ ท่าน
เป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถมีความเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าว จึงได้ขอความอนุเคราะห์ท่านได้
ตรวจสอบหนังสือแนวทางการดำเนินงานการเปลี่ยนผ่านสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ
จากศูนย์การศึกษาพิเศษ สู่ระบบการศึกษา

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นางเกตอรอินท์ พิทักษ์โคชญากุล)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ

ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ

โทรศัพท์ ๐๔๕ - ๖๑๗๔๐๑, ๐๖๑-๙๕๘๙

ที่ ศธ ๐๔๐๐๗.๖๔๐/ว๓๙๕

ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ
๓๖๔ ถ.วันลูกเสือ ต.เมืองใต้
อ.เมือง จ.ศรีสะเกษ ๓๓๐๐๐

๑๓ กรกฎาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบหนังสือแนวทางการดำเนินงานการเปลี่ยนผ่าน
สำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษจากศูนย์การศึกษาพิเศษ สู่ระบบการศึกษา

เรียน นายมีเกียรติ นาสมตริก ผู้อำนวยการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล

ด้วยนางเกตอรินทร์ พิทักษ์โคชญากุล ตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ
ประจำจังหวัดศรีสะเกษ ได้จัดทำผลงานทางวิชาการ เรื่องแนวทางการดำเนินงานการเปลี่ยนผ่าน
สำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษจากศูนย์การศึกษาพิเศษ สู่ระบบการศึกษา เพื่อประกอบ
การขอมีหรือเลื่อนวิทยฐานะผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ สายงานบริหารสถานศึกษา

ในการนี้ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษเห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ ท่าน
เป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถมีความเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าว จึงได้ขอความอนุเคราะห์ท่านได้
ตรวจสอบหนังสือแนวทางการดำเนินงานการเปลี่ยนผ่านสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ
จากศูนย์การศึกษาพิเศษ สู่ระบบการศึกษา

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นางเกตอรินทร์ พิทักษ์โคชญากุล)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ

ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ

โทรศัพท์ ๐๔๕ - ๖๑๗๔๐๑, ๐๖๑-๙๕๘๙

การประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลหนังสือ

ขั้นตอนการดำเนินการ

ขั้นตอนที่ 1 ผู้จัดทำได้ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบประสิทธิภาพของหนังสือ จำนวน 5 คน ผลการหาประสิทธิภาพของหนังสือแนวทางการดำเนินงานการเปลี่ยนผ่านสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษจากศูนย์การศึกษาพิเศษสู่ระบบการศึกษา ได้ผลดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ประเมิน

ข้อที่	รายการ	จำนวน (N=5)	ร้อยละ
1	เพศ		
	ชาย	3	60
	หญิง	2	40
2	วุฒิการศึกษา		
	ปริญญาตรี	0	0
	ปริญญาโท	2	40
	ปริญญาเอก	3	60

ตอนที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประสิทธิภาพหนังสือ

ที่	รายการ	μ	σ	ระดับ
1	รายละเอียดเนื้อหาที่มีความชัดเจน น่าสนใจ	4.80	.45	มากที่สุด
2	การลำดับเรื่องมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน	4.80	.45	มากที่สุด
3	องค์ประกอบของหนังสือมีความสมบูรณ์	4.20	.84	มาก
4	เนื้อหาที่มีความยาวเหมาะสม	4.60	.55	มากที่สุด
5	ภาษาที่ใช้สามารถสื่อความหมายได้ชัดเจน	4.40	.89	มาก
6	มีความถูกต้องตามหลักการใช้ภาษา	4.20	.84	มาก
7	ความต่อเนื่องของการนำเสนอเนื้อหาเป็นไปตามลำดับ	4.60	.55	มากที่สุด
8	หนังสือมีรูปแบบในการนำเสนอที่เหมาะสมและน่าสนใจ	4.20	.84	มาก
9	หนังสือมีประโยชน์กับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษและผู้เกี่ยวข้อง	4.80	.45	มากที่สุด
10	เนื้อหาความรู้นำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติได้จริง	4.80	.45	มากที่สุด
	เฉลี่ย	4.54	.22	มากที่สุด

ประสิทธิภาพของหนังสือแนวทางการดำเนินงานการเปลี่ยนผ่านสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษจากศูนย์การศึกษาพิเศษสู่ระบบการศึกษา ในภาพรวมมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.54, \sigma = .22$) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ รายละเอียดเนื้อหาที่มีความชัดเจน น่าสนใจ ($\mu = 4.80, \sigma = .45$) การลำดับเรื่องมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน ($\mu = 4.80, \sigma = .45$) หนังสือมีประโยชน์กับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษและผู้เกี่ยวข้อง ($\mu = 4.80, \sigma = .45$) เนื้อหาความรู้นำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติได้จริง ($\mu = 4.80, \sigma = .45$) เนื้อหามีความยาวเหมาะสม ($\mu = 4.60, \sigma = .55$) และความต่อเนื่องของการนำเสนอเนื้อหาเป็นไปตามลำดับ ($\mu = 4.60, \sigma = .55$) และมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ภาษาที่ใช้สามารถสื่อความหมายได้ชัดเจน ($\mu = 4.40, \sigma = .89$) มีความถูกต้องตามหลักการใช้ภาษา ($\mu = 4.20, \sigma = .84$) หนังสือมีรูปแบบในการนำเสนอที่เหมาะสมและน่าสนใจ ($\mu = 4.20, \sigma = .84$) องค์ประกอบของหนังสือมีความสมบูรณ์ ($\mu = 4.20, \sigma = .84$)

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

1. เนื้อหาควรมีความกระชับ
2. ควรเพิ่มแบบฟอร์มต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนผ่าน

ขั้นตอนที่ 2 ผู้จัดทำได้ปรับปรุงเอกสารจากการเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญที่ได้ตรวจสอบเอกสาร หลังจากนั้น เผยแพร่ หนังสือแนวทางการดำเนินงานการเปลี่ยนผ่านสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษจากศูนย์การศึกษาพิเศษสู่ระบบการศึกษา เพื่อให้สถานศึกษา ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้อง ตรวจสอบหาประสิทธิผลของหนังสือ โดยกลุ่มเป้าหมายในการตอบประเมินประสิทธิผลของหนังสือ จำนวน 120 คน จากผู้เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา	จำนวน 10 ศูนย์
2. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัด	จำนวน 61 ศูนย์
3. โรงเรียนเฉพาะความพิการ	จำนวน 5 โรงเรียน
4. โรงเรียนเรียนรวมระดับประถมศึกษา	จำนวน 11 โรงเรียน
5. การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย	จำนวน 2 แห่ง
6. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	จำนวน 5 แห่ง
7. ผู้ปกครอง	จำนวน 26 คน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ประเมิน

ข้อที่	รายการ	จำนวน (N=120)	ร้อยละ
1. เพศ			
	ชาย	45	37.50
	หญิง	75	62.50
2. วุฒิการศึกษา			
	ประถมศึกษา	3	2.50
	มัธยมศึกษา	15	12.50
	ปริญญาตรี	87	72.50
	ปริญญาโท	13	10.83
	ปริญญาเอก	2	1.67
3. สถานภาพ			
	ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา	10	8.33
	ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัด	61	50.83
	โรงเรียนเฉพาะความพิการ	5	4.17
	โรงเรียนเรียนรวม ระดับประถมศึกษา	11	9.17
	การศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัย	2	1.66
	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	5	4.17
	ผู้ปกครอง	26	21.67

ตอนที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประสิทธิผลหนังสือ

ที่	รายการ	μ	σ	ระดับ
1	รายละเอียดเนื้อหาที่มีความชัดเจน น่าสนใจ	4.58	.50	มากที่สุด
2	การลำดับเรื่องมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน	4.61	.49	มากที่สุด
3	องค์ประกอบของหนังสือมีความสมบูรณ์	4.51	.50	มากที่สุด
4	เนื้อหาที่มีความยาวเหมาะสม	4.53	.50	มากที่สุด
5	ภาษาที่ใช้สามารถสื่อความหมายได้ชัดเจน	4.49	.50	มาก
6	มีความถูกต้องตามหลักการใช้ภาษา	4.44	.61	มาก
7	ความต่อเนื่องของการนำเสนอเนื้อหาเป็นไปตามลำดับ	4.52	.50	มากที่สุด
8	หนังสือมีรูปแบบในการนำเสนอที่เหมาะสมและน่าสนใจ	4.48	.50	มาก
9	หนังสือมีประโยชน์กับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษและผู้เกี่ยวข้อง	4.51	.50	มากที่สุด
10	เนื้อหาความรู้นำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติได้จริง	4.56	.50	มากที่สุด
เฉลี่ย		4.52	.20	มากที่สุด

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมินประสิทธิผลของหนังสือ พบว่า ส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง 75 คน คิดเป็นร้อยละ 62.5 วุฒิการศึกษาปริญญาตรี 87 คน คิดเป็นร้อยละ 72.5 สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามเป็นศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด 61 คน คิดเป็นร้อยละ 50.83 ประสิทธิผลของหนังสือแนวทางการดำเนินงานการเปลี่ยนผ่านสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ จากศูนย์การศึกษาพิเศษสู่ระบบการศึกษา ในภาพรวมมีประสิทธิผลอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.52, \sigma = .20$) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า มีประสิทธิผลอยู่ในระดับมากที่สุด ลำดับแรก คือ การลำดับเรื่องมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน ($\mu = 4.61, \sigma = .49$) รองลงมาคือ รายละเอียดเนื้อหาที่มีความชัดเจน น่าสนใจ ($\mu = 4.58, \sigma = .50$) เนื้อหาความรู้นำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติได้จริง ($\mu = 4.56, \sigma = .50$) เนื้อหาที่มีความยาวเหมาะสม ($\mu = 4.53, \sigma = .50$) ความต่อเนื่องของการนำเสนอเนื้อหาเป็นไปตามลำดับ ($\mu = 4.52, \sigma = .50$) หนังสือมีประโยชน์กับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษและผู้เกี่ยวข้อง ($\mu = 4.51, \sigma = .50$) องค์ประกอบของหนังสือมีความสมบูรณ์ ($\mu = 4.51, \sigma = .50$) ตามลำดับ และมีประสิทธิผลอยู่ในระดับมาก ลำดับแรกคือ ภาษาที่ใช้สามารถสื่อความหมายได้ชัดเจน ($\mu = 4.49, \sigma = .50$) รองลงมา คือ หนังสือมีรูปแบบในการนำเสนอที่เหมาะสมและน่าสนใจ ($\mu = 4.48, \sigma = .50$) และ มีความถูกต้องตามหลักการใช้ภาษา ($\mu = 4.44, \sigma = .61$) ตามลำดับ

** หมายเหตุ เกณฑ์ในการประเมินเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับตามวิธีของ Likert (บุญชม ศรีสะอาด, 2553: 103) โดยถือเกณฑ์การประเมินเป็นคะแนน ดังนี้

- คะแนน 4.51-5.00 หมายถึง มีประสิทธิภาพ/ประสิทธิผล มากที่สุด
- คะแนน 3.51-4.50 หมายถึง มีประสิทธิภาพ/ประสิทธิผล มาก
- คะแนน 2.51-3.50 หมายถึง มีประสิทธิภาพ/ประสิทธิผล ปานกลาง
- คะแนน 1.51-2.50 หมายถึง มีประสิทธิภาพ/ประสิทธิผล น้อย
- คะแนน 1.00-1.50 หมายถึง มีประสิทธิภาพ/ประสิทธิผล น้อยที่สุด

ภาค ค
การเผยแพร่เอกสาร

ที่ ศธ ๐๔๐๐๗.๖๔๐/ว๓๘๑

ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ
๓๖๔ ถ.วันลูกเสือ ต.เมืองใต้
อ.เมือง จ.ศรีสะเกษ ๓๓๐๐๐

๒ กรกฎาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เผยแพร่ผลงานทางวิชาการ

เรียน ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ทุกแห่ง

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. ผลงานวิชาการ เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารระบบการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ จำนวน ๑ ชุด
๒. ผลงานวิชาการ เรื่อง แนวทางการดำเนินงานการเปลี่ยนผ่านสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษจากศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษสู่ระบบการศึกษา จำนวน ๑ ชุด
๓. แบบตอบรับการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วยนางเกดอรอินท์ พิทักษ์โคชญากุล ตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ ได้จัดทำผลงานทางวิชาการ จำนวน ๒ เรื่อง ตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๑ และ ๒ เพื่อประกอบการขอมติหรือเลื่อนวิทยฐานะผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ สายงานบริหารสถานศึกษา ซึ่งผลงานทางวิชาการดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานของท่านและเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาและพัฒนาคุณภาพการศึกษาในหน่วยงานของท่านให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

ดังนั้น ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ จึงใคร่ขอเผยแพร่ผลงานทางวิชาการมายังหน่วยงานของท่านและผู้สนใจนำไปประยุกต์ใช้ในโอกาสต่อไปและขอความกรุณาท่านได้ตอบรับการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการดังกล่าวที่ส่งมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณาให้ความอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นางเกดอรอินท์ พิทักษ์โคชญากุล)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ

ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ

โทรศัพท์ ๐๔๕ - ๖๑๗๔๐๑, ๐๔๕ - ๖๑๗๑๑๗-๐

โทรสาร ๐๔๕ - ๖๑๗๔๐๑

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ sskspecial@hotmail.com

เว็บไซต์ www.sisaketspecial.go.th

ที่ ศร ๐๔๐๐๗.๖๔๐/๖๓๘๒

ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ
๓๖๔ ถ.วันลูกเสือ ต.เมืองใต้
อ.เมือง จ.ศรีสะเกษ ๓๓๐๐๐

๓ กรกฎาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เผยแพร่ผลงานทางวิชาการ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดสุรินทร์

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. ผลงานวิชาการ เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารระบบการให้บริการช่วยเหลือ
ระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำ
จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน ๑ ชุด
๒. ผลงานวิชาการ เรื่อง แนวทางการดำเนินงานการเปลี่ยนผ่านสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็น
พิเศษจากศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษสู่ระบบการศึกษา จำนวน ๑ ชุด
๓. แบบตอบรับการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วยนางเกตอรอินท์ พิทักษ์โคชญากุล ตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ
ประจำจังหวัดศรีสะเกษ ได้จัดทำผลงานทางวิชาการ จำนวน ๒ เรื่อง ตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๑ และ ๒
เพื่อประกอบการขอมิหรือเลื่อนวิทยฐานะผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ สายงานบริหารสถานศึกษา ซึ่งผลงานทาง
วิชาการดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานของท่านและเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาและพัฒนา
คุณภาพการศึกษาในหน่วยงานของท่านให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

ดังนั้น ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ จึงใคร่ขอเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ
มายังหน่วยงานของท่านและผู้สนใจนำไปประยุกต์ใช้ในโอกาสต่อไปและขอความกรุณาท่านได้ตอบรับการ
เผยแพร่ผลงานทางวิชาการดังกล่าวที่ส่งมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณาให้ความอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นางเกตอรอินท์ พิทักษ์โคชญากุล)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ

ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ

โทรศัพท์ ๐๔๕ - ๖๑๗๔๐๑, ๐๔๕ - ๖๑๗๑๑๗-๐

โทรสาร ๐๔๕ - ๖๑๗๔๐๑

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ sskspecial@hotmail.com

เว็บไซต์ www.sisaketspecial.go.th

ที่ ศธ ๐๔๐๐๗.๖๔๐/ว๓๘๒

ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ
๓๖๔ ถ.วันลูกเสือ ต.เมืองใต้
อ.เมือง จ.ศรีสะเกษ ๓๓๐๐๐

๓ กรกฎาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เผยแพร่ผลงานทางวิชาการ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. ผลงานวิชาการ เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารระบบการให้บริการช่วยเหลือ
ระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำ
จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน ๑ ชุด
๒. ผลงานวิชาการ เรื่อง แนวทางการดำเนินงานการเปลี่ยนผ่านสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็น
พิเศษจากศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษสู่ระบบการศึกษา จำนวน ๑ ชุด
๓. แบบตอบรับการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วยนางเกดอรอินท์ พิทักษ์โคชญากุล ตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ
ประจำจังหวัดศรีสะเกษ ได้จัดทำผลงานทางวิชาการ จำนวน ๒ เรื่อง ตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๑ และ ๒
เพื่อประกอบการขอมีหรือเลื่อนวิทยฐานะผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ สายงานบริหารสถานศึกษา ซึ่งผลงานทาง
วิชาการดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานของท่านและเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาและพัฒนา
คุณภาพการศึกษาในหน่วยงานของท่านให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

ดังนั้น ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ จึงใคร่ขอเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ
มายังหน่วยงานของท่านและผู้สนใจนำไปประยุกต์ใช้ในโอกาสต่อไปและขอความกรุณาท่านได้ตอบรับการ
เผยแพร่ผลงานทางวิชาการดังกล่าวที่ส่งมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณาให้ความอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นางเกดอรอินท์ พิทักษ์โคชญากุล)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ

ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ

โทรศัพท์ ๐๔๕ - ๖๑๗๔๐๑, ๐๔๕ - ๖๑๗๑๑๗-๐

โทรสาร ๐๔๕ - ๖๑๗๔๐๑

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ sskspecial@hotmail.com

เว็บไซต์ www.sisaketspecial.go.th

ที่ ศธ ๐๔๐๐๗.๖๔๐/ว๓๘๖

ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ
๓๖๔ ถ.วันลูกเสือ ต.เมืองใต้
อ.เมือง จ.ศรีสะเกษ ๓๓๐๐๐

๓ กรกฎาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เผยแพร่ผลงานทางวิชาการ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนศรีสังวาลย์ขอนแก่น

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. ผลงานวิชาการ เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารระบบการให้บริการช่วยเหลือ
ระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำ
จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน ๑ ชุด
๒. ผลงานวิชาการ เรื่อง แนวทางการดำเนินงานการเปลี่ยนผ่านสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็น
พิเศษจากศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษสู่ระบบการศึกษา จำนวน ๑ ชุด
๓. แบบตอบรับการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วยนางเกตุอรอินท์ พิทักษ์โคชญากุล ตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ
ประจำจังหวัดศรีสะเกษ ได้จัดทำผลงานทางวิชาการ จำนวน ๒ เรื่อง ตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๑ และ ๒
เพื่อประกอบการขอมือหรือเลื่อนวิทยฐานะผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ สายงานบริหารสถานศึกษา ซึ่งผลงานทาง
วิชาการดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานของท่านและเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาและพัฒนา
คุณภาพการศึกษาในหน่วยงานของท่านให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

ดังนั้น ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ จึงใคร่ขอเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ
มายังหน่วยงานของท่านและผู้สนใจนำไปประยุกต์ใช้ในโอกาสต่อไปและขอความกรุณาท่านได้ตอบรับการ
เผยแพร่ผลงานทางวิชาการดังกล่าวที่ส่งมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณาให้ความอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นางเกตุอรอินท์ พิทักษ์โคชญากุล)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ

ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ

โทรศัพท์ ๐๔๕ - ๖๑๗๔๐๑, ๐๔๕ - ๖๑๗๑๑๗-๐

โทรสาร ๐๔๕ - ๖๑๗๔๐๑

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ sskspecial@hotmail.com

เว็บไซต์ www.sisaketspecial.go.th

ที่ ศธ ๐๔๐๐๗.๖๔๐/ว๓๘๑

ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ
๓๖๔ ถ.วันลูกเสือ ต.เมืองใต้
อ.เมือง จ.ศรีสะเกษ ๓๓๐๐๐

๒ กรกฎาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เผยแพร่ผลงานทางวิชาการ

เรียน ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา ๙ จังหวัดขอนแก่น

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. ผลงานวิชาการ เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารระบบการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ จำนวน ๑ ชุด
๒. ผลงานวิชาการ เรื่อง แนวทางการดำเนินงานการเปลี่ยนผ่านสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษจากศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ สู่ระบบการศึกษา จำนวน ๑ ชุด
๓. แบบตอบรับการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วยนางเกตอรอินท์ พิทักษ์โคชญากุล ตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ ได้จัดทำผลงานทางวิชาการ จำนวน ๒ เรื่อง ตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๑ และ ๒ เพื่อประกอบการขอมือหรือเลื่อนวิทยฐานะผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ สายงานบริหารสถานศึกษา ซึ่งผลงานทางวิชาการดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานของท่านและเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาและพัฒนาคุณภาพการศึกษาในหน่วยงานของท่านให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

ดังนั้น ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ จึงใคร่ขอเผยแพร่ผลงานทางวิชาการมายังหน่วยงานของท่านและผู้สนใจนำไปประยุกต์ใช้ในโอกาสต่อไปและขอความกรุณาท่านได้ตอบรับการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการดังกล่าวที่ส่งมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณาให้ความอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นางเกตอรอินท์ พิทักษ์โคชญากุล)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ

ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ

โทรศัพท์ ๐๔๕ - ๖๑๗๔๐๑, ๐๔๕ - ๖๑๗๑๑๗-๐

โทรสาร ๐๔๕ - ๖๑๗๔๐๑

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ sskspecial@hotmail.com

เว็บไซต์ www.sisaketspecial.go.th

ที่ ศธ ๐๔๐๐๗.๖๔๐/ว๓๘๒

ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ
๓๖๔ ถ.วันลูกเสือ ต.เมืองใต้
อ.เมือง จ.ศรีสะเกษ ๓๓๐๐๐

๓ กรกฎาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เผยแพร่ผลงานทางวิชาการ
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดขอนแก่น
สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. ผลงานวิชาการ เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารระบบการให้บริการช่วยเหลือ
ระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำ
จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน ๑ ชุด
๒. ผลงานวิชาการ เรื่อง แนวทางการดำเนินงานการเปลี่ยนผ่านสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็น
พิเศษจากศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษสู่ระบบการศึกษา จำนวน ๑ ชุด
๓. แบบตอบรับการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วยนางเกตอรอินท์ พิทักษ์โคชญากุล ตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ
ประจำจังหวัดศรีสะเกษ ได้จัดทำผลงานทางวิชาการ จำนวน ๒ เรื่อง ตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๑ และ ๒
เพื่อประกอบการขอมือหรือเลื่อนวิทยฐานะผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ สายงานบริหารสถานศึกษา ซึ่งผลงานทาง
วิชาการดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานของท่านและเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาและพัฒนา
คุณภาพการศึกษาในหน่วยงานของท่านให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

ดังนั้น ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ จึงใคร่ขอเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ
มายังหน่วยงานของท่านและผู้สนใจนำไปใช้ประยุกต์ในโอกาสต่อไปและขอความกรุณาท่านได้ตอบรับการ
เผยแพร่ผลงานทางวิชาการดังกล่าวที่ส่งมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณาให้ความอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นางเกตอรอินท์ พิทักษ์โคชญากุล)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ

ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ

โทรศัพท์ ๐๔๕ - ๖๑๗๔๐๑, ๐๔๕ - ๖๑๗๑๑๗-๐

โทรสาร ๐๔๕ - ๖๑๗๔๐๑

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ sskspecial@hotmail.com

เว็บไซต์ www.sisaketspecial.go.th

ที่ ศธ ๐๔๐๐๗.๖๔๐/ว๓๘๒

ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ
๓๖๔ ถ.วันลูกเสือ ต.เมืองใต้
อ.เมือง จ.ศรีสะเกษ ๓๓๐๐๐

๒ กรกฎาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เผยแพร่ผลงานทางวิชาการ

เรียน อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. ผลงานวิชาการ เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารระบบการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ จำนวน ๑ ชุด
๒. ผลงานวิชาการ เรื่อง แนวทางการดำเนินงานการเปลี่ยนผ่านสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษจากศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ สู่อุปสรรคการศึกษา จำนวน ๑ ชุด
๓. แบบตอบรับการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วยนางเกตอรอินท์ พิทักษ์โคชญากุล ตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ ได้จัดทำผลงานทางวิชาการ จำนวน ๒ เรื่อง ตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๑ และ ๒ เพื่อประกอบการขอมติหรือเลื่อนวิทยฐานะผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ สายงานบริหารสถานศึกษา ซึ่งผลงานทางวิชาการดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานของท่านและเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาและพัฒนาคุณภาพการศึกษาในหน่วยงานของท่านให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

ดังนั้น ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ จึงใคร่ขอเผยแพร่ผลงานทางวิชาการมายังหน่วยงานของท่านและผู้สนใจนำไปประยุกต์ใช้ในโอกาสต่อไปและขอความกรุณาท่านได้ตอบรับการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการดังกล่าวที่ส่งมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณาให้ความอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นางเกตอรอินท์ พิทักษ์โคชญากุล)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ

ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ

โทรศัพท์ ๐๔๕ - ๖๑๗๔๐๑, ๐๔๕ - ๖๑๗๓๑๗-๐

โทรสาร ๐๔๕ - ๖๑๗๔๐๑

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ sskspecial@hotmail.com

เว็บไซต์ www.sisaketspecial.go.th

ที่ ศร ๐๔๐๐๗.๖๔๐/ว๓๘๖

ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ
๓๖๔ ถ.วันลูกเสือ ต.เมืองใต้
อ.เมือง จ.ศรีสะเกษ ๓๓๐๐๐

๘ กรกฎาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เผยแพร่ผลงานทางวิชาการ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๙ จังหวัดศรีสะเกษ

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. ผลงานวิชาการ เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารระบบการให้บริการช่วยเหลือ
ระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำ
จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน ๑ ชุด
๒. ผลงานวิชาการ เรื่อง แนวทางการดำเนินงานการเปลี่ยนผ่านสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็น
พิเศษจากศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษสู่ระบบการศึกษา จำนวน ๑ ชุด
๓. แบบตอบรับการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วยนางเกตอรอินท์ พิทักษ์โคชญากุล ตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ
ประจำจังหวัดศรีสะเกษ ได้จัดทำผลงานทางวิชาการ จำนวน ๒ เรื่อง ตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๑ และ ๒
เพื่อประกอบการขอมิหรือเลื่อนวิทยฐานะผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ สายงานบริหารสถานศึกษา ซึ่งผลงานทาง
วิชาการดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานของท่านและเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาและพัฒนา
คุณภาพการศึกษาในหน่วยงานของท่านให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

ดังนั้น ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ จึงใคร่ขอเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ
มายังหน่วยงานของท่านและผู้สนใจนำไปประยุกต์ใช้ในโอกาสต่อไปและขอความกรุณาท่านได้ตอบรับการ
เผยแพร่ผลงานทางวิชาการดังกล่าวที่ส่งมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณาให้ความอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นางเกตอรอินท์ พิทักษ์โคชญากุล)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ

ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ

โทรศัพท์ ๐๔๕ - ๖๑๗๔๐๑, ๐๔๕ - ๖๑๗๑๑๗-๐

โทรสาร ๐๔๕ - ๖๑๗๔๐๑

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ sskspecial@hotmail.com

เว็บไซต์ www.sisaketspecial.go.th

ที่ ศธ ๐๔๐๐๗.๖๔๐/ว๓๘๖

ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ
๓๖๔ ถ.วันลูกเสือ ต.เมืองใต้
อ.เมือง จ.ศรีสะเกษ ๓๓๐๐๐

๘ กรกฎาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เผยแพร่ผลงานทางวิชาการ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีสิริเกศ

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. ผลงานวิชาการ เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารระบบการให้บริการช่วยเหลือ
ระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำ
จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน ๑ ชุด
๒. ผลงานวิชาการ เรื่อง แนวทางการดำเนินงานการเปลี่ยนผ่านสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็น
พิเศษจากศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษสู่ระบบการศึกษา จำนวน ๑ ชุด
๓. แบบตอบรับการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วยนางเกตอรอินท์ พิทักษ์โคชญากุล ตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ
ประจำจังหวัดศรีสะเกษ ได้จัดทำผลงานทางวิชาการ จำนวน ๒ เรื่อง ตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๑ และ ๒
เพื่อประกอบการขอมือหรือเลื่อนวิทยฐานะผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ สายงานบริหารสถานศึกษา ซึ่งผลงานทาง
วิชาการดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานของท่านและเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาและพัฒนา
คุณภาพการศึกษาในหน่วยงานของท่านให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

ดังนั้น ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ จึงใคร่ขอเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ
มายังหน่วยงานของท่านและผู้สนใจนำไปประยุกต์ใช้ในโอกาสต่อไปและขอความกรุณาท่านได้ตอบรับการ
เผยแพร่ผลงานทางวิชาการดังเอกสารที่ส่งมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณาให้ความอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นางเกตอรอินท์ พิทักษ์โคชญากุล)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ

ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ

โทรศัพท์ ๐๔๕ - ๖๑๗๔๐๑, ๐๔๕ - ๖๑๗๑๑๗-๐

โทรสาร ๐๔๕ - ๖๑๗๔๐๑

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ sskspecial@hotmail.com

เว็บไซต์ www.sisaketspecial.go.th

ที่ ศธ ๐๔๐๐๗.๖๔๐/ว๓๘๒

ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ
๓๖๔ ถ.วันลูกเสือ ต.เมืองใต้
อ.เมือง จ.ศรีสะเกษ ๓๓๐๐๐

๓ กรกฎาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เผยแพร่ผลงานทางวิชาการ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. ผลงานวิชาการ เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารระบบการให้บริการช่วยเหลือ
ระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำ
จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน ๑ ชุด
๒. ผลงานวิชาการ เรื่อง แนวทางการดำเนินงานการเปลี่ยนผ่านสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็น
พิเศษจากศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษสู่ระบบการศึกษา จำนวน ๑ ชุด
๓. แบบตอบรับการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วยนางเกตอรอินท์ พิทักษ์โคชญากุล ตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ
ประจำจังหวัดศรีสะเกษ ได้จัดทำผลงานทางวิชาการ จำนวน ๒ เรื่อง ตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๑ และ ๒
เพื่อประกอบการขอมีหรือเลื่อนวิทยฐานะผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ สายงานบริหารสถานศึกษา ซึ่งผลงานทาง
วิชาการดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานของท่านและเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาและพัฒนา
คุณภาพการศึกษาในหน่วยงานของท่านให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

ดังนั้น ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ จึงใคร่ขอเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ
มายังหน่วยงานของท่านและผู้สนใจนำไปประยุกต์ใช้ในโอกาสต่อไปและขอความกรุณาท่านได้ตอบรับการ
เผยแพร่ผลงานทางวิชาการดังเอกสารที่ส่งมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณาให้ความอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นางเกตอรอินท์ พิทักษ์โคชญากุล)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ

ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ

โทรศัพท์ ๐๔๕ - ๒๑๗๔๐๑, ๐๔๕ - ๒๑๗๑๑๗-๐

โทรสาร ๐๔๕ - ๒๑๗๔๐๑

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ sskspecial@hotmail.com

เว็บไซต์ www.sisaketspecial.go.th

ที่ ศธ ๐๔๐๐๗.๖๔๐/ว๓๘๖

ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ
๓๖๔ ถ.วันลูกเสือ ต.เมืองใต้
อ.เมือง จ.ศรีสะเกษ ๓๓๐๐๐

๘ กรกฎาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เผยแพร่ผลงานทางวิชาการ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลศรีสะเกษ

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. ผลงานวิชาการ เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารระบบการให้บริการช่วยเหลือ
ระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำ
จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน ๑ ชุด
๒. ผลงานวิชาการ เรื่อง แนวทางการดำเนินงานการเปลี่ยนผ่านสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็น
พิเศษจากศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษสู่ระบบการศึกษา จำนวน ๑ ชุด
๓. แบบตอบรับการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วยนางเกตอรอินท์ พิทักษ์โคชญากุล ตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ
ประจำจังหวัดศรีสะเกษ ได้จัดทำผลงานทางวิชาการ จำนวน ๒ เรื่อง ตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๑ และ ๒
เพื่อประกอบการขอมือหรือเลื่อนวิทยฐานะผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ สายงานบริหารสถานศึกษา ซึ่งผลงานทาง
วิชาการดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานของท่านและเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาและพัฒนา
คุณภาพการศึกษาในหน่วยงานของท่านให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

ดังนั้น ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ จึงใคร่ขอเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ
มายังหน่วยงานของท่านและผู้สนใจนำไปประยุกต์ใช้ในโอกาสต่อไปและขอความกรุณาท่านได้ตอบรับการ
เผยแพร่ผลงานทางวิชาการดังกล่าวที่ส่งมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณาให้ความอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นางเกตอรอินท์ พิทักษ์โคชญากุล)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ

ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ

โทรศัพท์ ๐๔๕ - ๖๑๗๔๐๑, ๐๔๕ - ๖๑๗๑๑๗-๐

โทรสาร ๐๔๕ - ๖๑๗๔๐๑

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ sskspecial@hotmail.com

เว็บไซต์ www.sisaketspecial.go.th

ที่ ศธ ๐๔๐๐๗.๖๔๐/ว๓๘๒

ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ
๓๖๔ ถ.วันลูกเสือ ต.เมืองใต้
อ.เมือง จ.ศรีสะเกษ ๓๓๐๐๐

๒ กรกฎาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เผยแพร่ผลงานทางวิชาการ

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอโพธิ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. ผลงานวิชาการ เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารระบบการให้บริการช่วยเหลือระยะ
แรกเริ่มสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำ
จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน ๑ ชุด
๒. ผลงานวิชาการ เรื่อง แนวทางการดำเนินงานการเปลี่ยนผ่านสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็น
พิเศษจากศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ สู่ระบบการศึกษา จำนวน ๑ ชุด
๓. แบบตอบรับการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วยนางเกตอรอินท์ พิทักษ์โคชญากุล ตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ
ประจำจังหวัดศรีสะเกษ ได้จัดทำผลงานทางวิชาการ จำนวน ๒ เรื่อง ตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๑ และ ๒
เพื่อประกอบการขอมติหรือเลื่อนวิทยฐานะผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ สายงานบริหารสถานศึกษา ซึ่งผลงานทาง
วิชาการดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานของท่านและเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาและพัฒนา
คุณภาพการศึกษาในหน่วยงานของท่านให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

ดังนั้น ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ จึงใคร่ขอเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ
มายังหน่วยงานของท่านและผู้สนใจนำไปประยุกต์ใช้ในโอกาสต่อไปและขอความกรุณาท่านได้ตอบรับการ
เผยแพร่ผลงานทางวิชาการดังกล่าวพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณาให้ความอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นางเกตอรอินท์ พิทักษ์โคชญากุล)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ

ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ

โทรศัพท์ ๐๔๕ - ๖๑๗๔๐๑, ๐๔๕ - ๖๑๗๑๑๗-๐

โทรสาร ๐๔๕ - ๖๑๗๔๐๑

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ sskspecial@hotmail.com

เว็บไซต์ www.sisaketspecial.go.th

ที่ ศธ ๐๔๐๐๗.๖๔๐/ว๓๘๑

ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ
๓๖๔ ถ.วันลูกเสือ ต.เมืองใต้
อ.เมือง จ.ศรีสะเกษ ๓๓๐๐๐

๒ กรกฎาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขออนุมัติเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ

เรียน ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา ๑๐ จังหวัดอุบลราชธานี

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. ผลงานวิชาการ เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารระบบการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ จำนวน ๑ ชุด
๒. ผลงานวิชาการ เรื่อง แนวทางการดำเนินงานการเปลี่ยนผ่านสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษจากศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ สู่อระบบการศึกษา จำนวน ๑ ชุด
๓. แบบตอบรับการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วยนางเกตอรอินท์ พิทักษ์โคชญากุล ตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ ได้จัดทำผลงานทางวิชาการ จำนวน ๒ เรื่อง ตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๑ และ ๒ เพื่อประกอบการขอมีหรือเลื่อนวิทยฐานะผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ สายงานบริหารสถานศึกษา ซึ่งผลงานทางวิชาการดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานของท่านและเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาและพัฒนาคุณภาพการศึกษาในหน่วยงานของท่านให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

ดังนั้น ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ จึงใคร่ขอเผยแพร่ผลงานทางวิชาการมายังหน่วยงานของท่านและผู้สนใจนำไปประยุกต์ใช้ในโอกาสต่อไปและขอความกรุณาท่านได้ตอบรับการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการดังกล่าวที่ส่งมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณาให้ความอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นางเกตอรอินท์ พิทักษ์โคชญากุล)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ

ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ

โทรศัพท์ ๐๔๕ - ๖๑๗๔๐๑, ๐๔๕ - ๖๑๗๑๑๗-๐

โทรสาร ๐๔๕ - ๖๑๗๔๐๑

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ sskspecial@hotmail.com

เว็บไซต์ www.sisaketspecial.go.th

ที่ ศธ ๐๔๐๐๗.๖๔๐/ว๓๘๑

ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ
๓๖๔ ถ.วันลูกเสือ ต.เมืองใต้
อ.เมือง จ.ศรีสะเกษ ๓๓๐๐๐

๒ กรกฎาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เผยแพร่ผลงานทางวิชาการ

เรียน ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดบุรีรัมย์

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. ผลงานวิชาการ เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารระบบการให้บริการช่วยเหลือระยะ
แรกเริ่มสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด
ศรีสะเกษ จำนวน ๑ ชุด
๒. ผลงานวิชาการ เรื่อง แนวทางการดำเนินงานการเปลี่ยนผ่านสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็น
พิเศษจากศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ สู่อะบบการศึกษา จำนวน ๑ ชุด
๓. แบบตอบรับการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วยนางเกตอรอินท์ พิทักษ์โคชญากุล ตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ
ประจำจังหวัดศรีสะเกษ ได้จัดทำผลงานทางวิชาการ จำนวน ๒ เรื่อง ตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๑ และ ๒
เพื่อประกอบการขอมิหรือเลื่อนวิทยฐานะผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ สายงานบริหารสถานศึกษา ซึ่งผลงานทาง
วิชาการดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานของท่านและเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาและพัฒนา
คุณภาพการศึกษาในหน่วยงานของท่านให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

ดังนั้น ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ จึงใคร่ขอเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ
มายังหน่วยงานของท่านและผู้สนใจนำไปประยุกต์ใช้ในโอกาสต่อไปและขอความกรุณาท่านได้ตอบรับการ
เผยแพร่ผลงานทางวิชาการดังเอกสารที่ส่งมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณาให้ความอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ .

ขอแสดงความนับถือ

(นางเกตอรอินท์ พิทักษ์โคชญากุล)

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ

ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ

โทรศัพท์ ๐๔๕ - ๖๑๗๔๐๑, ๐๔๕ - ๖๑๗๑๑๗-๐

โทรสาร ๐๔๕ - ๖๑๗๔๐๑

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ sskspecial@hotmail.com

เว็บไซต์ www.sisaketspecial.go.th

ที่ ศธ ๐๔๖๕๘.๐๒/๗๗๙

โรงเรียนสตรีศรีสะเกษ
๘๗๙ ถนนปลัดมณฑล อำเภอเมือง
จังหวัดศรีสะเกษ ๓๓๐๐๐

๑๔ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ตอบรับการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ

เรียน ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ

อ้างถึง หนังสือศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ ที่ ศธ ๐๔๐๐๗.๖๔๐/๗๗๖

ลงวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๖๓

ตามหนังสือที่อ้างถึงศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ ได้ส่งผลงานวิชาการของนางเกตอรอินท์ พิทักษ์โคชญากุล ตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ จำนวน ๒ เรื่อง เพื่อประกอบการขอมีหรือเลื่อนวิทยฐานะผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ สายงานบริหารสถานศึกษา และเพื่อเผยแพร่ผลงานทางวิชาการมายังหน่วยงานความละเอียดแจ้งแล้วนั้น

บัดนี้ โรงเรียนสตรีศรีสะเกษได้รับเอกสารผลงานทางวิชาการของท่านเรียบร้อยแล้วและนำผลงานดังกล่าวไปเผยแพร่ให้กับบุคลากรในหน่วยงานพบว่าผลงานทางวิชาการดังกล่าวเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาและพัฒนาคุณภาพการศึกษาในหน่วยงานเป็นอย่างดี

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายสมศักดิ์ นันทวิสิทธิ์)

ผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีศรีสะเกษ

กลุ่มบริหารงานวิชาการ
โทรศัพท์ ๐๔๕-๖๑๒๘๖๘
โทรสาร ๐๔๕-๖๒๐๖๔๒
Email : satreesiriket@ssk.ac.th
เว็บไซต์ : http://www.ssk.ac.th

ที่ ศธ.๐๕๐๐๗.๑๕๐.๐๔๕

ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา
 ๗๒๑ หมู่ ๑๕ ตำบลประชา ตำบลศรีดา
 อำเภอศรีอโศก จังหวัดสงขลา ๙๐๐๐๐

๕ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ตอบรับการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ
 เรียน ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ
 อ้างถึง หนังสือศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ ที่ ศธ ๐๔๐๐๗.๖๔๐/วศ๘๘
 ลงวันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๖๓

ตามหนังสือที่อ้างถึงศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ ได้ส่งผลงานวิชาการของ
 นางเกศอรอินท์ พิทักษ์โคชญากุล ตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ
 จำนวน ๒ เรื่อง เพื่อประกอบการขอมิหรือเลื่อนวิทยฐานะผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ สายงานบริหารสถานศึกษา
 และเพื่อเผยแพร่ผลงานทางวิชาการมายังหน่วยงานความละเอียดแจ้งแล้วนั้น

บัดนี้ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา ๗๒๑ ได้รับเอกสารผลงานทางวิชาการของ
 ท่านเรียบร้อยแล้วและนำผลงานดังกล่าวไปเผยแพร่ให้กับบุคลากรในหน่วยงานพบว่าผลงานทางวิชาการ
 ดังกล่าวเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาและพัฒนาคุณภาพการศึกษาในหน่วยงานเป็นอย่างดี

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นาย สุวัฒน์ ประสงค์)
 ตำแหน่ง ผู้ช่วยผู้อำนวยการ

งานธุรการ
 โทร.ดล.ท. ๐-๕๓๒๓-๐๐๕๘
 โทร.ดล.ส. ๐-๕๓๒๓-๘๐๗๗
 E-mail kki50@hotmail.com

ที่ ศร ๐๔๐๐๗.๖๕๐/๖๕๖๓

ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา ๑๐
 ๕๐๑ หมู่ที่ ๒๕ สหกรณ์ฉะลวราช ตำบลเขาใหญ่
 อำเภอเมือง จังหวัดฉะลวราชธานี ๓๘๐๐๐

๑.๓. สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ตอบรับการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ

เรียน ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ

อ้างถึง หนังสือศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ ที่ ศร ๐๔๐๐๗.๖๕๐/๖๕๖๓

ลงวันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๖๓

ตามหนังสือที่อ้างถึงศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ ได้ส่งผลงานวิชาการของนางเกเตอร์อินท์ พิทักษ์โคชญากุล ตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ จำนวน ๒ เรื่อง เพื่อประกอบการขอมีหรือเลื่อนวิทยฐานะผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ สายงานบริหารสถานศึกษา และเพื่อเผยแพร่ผลงานทางวิชาการมายังหน่วยงานความละเอียดแจ้งแล้วนั้น

บัดนี้ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา ๑๐ ได้รับเอกสารผลงานทางวิชาการของท่านเรียบร้อยแล้วและนำผลงานดังกล่าวไปเผยแพร่ให้กับบุคลากรในหน่วยงานพบว่าผลงานทางวิชาการดังกล่าวเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาและพัฒนาคุณภาพการศึกษาในหน่วยงานเป็นอย่างดี

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

.....

(นายสุรพล แสนบุญ)

ตำแหน่ง
ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา ๑๐
จังหวัดอุบลราชธานี

งานบริหาร

โทรศัพท์ ๐๔๕ ๒๑๐ ๓๓๓

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ Ubonpecin1go@hotmail.com

ที่ ศธ ๐๕๐๐๗/๓๑๐/๒๕๖๓

ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ
 ๑19 หมู่ 11 ต.ลิขิต
 อ.เมือง จ.บุรีรัมย์ 31000

๖ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ตอบรับการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ
 เรียน ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ
 อ้างถึง หนังสือศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ ที่ ศธ ๐๕๐๐๗.๖๕๐/๓๓๘๑
 ลงวันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๖๓

ตามหนังสือที่อ้างถึงศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ ได้ส่งผลงานวิชาการของนางเกศอรอินท์ พิทักษ์โคขญากุล ตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดศรีสะเกษ จำนวน ๒ เรื่อง เพื่อประกอบการขอมีหรือเลื่อนวิทยฐานะผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ สายงานบริหารสถานศึกษา และเพื่อเผยแพร่ผลงานทางวิชาการมายังหน่วยงานความละเอียดแจ้งแล้วนั้น

บัดนี้.....ได้รับเอกสารผลงานทางวิชาการของท่านเรียบร้อยแล้วและนำผลงานดังกล่าวไปเผยแพร่ให้กับบุคลากรในหน่วยงานพบว่าผลงานทางวิชาการดังกล่าวเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาและพัฒนาคุณภาพการศึกษาในหน่วยงานเป็นอย่างดี

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาวอรมา ขามเขรดิชาธิกุล)

ตำแหน่ง ครูชำนาญการ ศึกษารับผิดชอบ

ผู้อำนวยการ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดบุรีรัมย์

๐๓๔๖๕๓๕
 โทร ๐๔๔-๕๖๖๑๐๖
 E-mail: brairamspecid6@gmail.com

เอกสารเผยแพร่: เรื่อง แนวทางการดำเนินงานการเปลี่ยนผ่านสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษจากศูนย์การศึกษาพิเศษ สู่ระบบการศึกษา

การเปลี่ยนผ่านสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ศูนย์การศึกษาพิเศษ และระบบการศึกษาร่วมกันวางแผนในอนาคตของเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษตามความถนัดความสนใจ และตามความต้องการจำเป็นพิเศษของเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษแต่ละบุคคล

กระบวนการเปลี่ยนผ่านสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ จากศูนย์การศึกษาพิเศษสู่ระบบการศึกษา

การเปลี่ยนผ่านสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษจากศูนย์การศึกษาพิเศษสู่ระบบการศึกษา ประกอบด้วย การดำเนินการ 4 ระยะ 9 ขั้นตอน ดังนี้

ระยะที่ 1 การเตรียมการ ประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 1 การวางแผนการเปลี่ยนผ่าน

ระยะที่ 2 การดำเนินการ ประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 การเยี่ยมชมสถานศึกษาใหม่

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินความสามารถก่อนจัดทำแผนการเปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคล

ขั้นตอนที่ 5 การจัดทำแผนการเปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคล (Individualized Transition Plan :ITP)/แผนการให้บริการช่วงเปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคล (Individualized Transition Service Plan :ITSP)

ขั้นตอนที่ 6 การจัดกิจกรรมที่เหมาะสม

ระยะที่ 3 การตรวจสอบ ประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 7 การนิเทศ ติดตาม และประเมินผล

ขั้นตอนที่ 8 การส่งต่อ

ระยะที่ 4 การทบทวน รายงานการติดตามหลังการส่งต่อ ประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 9 รายงานการติดตามหลังการส่งต่อ

ระยะที่ 1 การเตรียมการ มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวางแผนการเปลี่ยนผ่าน เป็นการจัดทำเครื่องมือในการจัดเก็บข้อมูลเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ข้อมูลสถานศึกษาแห่งใหม่ จัดทำเกณฑ์ในการพิจารณาเข้าร่วมโครงการ และมีการวางแผนเกี่ยวกับการประสานงานในการทำงานเป็นทีม เพื่อแจ้งความรับผิดชอบให้แต่ละฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ ซึ่งตำแหน่งผู้ประสานงานนี้อาจหมุนเวียนสลับเปลี่ยนกันภายในสมาชิกของทีมได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะความต้องการจำเป็นพิเศษของเด็กและครอบครัว สำหรับ

ความรับผิดชอบของผู้ประสานงานในการเปลี่ยนผ่านคือ จะต้องทราบกระบวนการของการให้บริการ ในระยะเปลี่ยนผ่านเข้าไปมีส่วนร่วมทั้งในกระบวนการส่งและการรับของแต่ละระบบการให้บริการ และต้องทราบแหล่งทรัพยากร การจัดชั้นเรียน และทางเลือกของบริการที่มีในชุมชน

การดำเนินงานมีการเตรียมความพร้อม การวางแผนเกี่ยวกับการประชุมทีมงาน กำหนดเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง โทรศัพท์ติดต่อเบื้องต้น ทำหนังสือขอความร่วมมือ และชี้แจงจุดประสงค์ ขั้นตอนดำเนินงาน เอื้ออำนวยให้การติดต่อพบปะกันระหว่างเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ และผู้ปกครองกับหน่วยงานหรือเครือข่าย การวางแผนเกี่ยวกับการติดต่อประสานงานบุคคล เป็นการติดต่อประสานงานบุคคล องค์กร หรือหน่วยงาน จากภายใน และภายนอกสถานศึกษา

ระยะที่ 2 การดำเนินการ มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ จากการใช้บริการช่วยเหลือระยะ แรกเริ่มจากแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลหรือแผนการให้บริการเฉพาะครอบครัว และข้อมูล สถานศึกษาใหม่ โดยมีการดำเนินการดังนี้

2.1 ครูประจำชั้นนำผลการพัฒนาผู้เรียน และรายชื่อเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ที่ผ่านการประเมินเข้าร่วมประชุมพิจารณา

2.2 ประชุมคัดเลือกเด็กเข้าร่วมโครงการ คณะทำงานเปลี่ยนผ่านแนะนำตัว ชี้แจง วัตถุประสงค์โครงการ กระบวนการดำเนินงาน เกณฑ์การรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษของ สถานศึกษาใหม่

2.3 ผู้ปกครองแจ้งความจำนงสมัครเข้าร่วมโครงการ เลือกสถานศึกษา ตามความสนใจ

2.4 ที่ประชุมร่วมกันพิจารณาความเหมาะสม ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนดและ ความเป็นไปได้ในการเข้าเรียนในสถานศึกษาใหม่

2.5 ที่ประชุมร่วมกันกำหนดปฏิทิน ตารางเยี่ยมชมสถานศึกษาใหม่

2.6 คณะดำเนินงานทำหนังสือขออนุญาตผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ และขอความ อนุเคราะห์ผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อขอเข้าเยี่ยมชมสถานศึกษาใหม่

การเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเด็กและครอบครัว เป็นข้อมูลที่ใช้ในการดำเนินการ บันทึกลงในแบบการให้บริการเปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคล ประกอบด้วย รูปเด็ก ชื่อเด็ก วัน-เดือน-ปี-เกิด ศาสนา ชื่อผู้ปกครองและความสัมพันธ์กับเด็ก ภาษาที่ใช้สื่อสารกับเด็ก ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะความ ต้องการพิเศษที่เด็กได้รับการวินิจฉัย ความกังวล และความกลัวของเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ สิ่งที่เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษชอบ และไม่ชอบ ความสามารถและความสนใจของเด็กที่มีความ ต้องการจำเป็นพิเศษ ลักษณะพฤติกรรมที่เป็นปัญหา สถานการณ์ที่ทำให้เกิดความเครียดหรือ คับข้องใจ สถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของครอบครัว และการใช้ภาษาในครอบครัว เป้าหมาย ทางการศึกษาของเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษตามความคาดหวังของครอบครัว ข้อเสนอแนะทั่วไป

สำหรับผู้ที่ทำงานร่วมกับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เรื่องยาและการใช้ตามแพทย์สั่ง เช่น ยารักษาอาการหรือพฤติกรรม และการควบคุมอาหารของเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ซึ่งข้อมูลในส่วนนี้นอกจากจะช่วยให้ผู้ให้บริการทราบพื้นฐานความต้องการของเด็กและครอบครัวแล้ว ยังเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลจากผู้ให้บริการสู่ พ่อ-แม่ ผู้ปกครองได้รับทราบสภาพความต้องการ และข้อจำกัดที่มีอยู่ของเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษประเภทนั้น ๆ นอกจากนี้ข้อมูลเหล่านี้ยังจะเป็นข้อมูลที่将被ส่งต่อไปยังครูผู้สอนของเด็กในระบบการศึกษาต่อไป เพื่อให้มีความเข้าใจ และรับรู้ถึงข้อจำกัดที่เด็กมีอยู่

ขั้นตอนที่ 3 การเยี่ยมชมสถานศึกษาใหม่ มีการดำเนินการดังต่อไปนี้

3.1 คณะดำเนินงานของศูนย์การศึกษาพิเศษ นำผู้ปกครอง และเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เข้าพบผู้บริหารสถานศึกษาใหม่ เพื่อนำเสนอวัตถุประสงค์/เป้าหมายของโครงการ และขอเกณฑ์การรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษเข้าเรียน

3.2 คณะดำเนินงานของศูนย์การศึกษาพิเศษ ผู้ปกครอง และเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เข้าชมกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษา สภาพแวดล้อม และแหล่งเรียนรู้ ต่าง ๆ ในสถานศึกษาใหม่

3.3 คณะดำเนินงานของศูนย์การศึกษาพิเศษ ขอรายชื่อ ครูผู้ประสานงาน ครูผู้รับผิดชอบ เพื่อนำมาแต่งตั้งเป็นคณะทำงานเปลี่ยนผ่าน ซึ่งประกอบด้วย ผู้ปกครอง ผู้บริหาร ครูประจำชั้น ครูผู้ประสานงานของสถานศึกษาใหม่ และของศูนย์การศึกษาพิเศษ

คณะทำงานเปลี่ยนผ่าน ควรทำความเข้าใจกับระบบการให้บริการใหม่ที่จะส่งเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษเข้าเรียน ทั้งด้านวิชาการ ด้านสังคม และสภาพแวดล้อม ได้แก่ การจัดชั้นเรียน ตารางการเรียน ขอบเขตของกิจกรรม รูปแบบการสอนและเจตคติของครู รวมทั้งมีการประชุมพูดคุยระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องจากระบบการให้บริการเดิม และระบบการให้บริการใหม่ โดยเฉพาะผู้บริหารของระบบการให้บริการใหม่ ถ้าเข้าร่วมในการประชุมจะเกิดประโยชน์อย่างมาก เนื่องจากเป็นผู้สามารถอธิบายการจัดบริการที่มีอยู่ของสถานศึกษาได้ดีที่สุด ในระหว่างการเยี่ยมชมระบบการให้บริการใหม่นี้ ผู้ทำหน้าที่ประสานงานจะต้องมีการจดบันทึกรายละเอียดต่าง ๆ ไว้ด้วย โดยเฉพาะความเหมือน และความต่างระหว่างสองระบบในด้านสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน พฤติกรรมและปฏิสัมพันธ์ในห้องเรียนของครูและเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ รวมถึงกิจกรรมในห้องเรียน ซึ่งความต่างที่พบนั้นก็คือปัญหาหรือสิ่งที่ต้องเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กในระยะชื่อนั้นเอง

การเยี่ยมชมสถานศึกษาใหม่ จะต้องมีการวางแผนไว้ล่วงหน้า โดยก่อนการเยี่ยมชม อาจให้เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ได้ดูรูปของสถานที่ใหม่ว่าเป็นอย่างไรก่อนก็ได้ ในการเยี่ยมชมนี้ ควรจะให้เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ และครอบครัวได้เห็นอาคารเรียน เวลาในการเข้าชั้นเรียน และเวลาในการเล่นสนาม ซึ่งจะเป็นการดีอย่างมากถ้าครูของระบบสถานศึกษาใหม่จะให้เวลา

กับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษและครอบครัวในการพบปะพูดคุยในการมาเยี่ยมชมครั้งนี้ การมาเยี่ยมชมแบบไม่เป็นทางการนี้ จะทำให้เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ และครอบครัวมีประสบการณ์เกี่ยวกับสถานศึกษาใหม่และไม่เกิดความวิตกกังวลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น

หลังจากการเยี่ยมชมสถานศึกษาใหม่ จะต้องมีการประชุมและอภิปรายเกี่ยวกับข้อมูลที่ได้รับจากการเยี่ยมชม โดยเน้นการพิจารณาระหว่างความแตกต่างของสองระบบ โดยพิจารณาเกี่ยวกับ

1. ทีมผู้สอน ได้แก่ จำนวนครูผู้สอน ผู้ช่วยครู และจำนวนอาสาสมัครในห้องเรียน จำนวนเด็กในห้องเรียน และอัตราส่วนของจำนวนบุคลากรกับจำนวนเด็ก

2. ลักษณะการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพทั่วไป ประกอบด้วย รูปแบบการจัดกิจกรรมกลุ่ม การจัดโต๊ะในห้องเรียน การแบ่งแยกพื้นที่การเรียนกับการเล่นอย่างชัดเจนตำแหน่งของห้องน้ำและห้องอาหาร ฯลฯ

3. ตารางกิจกรรมประจำวัน โดยพิจารณาสัดส่วนของการเรียนกับการทำกิจกรรมว่ามีความแตกต่างและเหมาะสมหรือไม่ ระยะเวลาในการทำกิจกรรมนานเท่าใด เป็นกิจกรรมกลุ่มใหญ่หรือกลุ่มเล็ก กิจกรรมฝึกกล้ามเนื้อมัดใหญ่ และกิจกรรมเตรียมความพร้อมทางวิชาการ และฝึกกล้ามเนื้อมัดเล็กมีหรือไม่และจัดในช่วงใด กิจกรรมการเล่นตามอิสระมีขอบเขตเพียงใด การเปลี่ยนตารางกิจกรรมประจำวันมีความบ่อยเพียงใด ฯลฯ

4. พฤติกรรม เป็นการสังเกตว่าเด็กสามารถทำงานหรือเล่นในกลุ่มที่ไม่มีผู้ใหญ่อยู่ได้หรือไม่ ถ้าภายในห้องเรียนมีศูนย์การเรียนรู้ เด็กจะเลือกกิจกรรมการเรียนรู้ที่สนใจด้วยตนเองหรือจำเป็นต้องให้ครูเป็นผู้บอกให้เด็กทำกิจกรรมนั้น รวมทั้งเด็กสามารถแสดงพฤติกรรมทางสังคมขณะทำงาน และขณะทำงานเสร็จอย่างเหมาะสมหรือไม่

5. ทักษะการช่วยเหลือตนเองอะไรที่เด็กทำได้ดีที่สุดในระดับใด

6. การเตรียมความพร้อมทางวิชาการ สามารถพิจารณาได้จากการเรียนรู้ในการเข้ากิจกรรมของเด็ก การเขียนบนกระดาน การทำงานในใบงาน การตอบสนองต่อคำถาม และลักษณะคำตอบของเด็ก ซึ่งการเตรียมความพร้อมทางวิชาการ จะต้องให้สอดคล้องกับทักษะที่ต้องการของระบบการให้บริการปลายทาง

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินความสามารถก่อนจัดทำแผนการเปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคล

เป็นการดำเนินการนำข้อมูลกิจกรรมประจำวัน ข้อมูลสภาพแวดล้อม ข้อมูลสื่อ อุปกรณ์จากสถานศึกษาแห่งใหม่ มาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อกำหนดเป้าหมายจัดทำแผนการเปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคล และสรุปผลความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในการเข้าเรียน การประเมินเบื้องต้น เป็นการประเมินเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษแบบเข้มข้น โดยการวิเคราะห์เพื่อหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และการให้ความช่วยเหลือ ใช้เครื่องมือที่หลากหลาย ใช้แบบวัด

ความถนัด แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ และแบบทดสอบ จากนักวิชาชีพ โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

- 4.1 ผู้ทำการประเมินเตรียมแบบประเมิน
- 4.2 เตรียมสถานที่ประเมิน
- 4.3 นัดหมายเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษและผู้ปกครอง
- 4.4 ประเมินความสามารถก่อนจัดทำแผนการเปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคล
- 4.5 วิเคราะห์ผลการประเมินความสามารถก่อนจัดทำแผนการเปลี่ยนผ่านเฉพาะ

บุคคล

4.6 แจ้งผลการประเมินความสามารถก่อนจัดทำแผนการเปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคลแก่เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษและผู้ปกครอง

- 4.7 คณะทำงานจัดทำแผนการเปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคล

ข้อควรคำนึงในการประเมินความสามารถก่อนจัดทำแผนการเปลี่ยนผ่านเฉพาะ บุคคล

- 1) ประเมินความสามารถจากสภาพจริงหรือสถานการณ์จำลอง
- 2) ควรให้เวลาเด็กได้แสดงศักยภาพตามความเหมาะสม
- 3) ไม่ควรมีการช่วยเหลือนอกจากการออกคำสั่งซ้ำเท่านั้น

ขั้นตอนที่ 5 การจัดทำแผนการเปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคล (Individualized Transition Plan :ITP)/แผนการให้บริการช่วงเปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคล (Individualized Transition Service Plan :ITSP)

เป็นการวางแผนอนาคตของเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ กำหนดเป้าหมาย สื่อ อุปกรณ์ สถานที่ กิจกรรม ระยะเวลาที่ชัดเจน โดยการมีส่วนร่วมของทุกส่วนที่เกี่ยวข้อง คณะกรรมการเปลี่ยนผ่าน ได้แก่ ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้อง ของศูนย์การศึกษาพิเศษและสถานศึกษาใหม่ มีการดำเนินการคือ

5.1 การจัดทำแผนการเปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคล (ITP) หมายถึง การนำผลการวิเคราะห์ผู้เรียนและสถานศึกษาใหม่ มากำหนดเป็นแนวทางการเปลี่ยนผ่าน เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนการส่งต่อเข้าสู่ระบบการศึกษา โดยมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

- 5.1.1 ข้อมูลทั่วไป
- 5.1.2 การกำหนดแนวทางการวางแผนการเปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคล
  - 1) เป้าหมายการเปลี่ยนผ่าน ระยะ 6 เดือน - 1 ปี
  - 2) จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
  - 3) เกณฑ์/วิธีการประเมิน
  - 4) สื่อสิ่งอำนวยความสะดวก
- 5.1.3 คณะกรรมการจัดทำแผนการเปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคล

5.2 การจัดทำแผนให้บริการช่วงเปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคล (ITSP) หมายถึง การนำเอาจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมมากำหนดเป็นแผนการให้บริการช่วงเปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคล เพื่อเตรียมความพร้อมที่ศูนย์การศึกษาพิเศษและทดลองเรียนที่สถานศึกษาใหม่ โดยมีองค์ประกอบดังนี้

5.2.1 จุดประสงค์

5.2.2 กิจกรรม

5.2.3 เนื้อหา

5.2.4 ขั้นตอนการสอน

5.2.5 สรุปรการสอน

5.2.6 เกณฑ์การให้คะแนน

ขั้นตอนที่ 6 การจัดกิจกรรมที่เหมาะสม

จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนให้บริการช่วงเปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคล (ITSP) ใช้สื่อ อุปกรณ์ สถานที่ที่เหมาะสมกับความต้องการจำเป็นพิเศษของเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ มีการเตรียมความพร้อมเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษที่ศูนย์การศึกษาพิเศษและสถานศึกษาใหม่ มีการดำเนินการ ดังนี้

6.1 เตรียมความพร้อมที่ศูนย์การศึกษาพิเศษ จัดกิจกรรมให้เหมาะสมตามแผนการให้บริการช่วงเปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคล (ITSP) ที่ศูนย์การศึกษาพิเศษไม่ต่ำกว่า 6 เดือน โดยการปรับสภาพแวดล้อม สื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก การให้ความรู้ การจัดอบรมในด้านทักษะชีวิต ทักษะการเดินทาง ทักษะการสื่อสาร ทักษะการทำงาน หรือการใช้สถานการณ์จำลองในการจัดกิจกรรม เป็นต้น

6.2 ทดลองเรียนที่สถานศึกษาใหม่ เพื่อให้เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ได้ฝึกประสบการณ์จริง โดยมีครูประจำชั้นสถานศึกษาใหม่ ร่วมประเมินตามแผนการเปลี่ยนผ่านของเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เป็นการฝึกหัดเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ โดยใช้สถานการณ์จริง

ระยะที่ 3 การตรวจสอบ

เป็นระยะที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ที่จะช่วยให้ผู้ดำเนินการทราบว่าบรรลุ วัตถุประสงค์ เป้าหมายที่ต้องการมากน้อยเพียงใด มีประสิทธิภาพหรือไม่ ผลจากการติดตาม และประเมินผลทำให้เห็นถึงข้อมูลความสำเร็จ จุดแข็ง จุดอ่อน และแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข การดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ สูงยิ่งขึ้น มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 7 การนิเทศ ติดตาม และประเมินผล มีการดำเนินการดังต่อไปนี้

7.1 คณะกรรมการนิเทศงานเปลี่ยนผ่านของศูนย์การศึกษาพิเศษ ออกนิเทศ ติดตามผลการดำเนินงานเปลี่ยนผ่าน เพื่อให้การแนะนำ ปรีกษา ชี้แนะการจัดการเรียนการสอนในการดำเนินการเปลี่ยนผ่าน ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น

7.2 คณะกรรมการนิเทศร่วมกันพิจารณาผลการเรียนของเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ดังนี้

7.2.1 กรณีเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษผ่านเกณฑ์ตามแผนเปลี่ยนผ่าน ครูประจำชั้นเตรียมข้อมูลส่งต่อเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

7.2.2 กรณีเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษไม่ผ่านตามเกณฑ์ที่กำหนดในแผนการเปลี่ยนผ่าน คณะทำงานเปลี่ยนผ่านประชุมทบทวน ปรับปรุงแผน และดำเนินการประเมินความสามารถพื้นฐานเตรียมความพร้อมใหม่

เกณฑ์การให้คะแนน

ระดับ คะแนน	ผลการประเมิน	ระดับ คุณภาพ	ค่าเฉลี่ยผล การประเมิน
1	ทำไม่ได้/ไม่ยอมทำ/ไม่ตอบสนอง	ปรับปรุง	1.00 - 1.49
2	ทำได้โดยใช้การกระตุ้นเตือนทางกาย ท่าทางและวาจา	พอใช้	1.50 - 2.49
3	ทำได้โดยใช้การกระตุ้นเตือนด้วยท่าทางและวาจา	ดี	2.50 - 3.49
4	ทำได้โดยใช้การกระตุ้นเตือนด้วยวาจา	ดีมาก	3.50 - 4.49
5	ทำได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องช่วยเหลือ	ดีเยี่ยม	4.50 - 5.00

*** เกณฑ์การคิดคะแนน ผ่าน หมายถึง ทำได้ในระดับคุณภาพ 4 - 5

ไม่ผ่าน หมายถึง ทำได้ในระดับคุณภาพ 1 - 3

วิธีคิดคะแนนให้นำผลรวมคะแนนที่ผ่านระดับ 4 กับ 5 รวมกัน แล้วหาร จำนวนข้อที่ผ่าน

7.3 การนิเทศและติดตามผล เป็นการนิเทศการดำเนินงาน การเปลี่ยนผ่านของเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษตามแผนปฏิบัติงาน มีการดำเนินการดังต่อไปนี้

7.3.1 เตรียมเอกสารการนิเทศ และการประเมินผล เช่น แบบประเมิน แบบสังเกตการณ์ทำงานของเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

7.3.2 แจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องได้ทราบถึงวันเวลาในการนิเทศและติดตามผล

7.3.3 ปฏิบัติการนิเทศและติดตามผล โดยการนิเทศเป็นการให้คำแนะนำ การให้แรงเสริม และการสนับสนุน การติดตามผลเป็นการตรวจสอบความก้าวหน้าในด้านการปฏิบัติงานตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ โดยใช้วิธีการประเมินจากสภาพจริง

7.3.4 บันทึกการนิเทศและติดตามผล

7.3.5 รายงานผลการนิเทศ และติดตามผลการดำเนินงานของเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษให้ผู้ปกครองทราบ

ขั้นตอนที่ 8 การส่งต่อ มีการดำเนินการดังต่อไปนี้

8.1 คณะดำเนินงานเปลี่ยนผ่าน นำเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ แจ้งความประสงค์สมัครเข้าเรียนสถานศึกษาแห่งใหม่

8.2 คณะดำเนินงานเปลี่ยนผ่าน นำเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ไปทดสอบสมรรถภาพ เข้าเรียนที่สถานศึกษาแห่งใหม่ และส่งต่อเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษเข้าสู่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โรงเรียนเฉพาะความพิการ โรงเรียนเรียนรวม การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

ระยะที่ 4 การทบทวน รายงานการติดตามหลังการส่งต่อ มีการดำเนินการดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 9 รายงานการติดตามหลังการส่งต่อ

คณะทำงานออกติดตามเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษหลังส่งต่อเข้าสู่สถานศึกษาใหม่อย่างน้อย 2 เดือน โดยมีวิธีการติดตาม ดังนี้

9.1 กำหนดตารางปฏิทินการออกติดตาม

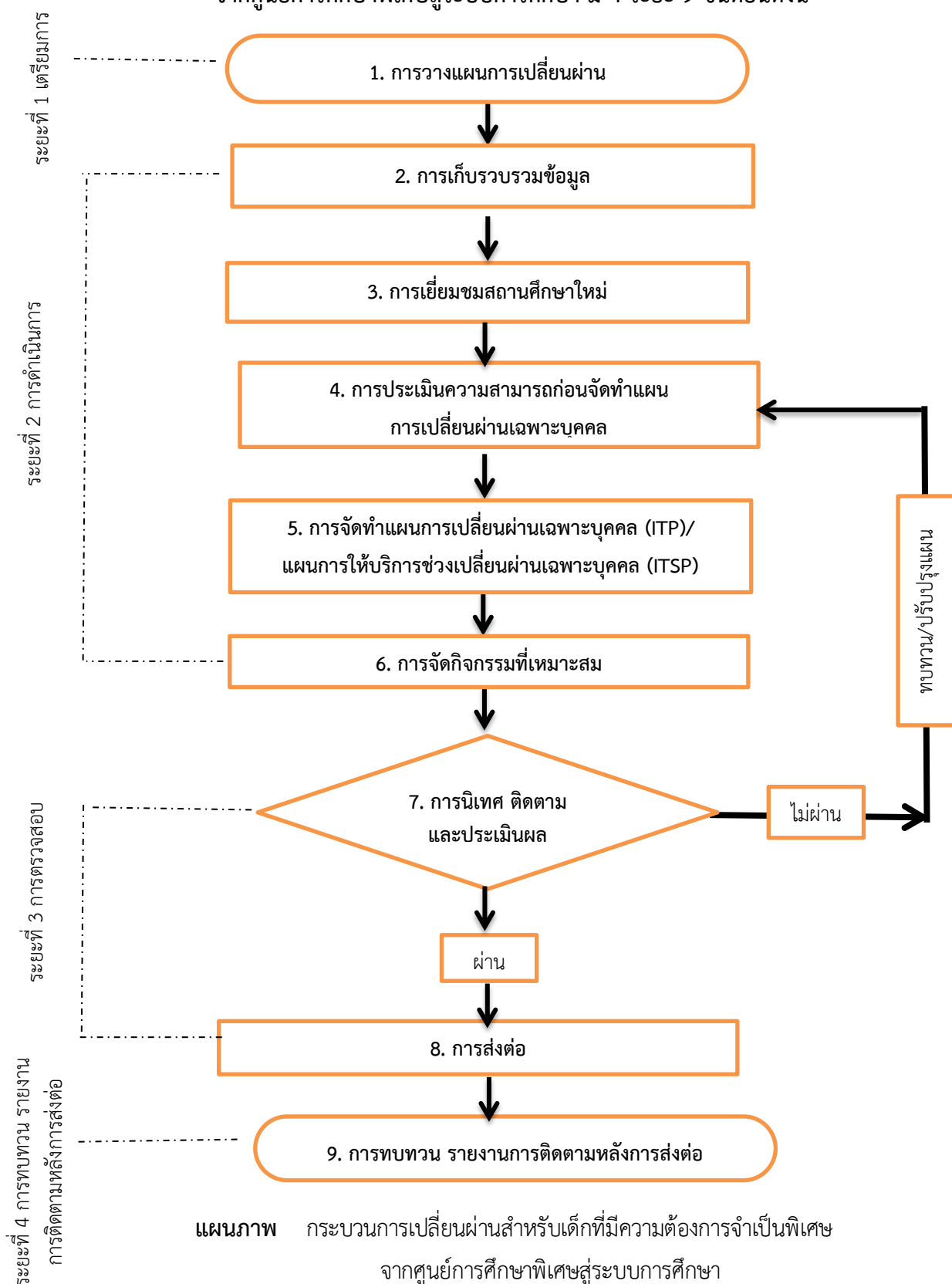
9.2 ทำหนังสือถึงผู้บริหารสถานศึกษาใหม่ เพื่อเข้าติดตามเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

9.3 ออกติดตาม ตามปฏิทินที่กำหนด

9.4 สรุปผลการดำเนินงานและรายงานศูนย์การศึกษาพิเศษ สถานศึกษาใหม่ ผู้ปกครอง สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ในวันเปิดภาคเรียน และเมื่อเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษเข้าสู่ระบบการศึกษาเป็นระยะ 2 เดือน ผู้ให้บริการเดิมได้มีการเข้าเยี่ยมเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในสถานศึกษาและพบปะพูดคุยกับครูประจำชั้นของเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เพื่อให้ทราบถึงพัฒนาการและการแสดงออกของพฤติกรรมของเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษขณะที่อยู่ในสถานศึกษา ความพึงพอใจของครูต่อพัฒนาการและการแสดงออกของพฤติกรรมของเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ รวมทั้งปัญหา และข้อเสนอแนะในการให้บริการแก่เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษก่อนนำเด็กเข้าสู่ระบบการศึกษา

กระบวนการเปลี่ยนผ่านสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ
จากศูนย์การศึกษาพิเศษสู่ระบบการศึกษา มี 4 ระยะ 9 ขั้นตอนดังนี้

สรุปได้ว่าการดำเนินการเปลี่ยนผ่านสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ จากศูนย์การศึกษาพิเศษสู่ระบบการศึกษา มี 4 ระยะ 9 ขั้นตอน ประกอบด้วย ระยะที่ 1 การเตรียมการ ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การวางแผนการเปลี่ยนผ่าน ระยะที่ 2 การดำเนินการ ได้แก่ ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูล ขั้นตอนที่ 3 การเยี่ยมชมสถานศึกษาใหม่ ขั้นตอนที่ 4 การประเมินความสามารถก่อนการจัดทำแผนการเปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคล ขั้นตอนที่ 5 การจัดทำแผนการเปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคล(ITP)/แผนการให้บริการช่วงเปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคล (ITSP) ขั้นตอนที่ 6 การจัดกิจกรรมที่เหมาะสม ระยะที่ 3 การตรวจสอบ ได้แก่ ขั้นตอนที่ 7 การนิเทศ ติดตาม และประเมินผล ขั้นตอนที่ 8 การส่งต่อ ระยะที่ 4 การทบทวนรายงานการติดตามหลังการส่งต่อ ได้แก่ ขั้นตอนที่ 9 รายงานการติดตามหลังการส่งต่อ

บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้อง

การแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนการเปลี่ยนผ่าน เป็นขั้นตอนที่สำคัญที่ก้าวไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายในอนาคตของเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ การเลือกบุคคลเข้ามาเป็นคณะกรรมการพิจารณาจากผู้ใกล้ชิดที่สามารถช่วยเหลือสนับสนุนในการกำหนดเป้าหมายการวางแผนอนาคตของเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ คณะกรรมการจัดทำแผนการเปลี่ยนผ่าน อาจเป็นคณะกรรมการชุดเดียวกับคณะกรรมการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล การดำเนินการตามแผนการเปลี่ยนผ่านให้บรรลุผลสำเร็จประกอบด้วย เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ผู้ปกครอง ผู้บริหาร ครู บุคลากร ศูนย์การศึกษาพิเศษ และสถานศึกษาใหม่ ผู้ให้บริการที่เกี่ยวข้อง ชุมชน

บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

1. บทบาทเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

- 1.1 ให้ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง
- 1.2 ร่วมวางแผนการเปลี่ยนผ่าน
- 1.3 มีความมุ่งมั่นตั้งใจในการพัฒนาตนเองให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ระบุไว้ในแผนการเปลี่ยนผ่าน
- 1.4 ให้ความร่วมมือในการปรับแผนการเปลี่ยนผ่าน เมื่อแผนการเปลี่ยนผ่านไม่บรรลุผลตามเป้าหมาย

2. บทบาทผู้ปกครอง

- 2.1 ให้ข้อมูลเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ
- 2.2 ร่วมวางแผนการเปลี่ยนผ่าน
- 2.3 ให้ความร่วมมือในการพัฒนาเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษตามแผนการเปลี่ยนผ่าน
- 2.4 ให้ความร่วมมือในการปรับแผนการเปลี่ยนผ่านเมื่อแผนการเปลี่ยนผ่านไม่บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

3. บทบาทศูนย์การศึกษาพิเศษ

- 3.1 กำหนดนโยบายเกี่ยวกับการจัดทำแผนการเปลี่ยนผ่านในสถานศึกษา
- 3.2 จัดเตรียมบุคลากร งบประมาณ เพื่อสนับสนุนแผนการเปลี่ยนผ่าน
- 3.3 กำหนดโครงการเปลี่ยนผ่านในแผนปฏิบัติการประจำปี
- 3.4 เขียนโครงการเปลี่ยนผ่าน
- 3.5 ศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนการเปลี่ยนผ่าน
- 3.6 รวบรวมและจัดทำข้อมูลเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เพื่อวางแผนการเปลี่ยนผ่าน
- 3.7 ดำเนินการตามกระบวนการเปลี่ยนผ่านทุกขั้นตอนอย่างเป็นระบบ
- 3.8 จัดทำข้อมูลสารสนเทศการเปลี่ยนผ่าน
- 3.9 จัดทำ คู่มือ เอกสาร ถอดบทเรียนการเปลี่ยนผ่าน
- 3.10 จัดอบรม ให้คำแนะนำ และคำปรึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนผ่านเด็กที่มีความต้องการ

จำเป็นพิเศษ

- 3.11 รายงานผล เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์

4. บทบาทสถานศึกษา

- 4.1 กำหนดนโยบายการรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษเข้าเรียนร่วม
- 4.2 กำหนดเกณฑ์คุณสมบัติ และการรับสมัคร อย่างชัดเจน
- 4.3 แต่งตั้งคณะทำงาน เพื่อดำเนินการจัดการเรียนรวม
- 4.4 ร่วมเป็นคณะดำเนินการเปลี่ยนผ่านทั้งระบบ ให้ความร่วมมือ สนับสนุน การดำเนินงานตามกระบวนการเปลี่ยนผ่านร่วมกับศูนย์การศึกษาพิเศษ
- 4.5 ร่วมแสดงความคิดเห็น เสนอแนะ การดำเนินงานของกระบวนการเปลี่ยนผ่านร่วมกับศูนย์การศึกษาพิเศษ เช่น กรณีเด็กไม่ผ่าน ให้คำแนะนำ ทบทวนปรับปรุงแผน

5. บทบาทผู้เกี่ยวข้องและชุมชน

- 5.1 สนับสนุนแผนการเปลี่ยนผ่านให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้
- 5.2 ร่วมประเมินผลเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ
- 5.3 ร่วมประเมินแผนการเปลี่ยนผ่าน

ประโยชน์ของการเปลี่ยนผ่าน

1. ประโยชน์ต่อเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

- 1.1 เด็กได้รับการวางแผนอนาคตที่ชัดเจน ตามความชอบ ความถนัด ความสนใจความต้องการจำเป็นพิเศษของแต่ละบุคคล ในการเตรียมความพร้อมก่อนส่งต่อสู่ระบบการศึกษา
- 1.2 เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ประสบการณ์ใหม่ เกิดความต่อเนื่องของประสบการณ์เรียนรู้
- 1.3 ส่งเสริมสัมพันธภาพระหว่างเด็กกับพ่อแม่และครู
- 1.4 เด็กเกิดความมั่นใจในตนเอง และเกิดความรู้สึกรับรู้ได้ว่าวางใจในครูคนใหม่ สถานศึกษาแห่งใหม่

2. ประโยชน์ต่อศูนย์การศึกษาพิเศษ

- 2.1 มีรูปแบบในการเปลี่ยนผ่านที่เป็นระบบ
- 2.2 ศูนย์การศึกษาพิเศษ มีเครือข่ายมากขึ้น
- 2.3 เพื่อเป็นการประกันคุณภาพทางการศึกษาของศูนย์การศึกษาพิเศษ
- 2.4 เป็นศูนย์ข้อมูลด้านการส่งต่อเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษเข้าสู่ระบบการศึกษา

3. ประโยชน์ต่อสถานศึกษา

- 3.1 มีการนโยบายในการจัดการเรียนรวมที่ชัดเจน
- 3.2 ผู้บริหาร ครูในสถานศึกษา ได้มีส่วนร่วมวางแผนกำหนดอนาคตเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เป็นการล่วงหน้าและได้รู้จักเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษมากขึ้น
- 3.3 บุคลากรในสถานศึกษา ทราบถึงบทบาทของศูนย์การศึกษาพิเศษและมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการเปลี่ยนผ่านมากขึ้น
- 3.4 สถานศึกษามีเครือข่ายมากขึ้น
- 3.5 เพื่อเป็นการประกันคุณภาพทางการศึกษาของสถานศึกษา
- 3.6 มีข้อมูลสารสนเทศเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษเรียนรวม

4. ประโยชน์ต่อปกครอง

- 4.1 ผู้ปกครองได้รับคำแนะนำ ปรีกษา เพื่อวางแผนตัดสินใจเลือกอนาคตของเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษเป็นการล่วงหน้า
- 4.2 เพื่อลดความกังวลของผู้ปกครอง ได้ไปศึกษาสถานการณ์จริงก่อนตัดสินใจให้ลูกเข้าเรียน เช่น เยี่ยมชมสถานศึกษา ทดลองเรียน
- 4.3 ผู้ปกครองเข้าใจในบทบาทศูนย์การศึกษาพิเศษและระบบการศึกษามากขึ้น
- 4.4 ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในกระบวนการเปลี่ยนผ่าน

ปัจจัยสู่ความสำเร็จ

เพื่อให้การดำเนินงานการเปลี่ยนผ่านสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ จากศูนย์การศึกษาพิเศษสู่ระบบการศึกษา ประสบความสำเร็จ สถานศึกษาต้องมีนโยบายที่ชัดเจนและเป็นไปได้ รวมทั้งได้รับความร่วมมือจากผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้อง จากศูนย์การศึกษาพิเศษ ซึ่งเป็นต้นทาง และสถานศึกษาที่เป็นปลายทาง มีการร่วมกันวางแผนการเปลี่ยนผ่าน โดยคำนึงถึงอนาคตของเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ให้สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้ด้วยตนเอง และอยู่ร่วมกับบุคคลในสังคมได้อย่างมีความสุข

การวางแผนการเปลี่ยนผ่าน เป็นกระบวนการที่ทำความเข้าใจกับการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) โดยใช้หลักการบุคคลเป็นศูนย์กลาง (Person-Centered Approach) ซึ่งสามารถวางแผนการเปลี่ยนผ่านได้ทันทีที่เห็นว่าเหมาะสม การวางแผนการเปลี่ยนผ่าน ต้องอาศัยความร่วมมือของผู้ปกครอง เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ บุคลากรทางการศึกษา องค์กร ชุมชน ซึ่งแผนการจัด

การศึกษาเฉพาะบุคคลระดับถึงแนวทางจัดการศึกษาที่นำมาเชื่อมต่อกับการวางแผนการเปลี่ยนผ่านได้ คณะกรรมการจะต้องร่วมกันวางแผนการบริหารการเปลี่ยนผ่าน โดยคำนึงถึงอนาคตของเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เพื่อสร้างโอกาสให้เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตในอนาคต เป็นการเตรียมพร้อมด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคมและสติปัญญา ให้เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ สามารถเข้าสู่สังคมและพึ่งพาตนเองได้ ดังนั้นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานเปลี่ยนผ่าน ประกอบด้วย

1. มีระบบสนับสนุนทางด้านกฎหมายและนโยบาย ศูนย์การศึกษาพิเศษและสถานศึกษามีการกำหนดนโยบายที่ชัดเจน
2. การบริหารจัดการระบบการให้บริการช่วงเปลี่ยนผ่านที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา มีการดำเนินการตามกระบวนการเปลี่ยนผ่านทุกขั้นตอนอย่างเป็นระบบ
3. การมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ผู้เกี่ยวข้อง ของศูนย์การศึกษาพิเศษและสถานศึกษา มีการวางแผนร่วมกันในการกำหนดอนาคตของเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ และมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบที่จะขับเคลื่อนให้การจัดการเปลี่ยนผ่านไปสู่ความสำเร็จ
4. ทรัพยากร และงบประมาณ ด้านทรัพยากร มีการประชุม อบรมให้ความรู้กับผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้อง ของศูนย์การศึกษาพิเศษและสถานศึกษา เพื่อให้ทราบถึงกระบวนการและวิธีการดำเนินโครงการที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ ด้านงบประมาณ มีการจัดทำโครงการเปลี่ยนผ่านเพื่อขออนุมัติงบประมาณ ให้เพียงพอกับการให้บริการเปลี่ยนผ่านเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ
5. การประสานงานอย่างมีคุณภาพ มีการติดต่อประสานงานกับผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง
6. ศูนย์การศึกษาพิเศษ มีคู่มือ และแนวทางการเปลี่ยนผ่าน เพื่อให้สถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ผู้สนใจ และผู้เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานเปลี่ยนผ่านเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

รายชื่อสถานศึกษาที่เผยแพร่ผลงานทางวิชาการ

ผู้จัดทำได้เผยแพร่ผลงานสู่ครู ผู้ปกครอง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ตรวจสอบประสิทธิภาพผลของหนังสือ จำนวน 125 คน ดังนี้

1. ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา	จำนวน 13	ศูนย์
2. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัด	จำนวน 63	ศูนย์
3. โรงเรียนเฉพาะความพิการ	จำนวน 5	โรงเรียน
4. โรงเรียนเรียนรวมระดับประถมศึกษา	จำนวน 11	โรงเรียน
5. การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย	จำนวน 2	แห่ง
6. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	จำนวน 5	โรง
7. ผู้ปกครอง	จำนวน 26	คน

1. เผยแพร่ให้กับศูนย์ศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา จำนวน 13 ศูนย์ ได้แก่

1. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง กรุงเทพมหานคร
2. ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม
3. ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 2 จังหวัดยะลา
4. ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 3 จังหวัดสงขลา
5. ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 4 จังหวัดตรัง
6. ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 5 จังหวัดสุพรรณบุรี
7. ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 6 จังหวัดลพบุรี
8. ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 7 จังหวัดพิษณุโลก
9. ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 8 จังหวัดเชียงใหม่
10. ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 9 จังหวัดขอนแก่น
11. ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 10 จังหวัดอุบลราชธานี
12. ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 11 จังหวัดนครราชสีมา
13. ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 12 จังหวัดชลบุรี

2. เผยแพร่ให้กับศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัด จำนวน 63 ศูนย์ ได้แก่

1. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนนทบุรี
2. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดปทุมธานี
3. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดสมุทรปราการ
4. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดสมุทรสาคร
5. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครราชสีมา
6. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดปัตตานี
7. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดสตูล
8. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดชุมพร
9. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช
10. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพัทลุง
11. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดสุราษฎร์ธานี
12. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดภูเก็ต
13. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกระบี่
14. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพังงา
15. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดระนอง
16. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดราชบุรี
17. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
18. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดสมุทรสงคราม

19. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาญจนบุรี
20. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดเพชรบุรี
21. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
22. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดสิงห์บุรี
23. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุทัยธานี
24. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดชัยนาท
25. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดสระบุรี
26. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอ่างทอง
27. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกำแพงเพชร
28. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตาก
29. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครสวรรค์
30. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพิจิตร
31. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดเพชรบูรณ์
32. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดสุโขทัย
33. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุตรดิตถ์
34. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดแม่ฮ่องสอน
35. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำพูน
36. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดเชียงราย
37. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพะเยา
38. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดแพร่
39. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดน่าน
40. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง
41. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดเลย
42. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอุดรธานี
43. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดสกลนคร
44. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดหนองคาย
45. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดหนองบัวลำภู
46. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดมหาสารคาม
47. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดมุกดาหาร
48. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดอำนาจเจริญ
49. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์
50. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครพนม

51. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดยโสธร
  52. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดร้อยเอ็ด
  53. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดบุรีรัมย์
  54. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดสุรินทร์
  55. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดชัยภูมิ
  56. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดศรีสะเกษ
  57. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดจันทบุรี
  58. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดฉะเชิงเทรา
  59. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดตราด
  60. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครนายก
  61. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดปราจีนบุรี
  62. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดระยอง
  63. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดสระแก้ว
3. **โรงเรียนเฉพาะความพิการ** จำนวน 5 โรงเรียน ได้แก่
1. โรงเรียนศรีสังวาลย์ขอนแก่น
  2. โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดขอนแก่น
  3. โรงเรียนอุบลปัญญาคุณ
  4. โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดสุรินทร์
  5. โรงเรียนการศึกษาคนตาบอดขอนแก่น
4. **โรงเรียนเรียนรวมระดับประถมศึกษา** จำนวน 11 โรงเรียน ได้แก่
1. โรงเรียนอนุบาลศรีสะเกษ
  2. โรงเรียนอนุบาลวัดพระโต
  3. โรงเรียนบ้านแกประชาสามัคคี
  4. โรงเรียนบ้านโพธิ์ลังกา
  5. โรงเรียนบ้านโนนแกด
  6. โรงเรียนบ้านกระถุน
  7. โรงเรียนบ้านหนองคู
  8. โรงเรียนบ้านหนองเตย
  9. โรงเรียนบ้านหนองครก
  10. โรงเรียนเทศบาล 5
  11. โรงเรียนบ้านหนองแซ่หนองหว้าป่าสะแบง
5. **การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย** จำนวน 2 แห่ง ได้แก่
1. การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอไพร่พิง
  2. การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอเมืองศรีสะเกษ

6. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 5 แห่ง ได้แก่

1. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดจังก์กระดาน
2. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านตาเจา
3. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านสันติสุข
4. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดชำแซง
5. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านละทาย

ประวัติผู้จัดทำ
ดร.เกตอรอินท์ พิทักษ์โคชญากุล
(เกต-ออ-ระ-อิน พิ-ทักษ์-โค-ชะ-ยา-กุล)

ประวัติส่วนตัว

ดร.เกตอรอินท์ พิทักษ์โคชญากุล
เกิดวันที่ 8 เดือน กันยายน พ.ศ. 2508 อายุ 53 ปี
ภูมิลำเนา อำเภอนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี
สถานภาพ สมรส กับ นายกานต์ พิทักษ์โคชญากุล รับราชการที่โครงการ
ชลประทาน จังหวัดอุบลราชธานี
มีบุตร 2 คน บุตรบุญธรรม 1 คน

ที่อยู่ตามทะเบียนบ้าน

เลขที่ 999/ 20 หมู่บ้านสวนบัวคลังอาวุธ หมู่ที่ 11 ถนนคลังอาวุธ
ตำบลขามใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี 34000

ที่อยู่ปัจจุบัน

ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดศรีสะเกษ 364 ถนนวันลูกเสือ
ตำบลเมืองใต้ อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ
โทรศัพท์สำนักงาน 045-617-401, 045-617-117 ต่อ 101 ,
มือถือ 061-9589-889
E- mail: vp9991@hotmail.com

ประวัติการศึกษา

ปริญญาเอก บริหารการศึกษาพิเศษ (ศษ.ด.) มหาวิทยาลัยสวนดุสิต กรุงเทพฯ
ปี 2559
ปริญญาโท บริหารการศึกษา (ศษ.ม.) มหาวิทยาลัยราชธานี อุบลราชธานี
ปี 2549
ปริญญาตรี การศึกษาพิเศษ สาขาเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
(คบ.) วิทยาลัยครูสวนดุสิต กรุงเทพฯ ปี 2532
มัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสตรีกุลยาณวัตร จังหวัดขอนแก่น

ประสบการณ์ในการทำงาน

- ฝึกประสบการณ์ในการทำงานด้านการศึกษาพิเศษ ที่สถาบันราชานุกูล กรุงเทพฯ
- เป็นครูสอนเด็กปัญญาอ่อน /และบุคคลออทิสติก ศูนย์ฝึกเด็กประกาศาปัญญา ตลิ่งชัน กรุงเทพฯ 2 ปี
- เป็นครูสอนเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ประเภทบกพร่องทางสติปัญญา บกพร่องทางการได้ยิน บกพร่องทางการมองเห็น และเด็กด้อยโอกาส โรงเรียนอุบลปัญญาคุณ จังหวัดอุบลราชธานี
- เป็นวิทยากรเกี่ยวกับการคัดกรองเด็กที่มีความบกพร่องทางการศึกษา
- เป็นวิทยากรเกี่ยวกับการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล
- เป็นวิทยากรเทคนิคการปรับพฤติกรรมเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษทั้ง 9 ประเภท

ประวัติการทำงาน

เริ่มรับราชการครู เมื่อวันที่ 7 ตุลาคม 2534 ที่โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล ซึ่งจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จังหวัดอุบลราชธานี

- วันที่ 6 กันยายน 2544 ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดศรีสะเกษ
- วันที่ 29 เมษายน 2545 ดำรงตำแหน่งหัวหน้าศูนย์ 1 ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดยโสธร
- วันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2546 ดำรงตำแหน่งหน้าที่หัวหน้าศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดศรีสะเกษ
- ปี พ.ศ. 2547 เข้าสู่ตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดศรีสะเกษ ถึงปัจจุบัน

การศึกษาดูงานในประเทศและต่างประเทศ

- การจัดการศึกษาพิเศษที่ประเทศญี่ปุ่น ปี 2554 เรื่องการจัดการเรียนรวม ระยะเวลา 1 เดือน ปี 2560 ดูงานโรงเรียนการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
- การจัดการศึกษาพิเศษที่ประเทศออสเตรเลีย ปี 2554 ดูงานการจัดการศึกษาอาชีวและอุดมศึกษาและการจัดการเรียนรวม ปี 2557 ดูงานการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลออทิสติกและการเรียนรวม ระยะเวลา 3 สัปดาห์
- และประเทศเวียดนาม สิงคโปร์ ลาว กัมพูชา

ผลงาน

- เป็นคณะทำงานหลักสูตรเด็กพิการ, เทคนิคและวิธีการสอน เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ งานวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารการเปลี่ยนผ่านสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ จากการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสู่ระบบโรงเรียน
- งานวิจัย เรื่องการพัฒนารูปแบบการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนรวม
- วิทยากรเรื่อง การคัดกรองความพิการทางการศึกษา และความพิการ 9 ประเภททางการศึกษาพิเศษ ฯลฯ
- กระบวนการในการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษเรียนรวม
- เป็นวิทยากรในการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) แผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) แผนการให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัว (IFSP) แผนการเปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคล (ITP) เป็นวิทยากรในการวิเคราะห์ผู้เรียน โดยการประเมินความสามารถพื้นฐานก่อนการให้บริการพัฒนาการเขียนแผนการสอนเฉพาะบุคคลให้เป็นแผนบูรณาการทักษะต่าง ๆ ผ่านกิจกรรมเป็นเลขานุการคณะกรรมการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ จังหวัดศรีสะเกษ
- เป็นคณะอนุกรรมการ กศจ.ศรีสะเกษ ด้านการจัดการศึกษา